

College van burgemeester en wethouders
van de gemeente Súdwest-Fryslân
t.a.v. dhr. E. van Eijk
Postbus 10000
8600 HA SNEEK

Leeuwarden, 14 oktober 2022
Verzonden, **14 OKT. 2022**

Ons kenmerk : 02034257
Afd./Opgave : Omgevingszaken
Behandeld door : Team Groene Regelgeving / (058) 292 89 95 of wnb@fryslan.frl
Uw kenmerk :
Bijlage(n) : 3

Onderwerp : PF-2022/246244: Ontheffing Wet natuurbescherming, realisatie
bedrijventerrein De Hemmen III Sneek (Grote modderkruiper)

Geachte heer Van Eijk,

Op 16 september 2022 heb ik uw verzoek ontvangen voor een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) ten behoeve van de realisatie van het bedrijventerrein De Hemmen III te Sneek.

U vraagt ontheffing voor overtreding van de verbodsbepaling genoemd in paragraaf 3.3, van de Wnb, voor de Grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*).

Overeenkomstig uw aanvraag en de daarbij behorende stukken heb ik besloten de gevraagde ontheffing te verlenen. De bijbehorende stukken maken een onlosmakelijk onderdeel uit van dit besluit.

Voorschriften en beperkingen

1. De ontheffing staat op naam van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Súdwest-Fryslân (hierna: ontheffinghouder). Ontheffinghouder is verantwoordelijk voor de naleving van de ontheffingsvoorwaarden en is hierop aanspreekbaar.
2. De ontheffing is alleen van toepassing op de activiteiten en verbodsbepalingen, zoals deze zijn aangevraagd en in dit besluit zijn benoemd in bijlage A1.1. onder 'Beschrijving van het project of andere handeling'.
3. De activiteit dient te worden uitgevoerd conform aanvraag, met de daarbij behorende stukken. Afwijkingen en wijzigingen behoeven schriftelijke toestemming van het bevoegd gezag.

4. De onder A1.1. aangegeven maatregelen dienen te worden opgenomen in een ecologisch werkprotocol. Het protocol dient te worden opgesteld door een ecologisch ter zake kundige. Deze dient op de locatie aanwezig te zijn en de inhoud van het werkprotocol moet bij de betrokken werknemers bekend zijn. De activiteiten moeten aantoonbaar volgens dit protocol worden uitgevoerd.
5. De periode tussen uitvoeren ecologisch onderzoek en uitvoeren werkzaamheden mag ten hoogste drie jaar bedragen. Na drie jaar is mogelijk een actualisatie van het ecologisch onderzoek noodzakelijk alvorens met de werkzaamheden gestart mag worden. De eventuele benodigde onderzoeksinspanning van de actualisatie van het ecologisch onderzoek dient te worden afgestemd met het bevoegd gezag.
6. Alle mitigerende maatregelen ten behoeve van de Grote modderkruiper dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een ecologisch deskundige op het gebied van de Grote modderkruiper. Bij twijfel wordt de ecooloog ingeschakeld en worden de werkzaamheden tot nader orde stilgelegd.
7. Wanneer met de voorgenomen werkzaamheden gestart wordt, dient dit gemeld te worden via het bijgevoegde meldingsformulier (zie bijlage 3) via e-mail aan wnb@fryslan.frl of per post naar Gedeputeerde Staten van de Provincie Fryslân, t.a.v. Omgevingszaken, Team Groene Regelgeving, Postbus 20120, 8900 HM LEEUWARDEN.”

De ontheffing is geldig vanaf de verzenddatum van dit besluit tot en met 31 januari 2023.

Voor de motivering van mijn besluit verwijs ik u naar bijlage 1.

Namens het college van Gedeputeerde Staten,

mevr. A.J. van der Woude
teamleider Groene Regelgeving

Bezwaar

Degene wiens belang rechtstreeks bij dit besluit is betrokken kan tegen dit besluit binnen zes (6) weken na de verzending daarvan een bezwaarschrift indienen bij Gedeputeerde Staten, Postbus 20120, 8900 HM in Leeuwarden.

Het bezwaarschrift moet worden ondertekend en moet ten minste bevatten:

- a. de naam en het adres van de indiener;
- b. de dagtekening;
- c. een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht;
- d. de gronden van het bezwaar.

Meer informatie over de bezwaarschriftenprocedure vindt u op www.fryslan.nl onder "Contact", of u kunt bellen met het secretariaat van de bezwaarschriftencommissie: tel. (058) 292 51 57.

Kennisgeving

Van dit besluit zal, conform artikel 3:42, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht door mij kennis worden gegeven door publicatie in de Leeuwarder Courant, het Friesch Dagblad en in het provinciaal blad op www.overheid.nl, zie hiervoor de link: https://zoek.officielebekendmakingen.nl/zoeken/provinciaal_blad.

Bijlagen

- Bijlage 1: Motivering van het besluit
- Bijlage 2: Advertentie
- Bijlage 3: Meldingsformulier

Afschriften

- MUG Ingenieursbureau b.v.
- Natuurscope ecologisch onderzoek
- FUMO, Afdeling Toezicht en Handhaving, Postbus 3347, 8901 DH Leeuwarden

Bijlage 1: Motivering van het besluit

A. Weergave van de feiten

A1. Ontheffingaanvraag

Op 16 september 2022 ontving ik de door u ingediende aanvraag voor een ontheffing voor de Grote modderkruiper van artikel 3.10, lid 1 sub a (doden) en b (vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen beschadigen of vernielen) van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) ten behoeve van de realisatie van het bedrijventerrein De Hemmen III te Sneek. Uw aanvraag staat geregistreerd onder zaaknummer PF-2022/246244.

Voor het aangevraagde project en/of handeling is niet eerder ontheffing verleend op grond van de Wnb.

A1.1. Beschrijving van het project of andere handeling

Ontheffing wordt aangevraagd voor 'Realisatie bedrijventerrein Hemmen III' aan de westkant van de N7 en de westkant van Sneek.

De werkzaamheden worden uitgevoerd ten behoeve van het realiseren van het bedrijvenpark De Hemmen aan de westkant van de N7. De Hemmen III is een voortzetting van De Hemmen I en II en de beoogde uitbreiding komt voort uit de toenemende belangstelling vanuit de markt en afspraken die met provincie Fryslân en gemeenten hierover zijn gemaakt. In totaal is er ruimte voor circa 25 ha aan netto uitgeefbaar bedrijventerrein.

U voert hiervoor de volgende werkzaamheden uit:

- het verwijderen van dammen en duikers;
- het verwijderen van stuwen;
- het graven van nieuwe watergangen en vergraven van bestaande watergangen;
- het dempen van watergangen;
- het graven en aanvullen van sleuven voor toekomstige riolering;
- het vervoeren van grond;
- het aanbrengen van voorbelasting t.p.v. toekomstige infrastructuur;
- het ophogen van delen van het terrein.

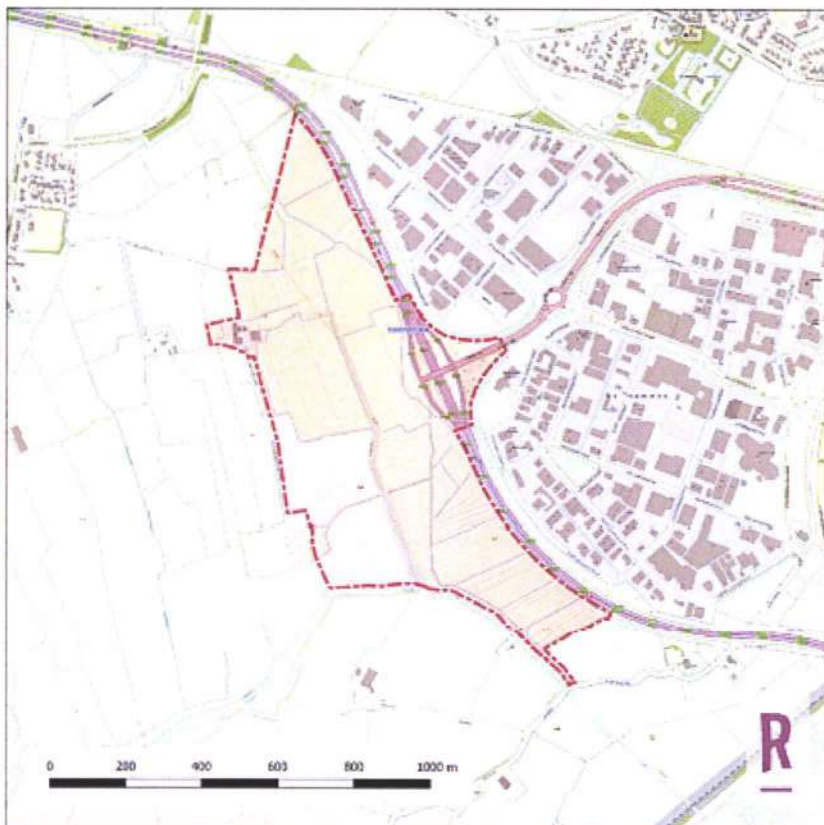
Werkwijze

Er wordt 11502 m² diep water en 3872 m² ondiep water gedempt. Hiervoor wordt 24206 m² diep water en 3802 m² ondiep water nieuw afgegraven. Hierbij is uitgegaan van 0,5 meter oeverzone in watergangen die gedempt worden en 0,5 meter in watergangen die teruggebracht worden.

Oevervegetatie uit de te dempen sloten wordt verplaatst naar de oevers van de nieuw gegraven sloten. In totaal komt er dus meer aan watergangen terug dan verloren gaat. Omdat de nieuw gegraven sloten met de huidige inrichting onvoldoende ondiep water hebben, zullen sommige sloten een iets andere inrichting krijgen, waarbij geen talud van 1:4 wordt gerealiseerd, maar een ondiepe oeverzone van 2 à 3 meter breed (trapsgewijze inrichting). Alternatief hiervoor is in de groenzone een zone te creëren door deze iets te ontgraven, tot circa 30 cm waterpeil. Deze zone wordt dan zo aangelegd dat deze in directe verbinding staat met het overige oppervlaktewater. Bij de uitvoering zal gestart worden met de aanleg van rijroutes in het gebied. Hiervoor zullen in kleine stukken van sloten

(ordegrootte 5 meter breedte) dammen worden aangebracht. Bij het aanbrengen van dammen wordt slib uit de sloten naar opzij verplaatst. Voorts wordt het water op die plaatsen afgevist met een steeknet. Gevangen vissen en andere dieren worden verplaatst naar sloten die vooralsnog niet gedempt worden (ten zuiden van de noordelijke opvaart in het midden van het plangebied. Tijdens het ophogen van het terrein worden sloten gedempt. Vóórdat sloten gedempt worden, worden nieuwe sloten aangelegd met minimaal dezelfde lengte als de sloten die gedempt worden. Deze nieuw te graven sloten moeten twee weken voor het dempen van de bestaande sloten gereed zijn, zodat het water in de nieuw te graven sloten tot 'rust' kan komen (uitzakken van slib en opbouw van bijvoorbeeld zuurstofgehalte in het water).

Slib uit de te dempen sloten wordt verplaatst naar de nieuw gegraven sloten. Het slib wordt aangebracht in een deel van de nieuwe sloten, zodat niet in de gehele sloot sprake is van slib op het moment dat eventueel aanwezige vissen daarin geplaatst worden. Volgens Ecologisch Werkprotocol worden te dempen sloten ontwaterd en worden vissen en andere dieren weggevangen. Deze worden verplaatst naar ofwel de nieuw gegraven sloten, indien deze daarvoor dan geschikt zijn, of uitgezet in sloten die nog niet gedempt worden. Daarmee wordt gegarandeerd dat vissen altijd in een op dat moment geschikt milieu geplaatst worden. Structurele sterfte wordt daarmee voorkomen. Het wegvangen van Grote modderkruipers en andere vissen/dieren vindt plaats bij geschikte watertemperaturen (meer dan 0 °C, maximaal 20 °C), buiten het voortplantingsseizoen.

Figuur 1. Begrenzing plangebied (Bron: bestemmingsplan De Hemmen III, 1 juli 2021)

Tijdelijke mitigatie

Algemeen

- Alle mitigerende maatregelen worden uitgevoerd onder begeleiding van een ecologisch deskundige, met specialistische kennis van de Grote modderkruiper.
- Bij twijfel wordt de ecologisch deskundige opgeroepen en worden de betreffende werkzaamheden stilgelegd, totdat de ecologisch deskundige aangeeft dat de werkzaamheden op ecologisch verantwoorde wijze hervat kunnen worden.
- Het werkterrein wordt zo klein mogelijk gehouden.
- Er wordt niet gewerkt tussen zonsondergang en zonsopgang.
- De werkzaamheden vinden plaats buiten het broedseizoen.
- De werkzaamheden worden zoveel mogelijk in één opvolgende periode uitgevoerd. Hierdoor wordt het gebied maar een (relatief) korte periode verstoord.
- Bij de uitvoering van de werkzaamheden met machines maakt men zo veel mogelijk gebruik van bestaande infrastructuur (wegen, kaden en paden) binnen het plangebied.
- De aannemer werkt altijd één richting op. Als er meerdere machines tegelijk aan het werk zijn, mogen die niet naar elkaar toe werken (waardoor dieren mogelijk opgesloten raken).

Specifiek

- De werkzaamheden vinden zo veel als mogelijk plaats in de minst kwetsbare periode van de Grote modderkruiper (oktober – december).
- Het wegvangen van de Grote modderkruipers vindt plaats in de maand oktober, de minst kwetsbare periode.
- Het wegvangen van Grote modderkruipers vindt plaats bij geschikte watertemperaturen (meer dan 0 °C en maximaal 20 °C) en buiten het voortplantingsseizoen.
- Er wordt uitsluitend in één richting gewerkt, in de richting van ander geschikt water buiten de directe invloedssfeer van de werkzaamheden.
- Eventueel aanwezige Grote modderkruipers worden met behulp van een steeknet gevangen en uitgezet in de nabije voor Grote modderkruiper geschikte sloten, die pas later gedempt worden, of in de nieuwe sloten als deze geschikt zijn als leefgebied.

Permanente mitigatie

Voor de te dempen sloten wordt vervangend leefgebied aangelegd. Door de werkzaamheden uit te voeren met de onder A1.1. genoemde werkwijze zal er in totaal meer aan watergangen terugkomen dan dat verloren gaat.

A1.2. Periode

De ontheffing is aangevraagd voor de periode van 1 oktober 2022 tot en met 31 januari 2023, waarbij de uitvoering beoogt is in het najaar van 2022 (september tot december).

A1.3. Relevante stukken

U hebt voor de beoordeling van uw aanvraag de volgende stukken aangeboden:

- Aanvraagformulier;
- Machtiging;
- Jager, T.D., 2022. De Hemmen III. Activiteitenplan in het kader van Wet natuurbescherming. Rapportnr. NSc202174R02. Natuurscope, Zuidhorn. 22 augustus 2022;
- Locatiekaart.

A1.4. Aanvullende gegevens

De aanvraag tot ontheffing is als volledig beoordeeld. Er is vanuit het bevoegd gezag niet gevraagd om aanvullende gegevens ingevolge art. 4:5 lid 3 Awb.

A1.5. Uw aanvraag en overige onderdelen Wet natuurbescherming

Uw project of handeling vindt niet plaats in of nabij een Natura 2000-gebied en heeft geen betrekking op het vellen van houtopstanden.

A2. Bevoegdheid

Het project of de andere handeling is niet op grond van artikel 1.3, vijfde lid, Wnb aangewezen in het Besluit natuurbescherming (verder: Bnb). Gelet op artikel 1.3, eerste lid, Wnb, zijn Gedeputeerde Staten van Fryslân bevoegd op deze aanvraag te beslissen.

A3. Procedure

De ontheffingprocedure is uitgevoerd in overeenstemming met het bepaalde in hoofdstuk 5 van de Wnb en de hiervoor relevante artikelen van de Algemene wet bestuursrecht (Awb).

A3.1. Verlengen beslistermijn

Van de mogelijkheid om de beslistermijn te verlengen is geen gebruik gemaakt.

A3.2. Coördinatie met andere wetgeving

Ten overvloede wijzen wij erop dat er mogelijk andere wettelijke verplichtingen op uw activiteit/handeling kunnen rusten waarvoor Gedeputeerde Staten van Fryslân niet het bevoegd gezag zijn. Dit besluit is enkel gebaseerd op de bepalingen van de Wnb, het Bnb, de Regeling natuurbescherming en de Verordening Wet natuurbescherming Fryslân 2017.

A4. Ontheffingsplicht

1. Op basis van de aanvraag en de daarbij behorende rapporten en tekeningen heb ik beoordeeld of het door u aangevraagde project en/of handeling overtreding van de verbodsbepalingen tot gevolg heeft op de beschermde soorten, zoals bedoeld in paragraaf 3.3 Wnb, die op de locatie voorkomen.
2. Ik stel vast dat:
  - a. het onder A1. omschreven project en/of handeling mogelijk in strijd is met de verbodsbepaling in:
    - artikel 3.10, lid 1, sub a, Wnb: 'Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen';
    - artikel 3.10, lid 1, sub b, Wnb: 'Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen'.
  - b. het onder A1. omschreven project en/of de handeling weliswaar gevolgen kan hebben voor de op de locatie aangetroffen dieren, maar dat het de gunstige staat van instandhouding van deze soorten niet in gevaar mag brengen, afzonderlijk noch in combinatie met andere projecten of plannen, zodat het niet kan worden beschouwd als een project dat significante gevolgen kan hebben voor de betreffende (dier)soorten;
  - c. er dus ontheffing nodig is op grond van artikel 3.8, lid 1, Wnb.

Ik verwijs voor de motivering van dit oordeel naar mijn overwegingen onder B. (Toetsing)

B. Toetsing

B1. Wettelijk kader

B1.1. Wnb

1. Artikel 3.10, eerste lid, onder a, Wnb bepaalt dat, onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, het verboden is in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen.
2. Artikel 3.10, eerste lid, onder b, Wnb bepaalt dat, onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, het verboden is de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
3. Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in artikel 3.10, eerste lid.
4. Een ontheffing wordt uitsluitend verleend, indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, een wettelijk belang wordt gediend, zoals vastgelegd in art. 3.8, vijfde lid, onder b en/of art. 3.10, tweede lid, Wnb en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt.

B2. Inhoudelijke beoordeling

B2.1. Verbodsbepalingen

1. Het onder A1 genoemde project en/of handeling betreft een project en/of handeling die mogelijk overtreding van verbodsbepalingen tot gevolg heeft en/of de gunstige staat van instandhouding van aanwezige beschermde soorten kan aantasten.
2. Uit het ecologisch onderzoek (zie A1.3. van dit besluit) zijn beschermde diersoorten naar voren gekomen op het terrein waar de werkzaamheden worden verricht.
3. Hieronder toets ik uw aanvraag aan de beoordelingskaders van de onder B1 genoemde wetgeving. Daarbij worden mogelijke overtredingen, verslechtingen en verstoringen besproken van de relevante aanwezige soorten.

B2.2. Toetsing aanwezige soorten

In oktober 2017 is, met behulp van elektrovisserij, onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van de Grote modderkruiper. Omdat dit onderzoek 5 jaar geleden is uitgevoerd en het plangebied naar het westen is uitgebreid, is in 2022 e-DNA onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van Grote modderkruiper.

Het onderzoek in De Hemmen III toont op alle onderzochte locaties DNA-sporen van Grote modderkruiper aan. Dit betekent dat de Grote modderkruiper waarschijnlijk door het gehele gebied voorkomt in de sloten.

Het huidige leefgebied van de Grote modderkruiper in het plangebied gaat grotendeels verloren. Voor Grote modderkruiper is ondiep water (circa 30 cm diep) het belangrijkste leefgebied. In de winter maken ze vooral gebruik van dieper, ijsvrij water.

De werkzaamheden hebben slechts een (tijdelijke) negatieve impact op de Grote modderkruiper. Door de werkzaamheden uit te voeren met de onder A 1.1. genoemde mitigerende maatregelen wordt deze negatieve impact tot een minimum beperkt.

Gezien het tijdelijke karakter van de werkzaamheden, de mitigerende maatregelen en de aanwezige alternatieven in de omgeving is het voldoende aangetoond dat de gunstige staat van instandhouding van de aanwezige Grote modderkruiper niet in het geding komt.

B2.3. Belang van de activiteit

U vraagt ontheffing aan op grond van het belang van “*de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten*”, zoals in artikel 3.8, lid 5 onder b Wnb staat vermeld.

De Hemmen III is een voortzetting van De Hemmen I en II. De beoogde uitbreiding komt voort uit de toenemende belangstelling vanuit de markt en afspraken die met provincie Fryslân en gemeenten hierover zijn gemaakt.

Het te ontwikkelen bedrijventerrein biedt ruimte aan bedrijven die een kavel van minimaal 1 hectare nodig hebben. Er is sprake van concrete gegadigden voor het bedrijventerrein, bedrijven met een grootschalige ruimtevraag. Met de ontwikkeling van 12,5 hectare netto uitgeefbaar bedrijventerrein, De Hemmen III, wordt het aandeel functioneel terrein in de regio richting het gewenste niveau gebracht. Binnen de regio Zuidwest Fryslân zijn hierover afspraken gemaakt, waar provincie Fryslân mee in heeft gestemd. Dit bestemmingsplan is in overeenstemming met de prognose van de ruimtevraag in relatie tot de regionale afspraken. Ook hebben zich veel bedrijven bij de gemeente gemeld die zich graag in het plangebied willen vestigen. Zowel vanuit de inschattingen als vanuit de markt is er behoefte aan deze ontwikkeling. De vraag vanuit de markt is ook groter dan 12,5 hectare netto uitgeefbaar bedrijventerrein. Mede om deze reden is er ook een wijzigingsbevoegdheid in het bestemmingsplan opgenomen om de hoeveelheid netto uitgeefbaar bedrijventerrein te verhogen naar 25 hectare.

Ik ben van mening dat om bovenstaande redenen het project het genoemde belang dient.

B2.4. Andere bevredigende oplossing

In uw aanvraag geeft u de volgende mogelijke alternatieven aan:

- Alternatieve locatie
Het project is locatie gebonden.
- Alternatieve inrichting
De nieuw aan te ontwikkelen sloten hebben in de toekomst juist een positief effect op de Grote modderkruiper.
- Alternatieve werkwijze
Bij de werkwijze wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de aanwezigheid van de Grote modderkruiper.
- Alternatieve planning
De planning is afgestemd op de aanwezigheid van de Grote modderkruiper, door te werken in de voor deze soort minst kwetsbare periode.

Conclusie: In de door u gevolgde werkwijze ben ik van mening dat de meest bevredigende oplossing is gezocht. Bij de uitvoering van het project/de handeling wordt verstoring van aanwezige beschermde soorten zoveel mogelijk voorkomen.

C. Conclusie

De maatregelen, het belang en alternatieven in acht nemende, is de zekerheid verkregen dat verstorende effecten op de soort tot een minimum worden beperkt en de gunstige staat van instandhouding van deze soort niet in het gedrang komt. De effecten zijn daarnaast van beperkte en tijdelijke aard, waarna het gebied weer geschikt zal zijn voor de soorten.

Op grond van de onder A1.3. genoemde rapporten staat vast dat door de herontwikkeling van De Hemmen III te Sneek op de door u aangewezen wijze en zoals in dit besluit is vermeld uit te voeren, de effecten van de overtreding van de verbodsbepalingen uit paragraaf 3.3 Wnb tot een minimum beperkt worden. Hierdoor kan met voldoende zekerheid worden gesteld dat er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. Ontheffing voor de Grote modderkruiper kan worden verleend.

Leeuwarder Courant / Friesch Dagblad

Gemeente Súdwest Fryslân

Kennisgeving ontheffing Wet natuurbescherming

Gedeputeerde Staten hebben op 14 oktober 2022 een ontheffing verleend ten behoeve van de realisatie van het bedrijventerrein De Hemmen III te Sneek (Grote modderkruiper). De ontheffing is geldig tot en met 31 januari 2023.

Voor inzien van de ontheffing, zie kader. Vermeld hierbij zaaknummer 246244.

Belanghebbenden kunnen **tot en met 6 weken na publicatie** (tot en met 25 november 2022) een gemotiveerd bezwaarschrift indienen bij Gedeputeerde Staten.

Meldingsformulier Wet natuurbescherming

Dit formulier volgens de in de ontheffing of vergunning of bestuurlijk rechtsoordeel gestelde termijn of (indien dit niet is vermeld) uiterlijk 3 werkdagen voor de start van de activiteit sturen/mailen naar:

Gedeputeerde Staten van de Provincie Fryslân, t.a.v. Afdeling Omgevingszaken, Team Groene Regelgeving, Postbus 20120, 8900 HM LEEUWARDEN

E-mail: wnb@fryslan.frl

A. ALGEMENE GEGEVENS

Ontheffing-/Vergunning-
houder/aanvrager : .....

Adres en Plaatsnaam : .....

Telefoon / emailadres : .....

Kenmerk brief / code : .....

B. LOCATIEGEGEVENS

Locatie activiteit : .....

Soort activiteit : .....

C. OVERIGE GEGEVENS

Activiteit is ontheffing-
/vergunningplichtig i.k.v. Wnb : ja / nee

Startdatum en -tijdstip activiteit : / / 2022 .... uur

Einddatum en -tijdstip activiteit : / / 2022 .... uur

Wanneer het tijdstip van de
activiteit hierboven niet is in te
vullen, dan tijdstip s.v.p. hiernaast
zo duidelijk mogelijk aangeven.
(indien bekend of beschikbaar een evt.
periodiek schema meegezonden s.v.p.)

D. INFORMATIE

Hieronder kunt u eventueel informatie kwijt die van belang is bij de melding

.....

.....

.....

.....

.....

Eventuele aanvullende informatie kan op de achterzijde van dit formulier worden vermeld.

De Hemmen III Sneek Ecologisch Werkprotocol terreininrichting

T.D. Jager

De Hemmen III Sneek

Ecologisch werkprotocol terreininrichting

T.D. Jager

Oktober 2022

OPDRACHTGEVER

MUG Ingenieursbureau
Zernikelaan 8
9351 VA Leek
Tel. 0594 55 24 20

UITVOERDER

Natuurscope ecologisch onderzoek
Boslaan 55
9801 HE Zuidhorn
Tel. 06-50507052
E-mail: theo.jager@natuurscope.nl

DATUM

23 oktober 2022

FOTO VOORPPAGINA

Kievit
T.D. Jager, Natuurscope

U DIENT DIT RAPPORT TE CITEREN ALS:

Jager, T.D., 2022. De Hemmen III. Ecologisch Werkprotocol terreinrichting. Rapportnr. NSc202174R01. Natuurscope, Zuidhorn.

RAPPORTSTATUS

Definitief

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Inleiding.....	1
1.1	Aanleiding en doel.....	1
1.2	Voortraject.....	2
1.3	Werkzaamheden ecooloog	3
Hoofdstuk 2	Werkplan broedvogels.....	4
Hoofdstuk 3	Werkplan grote modderkruiper en overige vissoorten.....	6
Hoofdstuk 4	Werkplan groene glazenmaker	8
Hoofdstuk 5	Werkplan otter.....	9
Hoofdstuk 6	Algemene aanwijzingen ecologische begeleiding.....	10
Hoofdstuk 7	Bronnen.....	11

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

De gemeente Súdwest Fryslân ontwikkelt een gebied ten westen van de A7, aan de noordwestzijde van Sneek, tot bedrijventerrein: De Hemmen III. Voorzien is dat de werkzaamheden ten behoeve van inrichting van het gebied plaatsvinden vanaf april 2022. Daarbij zullen grote hoeveelheden zand worden opgebracht. Het werkgebied is weergegeven in figuur 1.

Figuur 1 Schets van het werkgebied De Hemmen III. Rood omljnd is het werkgebied, de blauwe lijnen betreffen waterlopen/sloten, de groene lijn omgrenst een in een latere fase bouwrijp te maken gebied.

MUG Ingenieursbureau begeleidt de Gemeente Súdwest Fryslân bij de voorbereidingen voor het bouwrijp maken van het gebied. Door MUG is aan Natuurscope gevraagd hierbij een advies te geven met betrekking tot ecologie bij de voorbereiding en de uitvoering van de werkzaamheden. Dit advies is gevraagd tweeledig te zijn:

1. Maatregelen die vooraf genomen kunnen worden, om het terrein natuurvrij te houden (voor zover nodig) voor uitvoering van de werkzaamheden
2. Een Ecologisch Werkprotocol (EWP) dat gehanteerd wordt tijdens uitvoering van de werkzaamheden.

Het doel van de adviezen is en de opvolging hiervan is verantwoord uitvoeren van de geplande infrastructurele werkzaamheden waarbij voldaan wordt aan de vigerende wet- en regelgeving. Het

eerste advies is in februari 2022 uitgebracht. Het onderhavige rapport betreft het tweede deel, een Ecologisch Werkprotocol voor uitvoering van de werkzaamheden.

Bij uitvoering van werkzaamheden moet rekening worden gehouden met de kans op aanwezigheid van beschermde soorten, en moet zorgvuldig gehandeld worden (conform Wet natuurbescherming). Onder zorgvuldig handelen wordt hier verstaan:

- Bijzondere en bedreigde soorten zoveel mogelijk ontzien.
- Voorkómen van dierenleed, ook bij niet-beschermde of anderszins bijzondere soorten.

1.2 Voortraject

Vooraf zijn onderzoeken naar natuurwaarden uitgevoerd door Eco Reest. Een quick scan is uitgevoerd in september 2017, vervolgonderzoeken zijn uitgevoerd in 2018. Hieruit komt naar voren dat vooral rekening moet worden gehouden met vogels bij de uitvoering en de otter bij de inrichting van het gebied. Er zijn meerdere sporen van otter aangetroffen nabij de Oude Rijn en één spoor (uitwerpselen) enkele meters vanaf de Oude Rijn bij de aftakking. Er zijn geen verblijfplaatsen van de otter aanwezig. De werkzaamheden leiden niet tot een relevante aantasting van leefgebied, het te dempen deel van de aftakking van de Oude Rijn is geen essentieel foerageergebied (onderzoek Eco Reest in 2018). In geen geval is ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig.

Er zijn geen jaarrond beschermde nesten van vogels aanwezig in het gebied, vanwege het ontbreken van geschikte habitats. Wel worden door Eco Reest weidevogels in het gebied verwacht. Het gebied ligt echter niet in een weidevogelkansgebied of parel. Vermoedelijk zijn de dichtheden aan weidevogels laag, maar gegevens hierover ontbreken. Bij het eerste veldbezoek ten behoeve van deit EWP waren vier paren Kievieten, één paar scholeksters en enkele paren grauwe ganzen in het gebied aanwezig. Nadelig voor weidevogels is de ligging van het gebied langs de A7; bekend is dat geluid van snelwegen tot verminderde aantallen weidevogels leidt boven de contour van 40 dB(A). Ook zijn dichtheden van weidevogels meestal laag op graslanden waar geen specifiek weidevogelbeheer wordt gevoerd.

Voorts kunnen vogelsoorten van water en oevers aanwezig zijn, zoals wilde eend, meerkoet, kleine karekiet, rietgors.

Vervolgonderzoeken van Eco Reest zijn uitgevoerd ten aanzien van grote modderkruiper en groene glazenmaker. De grote modderkruiper is een nationaal beschermde soort. Deze soort is in 2018 niet aangetroffen, maar het is niet met zekerheid uit te sluiten dat deze soort inmiddels aanwezig is in het plangebied. Ditzelfde geldt voor groene glazenmaker, een Europees beschermde soort. Deze komt voor in wateren met krabbenscheer, waar de groene glazenmaker in het larvale stadium van afhankelijk is.

De onderzoeken zijn 4 à 5 jaar geleden uitgevoerd. In de tussentijd is het landgebruik in het plangebied gelijk gebleven. Er is daarom niet op voorhand reden aan te nemen dat toen niet-aanwezige soorten zich in het gebied gevestigd hebben. Omdat dit echter ook niet volledig uit te sluiten is, dient vooraf gaand aan de uitvoering, en gedurende de uitvoering, voortdurend gecontroleerd te worden of de genoemde soorten alsnog aanwezig zijn. Tegelijkertijd is het plangebied iets groter dan ten tijde van de onderzoeken door Eco Reest. Hierom zullen enkele sloten aanvullend gecontroleerd moeten worden op beschermde soorten.

Deze controles hebben plaatsgevonden in april 2022 middels eDNA-onderzoek door Bureau Waardenburg, in opdracht van Natuurscope (Wolters, G. 2022). Daarbij is wel grote modderkruiper aangetroffen, maar geen groene glazenmaker. Voor deze laatste is het plangebied ook niet geschikt als leefgebied, vanwege het ontbreken van vegetaties van krabbenscheer.

Voorafgaand aan de uitvoering wordt het plangebied 'natuurvrij' gehouden. Dit houdt in dat zoveel mogelijk voorkómen wordt dat broedvogels zich hierop vestigen. Waar nodig vinden aanvullende inventarisaties plaats.

In dit ecologisch werkprotocol is per soort/soortgroep uitgewerkt op welke wijze gewerkt wordt, zodat aan de bepalingen in de Wet natuurbescherming wordt voldaan.

Gedurende de uitvoering van de werkzaamheden worden de werkplannen indien van toepassing voortdurend bijgehouden/geactualiseerd, zodat tijdens uitvoering de te nemen stappen zo concreet mogelijk zijn ingevuld. Dit gebeurt in het logboek van de begeleidend ecooloog, die vaststelt welke maatregelen genomen worden afhankelijk van in het veld aangetroffen situatie.

1.3 Werkzaamheden ecooloog

De uitvoering van werkzaamheden volgens de werkplannen per soort worden begeleid door een ter zake kundig ecooloog. De ecooloog geeft nadere invulling aan de werkplannen van de aannemer wanneer effecten op (beschermd) soorten kunnen optreden, en zal waar nodig veldwerkzaamheden uitvoeren. Van de veldwerkzaamheden wordt een logboek bijgehouden (datum, uitgevoerde werkzaamheden, waarnemingen en/of bijzonderheden t.a.v. soorten). De ecooloog is tenminste één maal per week in het plangebied aanwezig voor inspecties en inventarisaties. De in het logboek te benoemen maatregelen worden doorgegeven aan projectleider/uitvoerder van de aannemer en ook doorgegeven aan de Gemeente Súdwest Fryslân.

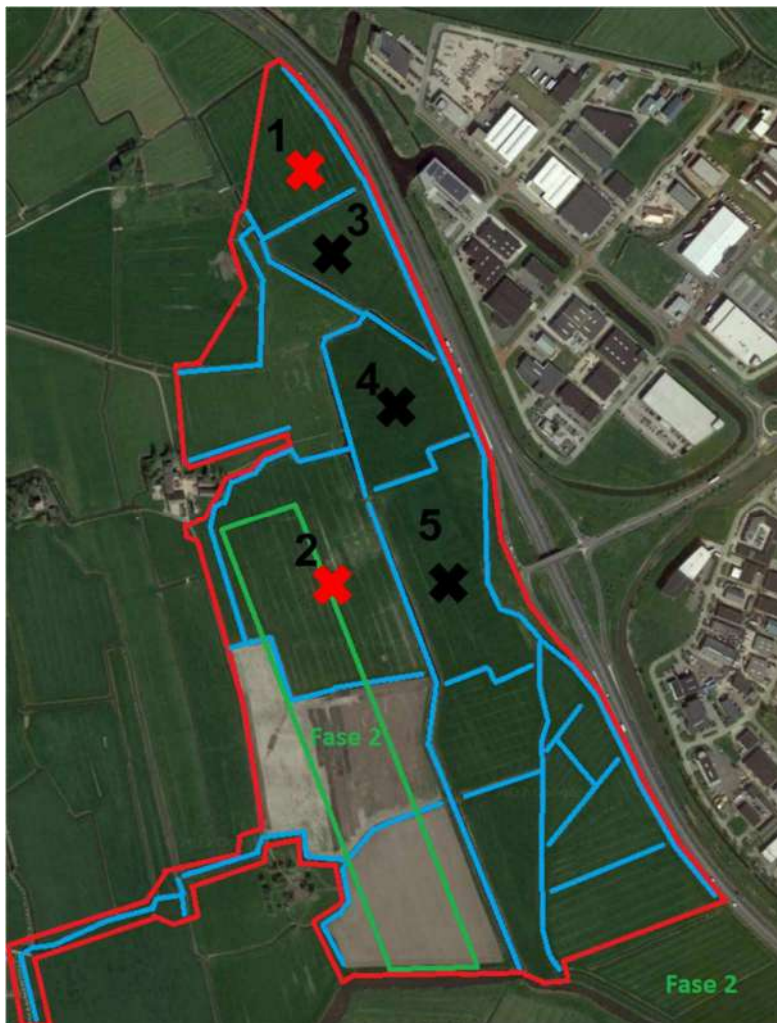
Door de Gemeente Súdwest Fryslân wordt ook een ecooloog benoemd die controles uitvoert op de werkzaamheden en hierover rapporteert.

Hoofdstuk 2 Werkplan broedvogels

In vrijwel het gehele plangebied kunnen broedvogels voorkomen. Het gaat hierbij om algemene soorten, zonder jaarrond beschermde nesten. Wel zijn nesten beschermd vanaf start nestbouw. Vogels mogen niet verontrust worden als dit wezenlijke invloed heeft op de staat van instandhouding van de betreffende soort (nesten mogen niet vernietigd worden, dus verstoring mag niet leiden tot het verlaten van nesten door vogels).

Als vuistregel wordt veelal de periode 15 maart – 15 juli aangehouden als broedseizoen, maar sommige soorten kunnen eerder al broeden (bijv. bosuil, blauwe reiger, wilde eend), sommige soorten kunnen ook later nog broeden (bijv. rietvogels als rietzanger of kleine karekiet).

In het voorjaar van 2022 is gebleken dat niet het gehele werkterrein broedvrij gehouden kan worden. Daarom is gekozen voor een aanpak waarbij een aantal percelen met rust wordt gelaten, voor broeden en opgroeien van jongen van weidevogels. Overigens worden percelen zo veel mogelijk broedvrij gehouden. Aan de hand van figuur 2 zijn de maatregelen opgesteld. Daarbij vindt gedurende het voorjaar van 2022 voortdurende controle plaats van de aanwezigheid van broedende vogels, aan de hand waarvan onderstaande kan worden aangepast.

Figuur 2 Percelen voor weidevogels. Percelen 1 en 2 zijn (per 4 april 2020) broedgebied voor weidevogels, de percelen 3, 4 en 5 zijn belangrijk voor het opgroeien van weidevogelkuikens.

Op basis van de huidige kennis zijn de maatregelen als volgt:

- De percelen 1 t/m 5 met rust laten en laten functioneren als broedgebied en opgroeigebied voor weidevogels. De verwachting is dat Kieviten rond eind mei klaar zullen zijn, met vliegvlugge jongen, en andere weidevogels in de loop van juni/juli.
- De niet-genummerde percelen zijn niet belangrijk voor weidevogels. Deze worden tot start werkzaamheden indien mogelijk broedvrij gehouden.
- Gedurende het voorjaar wordt voortdurend controle uitgevoerd waar zich nesten en vogels bevinden.
- De toegang naar het gebied kan in juni gerealiseerd worden.
- Vanaf de State As kan vanaf medio juli zand worden aangevoerd en naar de zuidelijke, niet-genummerde percelen worden gereden, waarbij het transport zo dicht mogelijk langs de A7 plaatsvindt.
- Voor alle percelen geldt dat voortdurend gemonitord moet worden en start werkzaamheden pas kan plaatsvinden ná vrijgave door een ter zake kundig ecooloog.

Mogelijk worden de werkzaamheden geheel uitgesteld met start daarvan medio juli, of vanuit ecologisch oogpunt nog liever na de bouwvak, waarbij door een ter zake kundig ecooloog in overleg met de Gemeente Súdwest Fryslân wordt vastgesteld welke werkzaamheden op welk moment kunnen plaatsvinden.

Hoofdstuk 3   Werkplan grote modderkruiper en overige vissoorten

---

Bij het onderzoek in 2018 is de grote modderkruiper niet aangetroffen in het toen onderzochte plangebied. Het plangebied is groter geworden en het kan niet uitgesloten worden dat ook in het in 2018 onderzochte gebied nu wel grote modderkruiper voorkomt. Temeer daar in 2018 onderzoek is gedaan met elektrovisserij, uit onderzoek is gebleken dat deze methode minder zeker is dan onderzoek met eDNA. Daarom wordt voorafgaand aan de werkzaamheden (in april 2022) eDNA-onderzoek uitgevoerd in het plangebied.

Voor de grote modderkruiper is een ontheffing van de Wet natuurbescherming verkregen. De soort is in het voorjaar in (vrijwel) alle sloten in het plangebied aangetoond.

In de ontheffing zijn de volgende voorwaarden opgenomen:

- Er wordt 11502 m³ diep water en 3872 m³ ondiep water gedempt. Hiervoor wordt 24206 m³ diep water en 3802 m³ ondiep water nieuw afgegraven. Hierbij is uitgegaan van 0,5 meter oeverzone in watergangen die gedempt worden en 0,5 meter in watergangen die teruggebracht worden.
- Oevervegetatie uit de te dempen sloten wordt verplaatst naar de oevers van de nieuw gegraven sloten. In totaal komt er dus meer aan watergangen terug dan verloren gaat. Omdat de nieuw gegraven sloten met de huidige inrichting onvoldoende ondiep water hebben, zullen sommige sloten een iets andere inrichting krijgen, waarbij geen talud van 1:4 wordt gerealiseerd, maar een ondiepe oeverzone van 2 à 3 meter breed (trapsgewijze inrichting). Alternatief hiervoor is in de groenzone een zone te creëren door deze iets te ontgraven, tot circa 30 cm waterpeil. Deze zone wordt dan zo aangelegd dat deze in directe verbinding staat met het overige oppervlaktewater. Bij de uitvoering zal gestart worden met de aanleg van rijroutes in het gebied. Hiervoor zullen in kleine stukken van sloten (ordegrootte 5 meter breedte) dammen worden aangebracht. Bij het aanbrengen van dammen wordt slib uit de sloten naar opzij verplaatst. Voorts wordt het water op die plaatsen afgevist met een steeknet. Gevangen vissen en andere dieren worden verplaatst naar sloten die vooralsnog niet gedempt worden (ten zuiden van de noordelijke opvaart in het midden van het plangebied. Tijdens het ophogen van het terrein worden sloten gedempt. Vóórdat sloten gedempt worden, worden nieuwe sloten aangelegd met minimaal dezelfde lengte als de sloten die gedempt worden. Deze nieuw te graven sloten moeten twee weken voor het dempen van de bestaande sloten gereed zijn, zodat het water in de nieuw te graven sloten tot 'rust' kan komen (uitzakken van slib en opbouw van bijvoorbeeld zuurstofgehalte in het water).
- Slib uit de te dempen sloten wordt verplaatst naar de nieuw gegraven sloten. Het slib wordt aangebracht in een deel van de nieuwe sloten, zodat niet in de gehele sloot sprake is van slib op het moment dat eventueel aanwezige vissen daarin geplaatst worden. Volgens Ecologisch Werkprotocol worden te dempen sloten ontwaterd en worden vissen en andere dieren weggevangen. Deze worden verplaatst naar ofwel de nieuw gegraven sloten, indien deze daarvoor dan geschikt zijn, of uitgezet in sloten die nog niet gedempt worden. Daarmee wordt gegarandeerd dat vissen altijd in een op dat moment geschikt milieu geplaatst worden. Structurele sterfte wordt daarmee voorkomen. Het wegvangen van Grote modderkruipers en andere vissen/dieren vindt plaats bij geschikte watertemperaturen (meer dan 0 °C, maximaal 20 °C), buiten het voortplantingsseizoen.

Bij uitvoering van de werkzaamheden worden de volgende maatregelen genomen:

Algemeen

- Alle mitigerende maatregelen worden uitgevoerd onder begeleiding van een ecologisch deskundige, met specialistische kennis van de Grote modderkruiper.
- Bij twijfel wordt de ecologisch deskundige opgeroepen en worden de betreffende werkzaamheden stilgelegd, totdat de ecologisch deskundige aangeeft dat de werkzaamheden op ecologisch verantwoorde wijze hervat kunnen worden.
- Het werkterrein wordt zo klein mogelijk gehouden.
- Er wordt niet gewerkt tussen zonsondergang en zonsopgang.
- De werkzaamheden vinden plaats buiten het broedseizoen.
- De werkzaamheden worden zoveel mogelijk in één opvolgende periode uitgevoerd. Hierdoor wordt het gebied maar een (relatief) korte periode verstoord.
- Bij de uitvoering van de werkzaamheden met machines maakt men zo veel mogelijk gebruik van bestaande infrastructuur (wegen, kaden en paden) binnen het plangebied.
- De aannemer werkt altijd één richting op. Als er meerdere machines tegelijk aan het werk zijn, mogen die niet naar elkaar toe werken (waardoor dieren mogelijk opgesloten raken).

Specifiek

- De werkzaamheden vinden zo veel als mogelijk plaats in de minst kwetsbare periode van de Grote modderkruiper (oktober - december).
- Het wegvangen van de Grote modderkruipers vindt plaats in de maand oktober, de minst kwetsbare periode.
- Het wegvangen van Grote modderkruipers vindt plaats bij geschikte watertemperaturen (meer dan 0 °C en maximaal 20 °C) en buiten het voortplantingsseizoen.
- Er wordt uitsluitend in één richting gewerkt, in de richting van ander geschikt water buiten de directe invloedssfeer van de werkzaamheden.
- Eventueel aanwezige Grote modderkruipers worden met behulp van een steeknet gevangen en uitgezet in de nabije voor Grote modderkruiper geschikte sloten, die pas later gedempt worden, of in de nieuwe sloten als deze geschikt zijn als leefgebied.

In z'n algemeenheid geldt voor vissen de verplichting tot 'zorgvuldig' handelen. Dit wordt op de volgende manier ingevuld:

- Werkzaamheden aan sloten (hooguit met uitzondering van smalle zones t.b.v. rijroutes) vinden plaats vanaf september, na het voortplantingsseizoen van vissen en amfibieën.
- Werkzaamheden vinden plaats bij een watertemperatuur hoger dan 0 °C en maximaal 24 °C.
- Voorafgaand aan het dempen wordt met schepnet de sloot bemonsterd, om na te gaan of vissen (of amfibieën) aanwezig zijn. Eventueel aanwezige eiklommen van amfibieën (in het voortplantingsseizoen) worden verwijderd en weer uitgezet in dezelfde watergang, op een traject waar nog niet gewerkt wordt. Dempen van gehele watergangen kan plaatsvinden vanaf september.
- De te dempen sloot wordt afgedamd en vervolgens leeggepompt tot circa 15 centimeter resterend waterpeil.
- Vissen (en amfibieën) worden weggevangen en weer uitgezet in nabijgelegen geschikt water. Hiermee wordt al gestart tijdens het wegpompen van het water.
- Indien slib verwijderd moet worden, wordt dit met een kraan uit de sloot geschept en verspreid neergelegd op de kant, met een dikte van circa 10 centimeter. Het slib wordt gecontroleerd op de aanwezigheid van vissen. Deze worden direct uit het slib gehaald en in een nabijgelegen geschikte watergang weer uitgezet.

Hoofdstuk 4   Werkplan groene glazenmaker

De groene glazenmaker kan voorkomen in/bij sloten waarin aaneengesloten vegetaties van krabbenscheer aanwezig zijn. Larven overwinteren (één of twee winters) in het water, onder of bij vegetaties van krabbenscheer. 'Uitsluipen' van larven (d.w.z. uit het water komen en veranderen in volwassen individuen) vindt plaats van eind juni tot eind augustus, maar vooral begin augustus. In 2018 is door Ecoreest een nader onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van de groene glazenmaker. De waardplant krabbenscheer is aangetroffen, de groene glazenmaker niet. In de rapportage is niet aangegeven welke locaties potentieel van waarde kunnen zijn voor deze soort. Op basis van de bevindingen wordt er vooralsnog van uitgegaan dat deze soort niet voorkomt en er geen maatregelen relevant zijn. Echter, aangezien er 4 jaar verstreken is na het onderzoek en het plangebied groter is geworden is het nodig om de bevindingen te actualiseren.

Voor aanvang van het werk en gedurende de uitvoering van het werk moet opnieuw gecontroleerd worden op aanwezigheid van deze soort. In eerste instantie wordt middels bemonstering in het gehele huidige plangebied en analyses van monsters op eDNA (in april 2022) gecontroleerd of deze soort aanwezig is. Vanaf april/mei kan vastgesteld worden waar krabbenscheer aanwezig is, vanaf eind juni dient hier gecontroleerd te worden op volwassen individuen, en op larvenhuidjes op krabbenscheerplanten. De controles dienen uitgevoerd te worden door een ter zake kundig ecoleoloog. Indien de groene glazenmaker wordt aangetroffen kunnen werkzaamheden ter plaatse van het leefgebied van de groene glazenmaker geen doorgang vinden en moet een ontheffing van de Wet natuurbescherming worden aangevraagd. Dit zal leiden tot vertraging van de werkzaamheden. Door vroegtijdig eDNA-onderzoek uit te voeren kan dit naar verwachting voorkomen worden.

Groene glazenmaker komt met zekerheid niet voor in het plangebied.

Hoofdstuk 5   Werkplan otter

Er zijn sporen van otter aangetroffen nabij de Oude Rijn. Er zijn geen verblijfplaatsen aanwezig. De werkzaamheden leiden niet tot een relevante aantasting van leefgebied, het te dempen deel van de aftakking van de Oude Rijn is geen essentieel foerageergebied (onderzoek Eco Reest in 2018).

Omdat de situatie in de omgeving qua inrichting en grondgebruik sinds 2018 niet veranderd is, is er geen reden om aan te nemen dat het plangebied nu wel essentieel leefgebied is voor de otter. Bij een veldbezoek in maart 2022 zijn geen verblijfplaatsen van otter waargenomen in het plangebied. Voorafgaand aan uitvoering van de werkzaamheden wordt voortdurend gecontroleerd op aanwezigheid van sporen van de otter.

Ook tijdens de werkzaamheden dient voortdurend gecontroleerd te worden op aanwezigheid van de otter.

Hoofdstuk 6 Algemene aanwijzingen ecologische begeleiding

Tijdens uitvoering van de werkzaamheden dient begeleiding door een ter zake kundig ecooloog te worden uitgevoerd. Deze dient vanaf maart 2022 (start broedvogelvrij houden) tot einde werkzaamheden wekelijks een inspectie uit te voeren. Tijdens de periode voor de werkzaamheden vindt dit plaats door een door de Gemeente in te schakelen ecooloog, tijdens de werkzaamheden wordt dit ingevuld door de aannemer en voert een andere ecooloog namens de Gemeente controles uit.

Activiteiten van de ecooloog zijn:

- Monitoren op nesten van vogels, en zorgdagen voor effectieve bescherming hiervan.
- Voortdurende controle van watergangen op aanwezigheid van groene glazenmaker en controle op aanwezigheid grote modderkruiper en/of otter. Dit wordt grotendeels al uitgevoerd vóór de start van de werkzaamheden. Tijdens de werkzaamheden dient hier nog wel aandacht aan te worden besteed.
- Begeleiding bij het dempen van delen van sloten: vooraf verplaatsen van eventueel aanwezige eiklumpen en wegvangen vissen/amfibieën. Geen dempingen ter plaatse van krabbenscheer-vegetaties. Algehele dempingen van sloten vanaf september, niet daarvoor.

Van de veldbezoeken dient de ecooloog een logboek bij te houden. Bevindingen van de ecooloog worden gedeeld met de projectleider en de uitvoerder van de aannemer, alsmede met de Gemeente Súdwest Fryslân.

Uit te voeren onderzoeken zijn:

- Controle op sporen van otters, vanaf maart 2022 tot einde werkzaamheden.
- Controle op aanwezigheid van groene glazenmaker door eDNA-onderzoek voorafgaand aan de werkzaamheden, en controleren op larvenhuidjes die na het uitsluipen aanwezig blijven op vooral krabbenscheerplanten.
- Controle op aanwezigheid van grote modderkruiper, door voorafgaand aan de start van de werkzaamheden eDNA-onderzoek uit te voeren in de sloten in het gebied.

Indien beschermde soorten worden aangetroffen overlegt de ecooloog met de Gemeente en de projectleider/uitvoerder van de aannemer over de gevolgen hiervan voor het project. Indien daarbij een ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig is, worden geen werkzaamheden uitgevoerd met mogelijke effecten op die beschermde soorten tot de ontheffing verkregen is.

Hoofdstuk 7 Bronnen

- Bartelds, M., 2017. Quicksan Wet natuurbescherming ter plaatse van: De Hemmen III te Sneek. Eco Reest, projectnummer 161676.
- Bartelds, M. 2018. Nader onderzoek groene glazenmaker ter plaatse van: de Hemmen III te Sneek. Eco Reest, projectnummer 172246.
- Weterings, S. 2017. Nader onderzoek grote modderkruiper ter plaatse van: de Hemmen III te Sneek. Eco Reest, projectnummer 161676.
- Weterings, S. 2018. Nader onderzoek otters ter plaatse van: de Hemmen III te Sneek. Eco Reest, projectnummer 172246.
- Wolters, G. 2022. Onderzoek naar het voorkomen van grote modderkruiper en groene glazenmaker in een poldersysteem te Sneek-west. Bureau Waardenburg, Kenmerk 22-0262/22.03566/GerWo.

De Hemmen III. Activiteitenplan in het kader van Wet natuurbescherming.

T.D. Jager

In opdracht van

MUG Ingenieursbureau b.v.

De Hemmen III. Activiteitenplan in het kader van Wet natuurbescherming.

T.D. Jager

Augustus 2022

OPDRACHTGEVER

MUG Ingenieursbureau b.v.

Zernikelaan 8

9351 VA Leek

Website: www.mug.nl

UITVOERDER

Natuurscope ecologisch onderzoek

Boslaan 55

9801 HE Zuidhorn

Tel. 06-50507052

E-mail: theojager@natuurscope.nl

DATUM

22 augustus 2022

FOTO VOORPLAAT

Plangebied De Hemmen III Sneek

U DIENT DIT RAPPORT TE CITEREN ALS:

Jager, T.D., 2022. De Hemmen III. Activiteitenplan in het kader van Wet natuurbescherming. Rapportnr. NSc202174R02. Natuurscope, Zuidhorn.

RAPPORTSTATUS

Definitief, versie 1.1

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doel.....	1
1.2	Gegevens aanvrager.....	3
Hoofdstuk 2	Werkzaamheden	4
2.1	Ligging plangebied.....	4
2.2	Beschrijving activiteiten en planning.....	4
Hoofdstuk 3	Natuurwaarden	5
3.1	Uitgevoerd onderzoek en resultaten.....	5
3.2	Effecten en te nemen mitigerende en compenserende maatregelen	6
3.2.1	Otter.....	6
3.2.2	Grote modderkruiper.....	7
3.2.3	Weidevogels	9
3.3	Noodzaak ontheffing.....	9
Hoofdstuk 4	Motivatie ontwikkeling en alternatieven	12
4.1	Motivatie ontwikkeling.....	12
4.2	Alternatieven.....	12
Hoofdstuk 5	Conclusies en activiteiten kort samengevat	13
5.1	Artikelen Natuurbeschermingswet en soorten.....	13
5.2	Noodzaak ontheffing.....	13

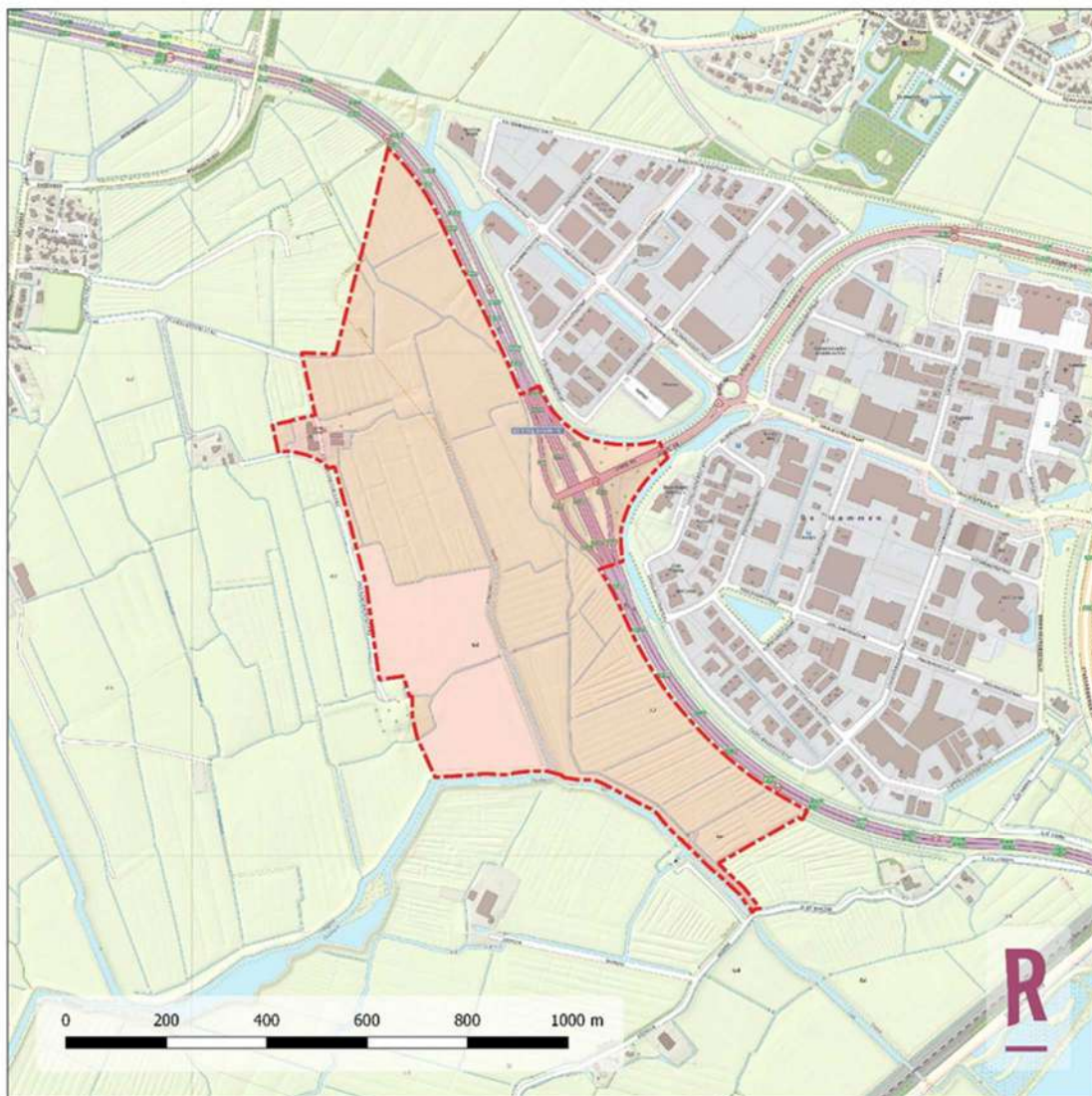
Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Realisatie De Hemmen III

Gemeente Súdwest-Fryslân is voornemens het bedrijvenpark De Hemmen III te realiseren aan de westkant van de N7. De Hemmen III is een voortzetting van De Hemmen I en II en de beoogde uitbreiding komt voort uit de toenemende belangstelling vanuit de markt en afspraken die met provincie Fryslân en gemeenten hierover zijn gemaakt. In totaal is er ruimte voor circa 25 ha aan netto uitgeefbaar bedrijventerrein.

Het bestemmingsplan heeft betrekking op het gebied dat globaal gelegen is aan de westkant van Sneek. Het plangebied wordt aan de noord- en oostzijde begrensd door de snelweg N7. Aan de zuid- en westzijde grenst het gebied aan agrarisch gebied, waarbij de zuidelijke punt aansluit op de Alde Himdyk. De aansluiting met de N7 maakt deel uit van het plangebied. De situering en begrenzing van het plangebied is in figuur 1 weergegeven.

Figuur 1. Begrenzing plangebied (Bron: bestemmingsplan De Hemmen III, 1 juli 2021)

Gemeente Súdwest-Fryslân is gestart met het voorbereiden van de eerste daadwerkelijke uitvoerende werkzaamheden in het gebied. Het betreft het nader ontwerpen van de verkeersontsluiting op de N7, het voorbelasten van delen (fase1) van de toekomstige infrastructuur gecombineerd met het eerste grondwerk voor de te realiseren groene zone en waterberging.

Kenmerken plangebied en omgeving

In de toelichting bij bestemmingsplan wordt het plangebied en de omgeving als volgt omschreven:

Het overgrote deel van het plangebied is voor agrarische doeleinden in gebruik met een bijbehorend verkavelings- en slotenpatroon. In het midden van het plangebied loopt, min of meer parallel aan de N7, een opvaart. Direct ten westen van het plangebied bevindt zich de voormalige boerderij Carpe-Diem die niet meer voor agrarische doeleinden in gebruik is. In het plangebied bevindt zich (niet zichtbaar op de luchtfoto) ook een hoofdwatertansportleiding. Voor Carpe-Diem wordt in het bestemmingsplan voor het buitengebied een nieuwe regeling opgenomen.

De omgeving om het plangebied wordt aan de west-, de noordwest en de zuidzijde gevormd door agrarische gronden waar zich enkele agrarische bedrijven in bevinden. De zuidelijkste punt en het noordwestelijke deel van het plangebied sluiten aan op de bestaande wegen de Alde Himdyk en de Folsgeasterleane. Op ongeveer 500 m van het plangebied bevindt zich het dorp Folsgeare. ...

Ten oosten van het plangebied, aan de overzijde van de N7, zijn de eerdere fasen van De Hemmen aanwezig. Dit is een bedrijventerrein waar naast reguliere bedrijvigheid ook perifere detailhandel aanwezig is en op enkele plekken ook wordt gewoond. De N7 is een belangrijk stroomweg in Fryslân met een afslag naar de eerdere fasen van De Hemmen (de State-As). Voor De Hemmen I en II is een geluidzone voor industrielawaai van toepassing die deels zijn beloop vindt in dit plangebied. Tenslotte bevinden zich in het plangebied enkele archeologisch waardevolle terreinen.

Bron: ruimtelijkeplannen.nl

Soorten

Ten behoeve van deze ontwikkeling en vastlegging daarvan in een bestemmingsplan is in 2017 een quick scan ecologie uitgevoerd in het toenmalige plangebied (Bartelds, 2017). Hieruit kwam naar voren dat het gebied geschikt is voor de wettelijk beschermde soorten grote modderkruiper, groene glazenmaker en otter, die ook in de omgeving voorkomen. Vervolgens is nader onderzoek gedaan naar deze soorten. Hieruit is naar voren gekomen:

1. Otter komt vooral voor in de Alde Rien, langs de vaart die vanaf de Alde Rien dwars door het plangebied naar het noorden loopt is op één locatie spoor van de otter gevonden. Daaruit is geconcludeerd dat otter weliswaar in het plangebied kan voorkomen, maar hier geen verblijfplaatsen of essentieel foerageergebied heeft (Weterings, 2018a).
2. Groene glazenmaker en grote modderkruiper komen niet in het gebied voor (Bartelds 2018 en Weterings 2018b) .

Omdat de onderzoeken al enige jaren geleden zijn uitgevoerd en het plangebied in de tussentijd groter is geworden, is in 2022 opnieuw onderzoek uitgevoerd. Hieruit is gebleken dat:

1. Evenals in 2018 is langs de vaart die vanaf de Alde Rien door het plangebied loopt sporen van otters aangetroffen. Deze vaart kent een rijke oevervegetatie en is geschikt als foerageergebied voor otters. Geconcludeerd kan worden dat met name deze vaart leefgebied voor otter vormt en de sloten in de rest van het plangebied, waar geen sporen zijn aangetroffen, niet van essentieel belang zijn.
2. Groene glazenmaker is geïnventariseerd middels eDNA-onderzoek. Van deze soort zijn geen DNA-sporen aangetroffen. Hiermee zijn de resultaten uit 2018 bevestigd, dat deze soort niet in het plangebied aanwezig is.

3. Van grote modderkruiper zijn in alle sloten in het plangebied DNA-sporen aangetroffen. De monsternamen vond plaats na een periode van langdurige regenval. Er zal sprake zijn geweest van afvoer van water uit de polder. De kans dat DNA-sporen van elders de sloten zijn ingespoeld is daarom klein. Geconcludeerd wordt daarom dat grote modderkruiper in het plangebied in de meeste sloten voorkomt.

Omdat grote modderkruiper wettelijk beschermd is op grond van de Wet natuurbescherming (nationaal beschermde soort), is ontheffing nodig voor het vernietigen van leefgebied, het (incidenteel) doden van individuen en handelingen t.a.v. grote modderkruiper die daarmee samenhangen (zoals het vangen en verplaatsen). In dit activiteitenplan zijn de aanpak t.a.v. dergelijke handelingen en de daaraan verbonden compenserende maatregelen beschreven. Dit rapport dient als motivatie en onderbouwing bij de ontheffingsaanvraag Wet Natuurbescherming.

1.2 Gegevens aanvrager

De aanvraag wordt ingediend door:

Gemeente Súdwest Fryslân
Dhr. E. van Eijk
Postbus 10.000
8600 HA Sneek
E-mail: e.vaneijk@sudwestfryslan.nl

Hoofdstuk 2   Werkzaamheden

2.1   Ligging plangebied

De locatie van het plangebied is weergegeven in figuur 1. De locatie ligt globaal tussen de coördinaten: X 170840 Y 560290 in het zuiden, X 170210 Y 561500 in het noorden, X 170 660 Y 560690 in het oosten en X 170300 Y 560600 in het westen.

Het plangebied bestaat geheel uit graslanden en watergangen (sloten en vaarten).

2.2   Beschrijving activiteiten en planning

Zoals genoemd in de inleiding is Gemeente Súdwest-Fryslân gestart met het voorbereiden van de eerste daadwerkelijke uitvoerende werkzaamheden in het gebied. Het betreft het nader ontwerpen van de verkeersontsluiting op de N7, het voorbelasten van delen (fase1) van de toekomstige infrastructuur gecombineerd met het eerste grondwerk voor de te realiseren groene zone en waterberging. Voor het uitvoeren van de voorbelasting van de toekomstige infrastructuur op het bedrijventerrein en het realiseren van de groenzone en waterberging is inmiddels een aannemer geselecteerd. Het werk bestaat in hoofdzaak uit de volgende werkzaamheden:

- het verwijderen van dammen en duikers;
- het verwijderen van stuwen;
- het graven van nieuwe watergangen en vergraven van bestaande watergangen;
- het dempen van watergangen;
- het graven en aanvullen van sleuven voor toekomstige riolering;
- het vervoeren van grond;
- het aanbrengen van voorbelasting t.p.v. toekomstige infrastructuur;
- het ophogen van delen van het terrein.

Het uitvoeren van bovengenoemde werkzaamheden staat gepland voor het najaar van 2022 van september tot december. Hierna zal de voorbelasting ongeveer een half jaar liggen om de grond te laten zetten.

Het vervolg op deze werkzaamheden is het bouwrijp maken van het projectgebied waarbij diverse voorzieningen in het projectgebied worden aangelegd (elektra, water, riolering ect.), en de bouwwegen worden aangelegd zodat de bedrijven die zich willen vestigen op het bedrijventerrein kunnen starten met de bouw van bedrijfspanden. Na deze fase zal het bedrijventerrein verder gereed worden gemaakt voor de gebruiksfase. De uitvoering van deze twee fasen is nog nader te bepalen, maar kan op zijn vroegst starten nadat de voorbelastingsfase is afgerond (medio 2023).

Hoofdstuk 3 Natuurwaarden

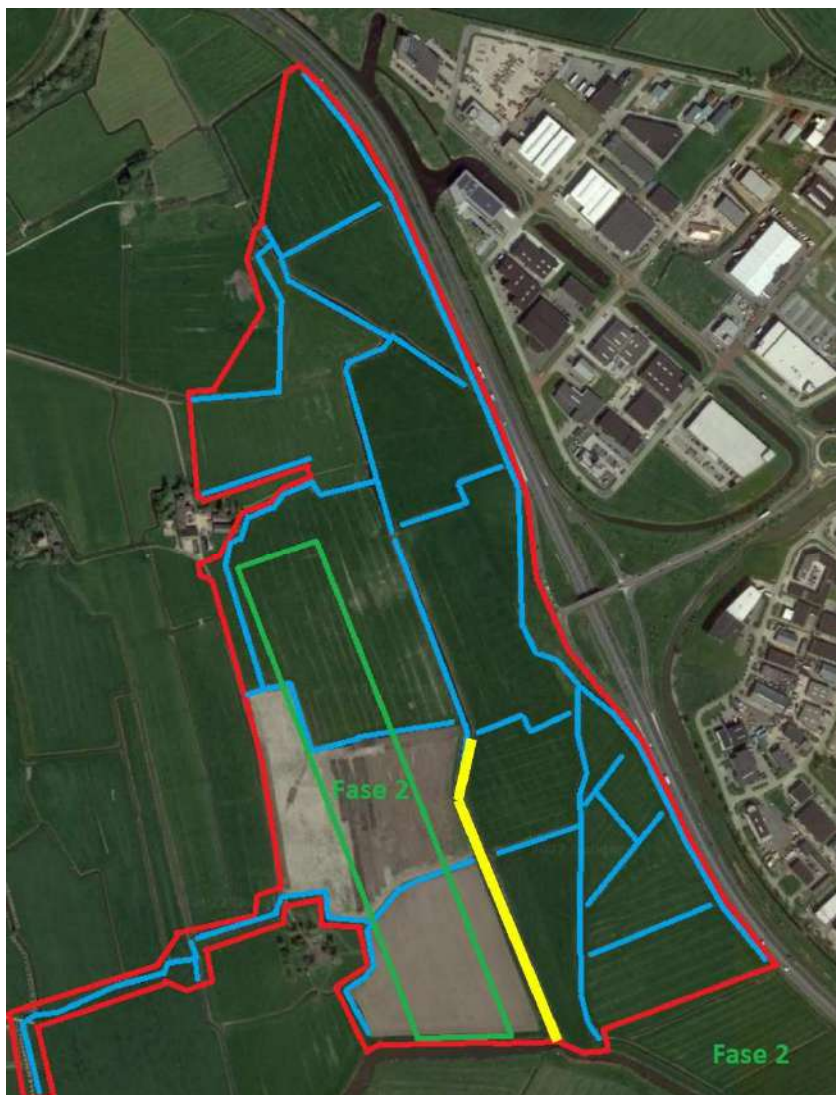

3.1 Uitgevoerd onderzoek en resultaten

Zoals in de inleiding al beschreven is in 2017 een quick scan uitgevoerd, met daaropvolgend vervolgonderzoeken in 2017/2018 naar otter, groene glazenmaker en grote modderkruiper. Door de Vogelwacht Sneek wordt het gebied jaarlijks onderzocht op weidevogels en worden nesten gemarkeerd. Ook is in 2022 door Theo Jager (Natuurscope) regelmatig bezoek gebracht aan het gebied om in beeld te krijgen waar weidevogels aanwezig zijn.

3.1.1 Otter

De otter heeft in het gebied geen vaste verblijfplaatsen. Wel wordt door otter gebruik gemaakt van het gebied. Zowel in 2017/2018 als in 2022 zijn sporen uitsluitend aangetroffen langs de opvaart die, vanaf de Alde Rien, in noordelijke richting door het plangebied loopt. Het traject waarlangs otters voorkomen is weergegeven in figuur 2. Hierop is ook, globaal, de omgrenzing van het plangebied weergegeven.

Figuur 2 Trajecten van vaarten waarlangs in 2017/2018 en in 2022 ottersporen zijn aangetroffen (gele lijn). De rode lijn geeft de omgrenzing van het plangebied aan. De blauwe lijnen geven overige watergangen aan.

3.1.2 Groene glazenmaker

In 2018 is geconstateerd dat de groene glazenmaker niet in het gebied voorkomt. Ook in 2022 is middels eDNA-onderzoek geen aanwijzing gevonden voor het voorkomen van deze soort. Ook lijken in 2022, in tegenstelling tot 2018, krabbenscheervegetaties, een randvoorwaarde voor het voorkomen van groene glazenmaker, te ontbreken. Groene glazenmaker kan daarom met zekerheid uitgesloten worden als soort in het plangebied.

3.1.3 Grote modderkruiper

Onderzoek naar aanwezigheid van grote modderkruiper is uitgevoerd in oktober 2017, overdag, middels elektrovisserij. Grote modderkruipers zijn toen niet aangetroffen. Echter, grote modderkruipers zijn vooral nachtactief en schuilen overdag vaak in het slib in sloten. Met elektrovisserij zijn ze dan slecht te vangen. Omdat het onderzoek 5 jaar geleden is uitgevoerd en het plangebied nadien naar het westen is uitgebreid, is in 2022 opnieuw onderzoek uitgevoerd naar aanwezigheid van grote modderkruiper, maar nu middels eDNA-onderzoek. Onderzoek¹ toont aan dat de detectie van grote modderkruiper op 7 van de 8 locaties (87,5%) waar deze voorkomt, de soort ook daadwerkelijk aantoonbaar is. Anderen noemen een scoringspercentage van 95%. Het onderzoek in De Hemmen III toont op alle onderzochte locaties DNA-sporen van grote modderkruiper aan. Dit betekent dat de grote modderkruiper waarschijnlijk door het gehele gebied voorkomt in de sloten. De resultaten van het eDNA-onderzoek zijn opgenomen in bijlage 1.

3.1.4 Weidevogels

In het voorjaar van 2022 zijn weidevogels geïnventariseerd door de Vogelwacht Sneek en door Theo Jager (Natuurscope). Bij de inventarisatie door Theo Jager ging het er vooral om welke percelen gebruikt werden. De Vogelwacht heeft nauwkeuriger gegevens over aantallen.

Globaal gaat het om: kievit 8 bp, grutto 1 bp, tureluur 2 bp, scholekster 2 bp. Daarnaast broeden meerkoeten, wilde eenden en krakeenden in het gebied. Hoewel er veel vogels aanwezig zijn, gaat het slechts om een gering aantal nesten per soort. Soorten als veldleeuwerik, graspieper of gele kwikstaart zijn niet aangetroffen als broedvogel.

De weidevogels broeden op twee percelen. Daarnaast zijn drie percelen, volgens de Vogelwacht en op basis van eigen waarnemingen, van belang als opgroeigebied voor weidevogelpullen. De percelen waarop gebroed wordt zijn oude graslandpercelen, met een geringe groeisnelheid van het gras in het voorjaar. De foerageerpercelen kennen wel een snellere grasgroei, maar ook op deze percelen komt de grasgroei relatief laat op gang.

In figuur 3 zijn de relevante percelen weergegeven.

3.2 Effecten en te nemen mitigerende en compenserende maatregelen

3.2.1 Otter

De noordelijke opvaart vanaf de Alde Rien, die midden door het plangebied loopt, blijft deels behouden. Dit betreft het deel waar een rijke oevervegetatie aanwezig is, en waar ook ottersporen zijn gevonden. Wel wordt de verbinding tussen de Alde Rien en de opvaart verbroken. Deze wordt ter plaatse afgedamd en er komt een weg tussen de opvaart en de Alde Rien. Onder deze weg wordt een droge duiker gelegd (doorsnede minimaal 30 cm, waar otters doorheen kunnen tussen Alde Rien en opvaart. De weg wordt afgerasterd, zodat otters hier niet kunnen worden doodgereden.

Omdat er geen beïnvloeding is van otters en hun functioneel leefgebied behouden blijft, is er geen sprake van volgens de Wet natuurbescherming verboden handelingen.

De werkzaamheden vinden plaats bij daglicht voor zover het gaat om het dempen van watergangen, zodat eventueel aanwezige otters niet verstoord of gedood worden. Overigens wordt door een ter zake kundig ecooloog gelet op de aanwezigheid van otters, zodat in voorkomende gevallen tijdig maatregelen kunnen worden genomen om verstoring of doding te voorkomen.

---

¹ Herder, J., A. Valentini en J. Kranenbarg, 2012. Detectie van grote modderkruipers met behulp van Environmental DNA. H2O/3-2012.

3.2.2 Grote modderkruiper

Het huidige leefgebied van de Grote modderkruiper in het plangebied gaat grotendeels verloren (zie figuur 3, sloten die gedempt worden). Voor grote modderkruiper is ondiep water (circa 30 cm diep) het belangrijkste leefgebied. In de winter maken ze vooral gebruik van dieper, ijsvrij water. In tabel 1 is samengevat wat verloren gaat aan ondiep water en diep water, en wat wordt teruggebracht. Hierbij is uitgegaan van 0,5 meter oeverzone in de watergangen die gedempt worden en 0,5 meter in watergangen die teruggebracht worden. Waar in terug te brengen watergangen een talud van 1:4 is voorzien (NVO), is uitgegaan van 1 meter als geschikt leefgebied voor grote modderkruiper. In figuur 4 zijn de nieuw te graven watergangen aangegeven.

Tabel 1 Oppervlaktes (m²) van te dempen sloten en nieuw te graven sloten

	Gedempt	Nieuw gegraven
Diep water	11502	24206
Ondiep water	3872	3802

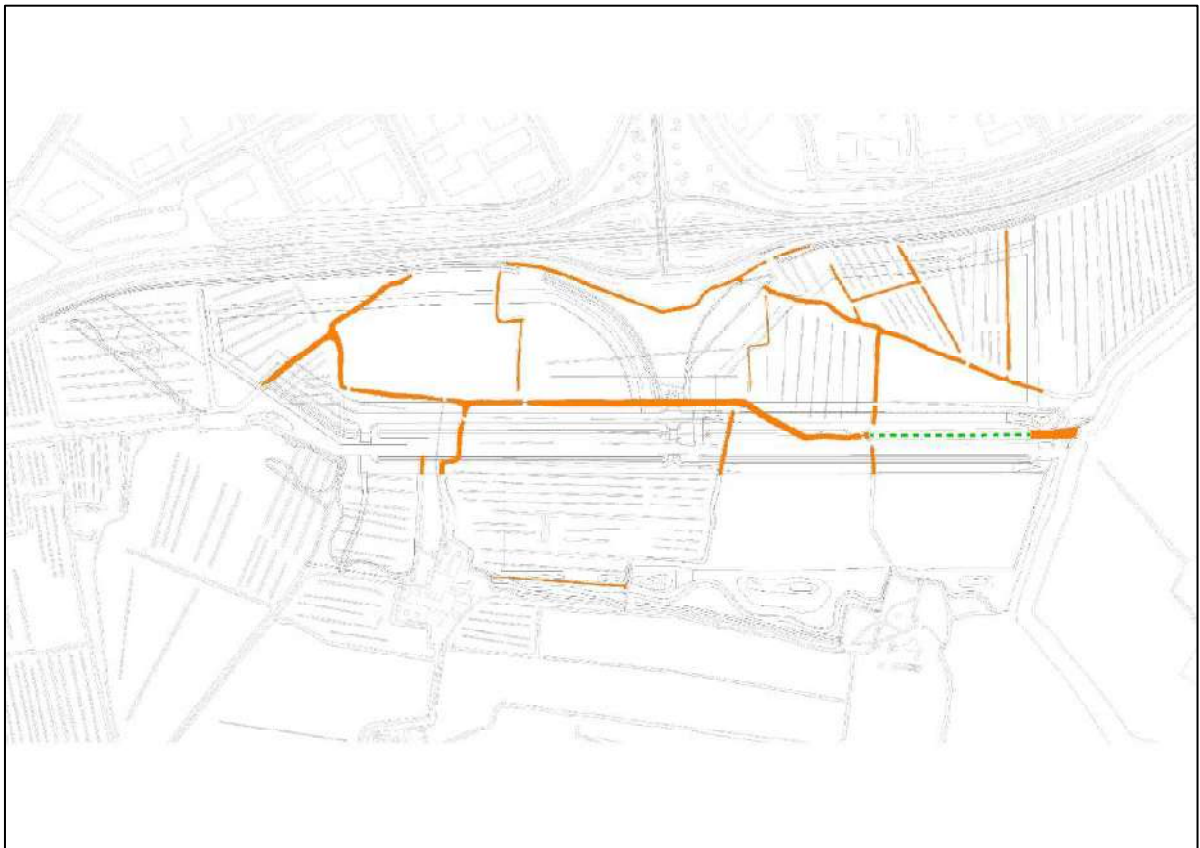
Er komt dus ongeveer evenveel geschikt leefgebied terug als gedempt wordt. Oevervegetatie uit de te dempen sloten wordt verplaatst naar de oevers van de nieuw gegraven sloten. In totaal komt er dus meer aan watergangen terug dan verloren gaat. Omdat de nieuw gegraven sloten met de huidige inrichting onvoldoende ondiep water hebben, belangrijk deel van het leefgebied van grote modderkruiper, zullen sommige sloten een iets andere inrichting krijgen, waarbij geen talud van 1:4 wordt gerealiseerd, maar een ondiepe oeverzone van 2 à 3 meter breed (trapsgewijze inrichting). Alternatief hiervoor is in de groenzone een zone te creëren door deze iets te ontgraven, tot circa 30 cm waterpeil. Deze zone wordt dan zo aangelegd dat deze in directe verbinding staat met het overige oppervlaktewater.

Bij de uitvoering zal gestart worden met de aanleg van rijroutes in het gebied. Hiervoor zullen in kleine stukken van sloten (ordegrootte 5 meter breedte) dammen worden aangebracht. Bij het aanbrengen van dammen wordt slib uit de sloten naar opzij verplaatst. Voorts wordt het water op die plaatsen afgevisst met een steeknet. Gevangen vissen en andere dieren worden verplaatst naar sloten die vooralsnog niet gedempt worden (ten zuiden van de noordelijke opvaart in het midden van het plangebied).

Tijdens het ophogen van het terrein worden sloten gedempt. Vóórdat sloten gedempt worden, worden nieuwe sloten aangelegd met minimaal dezelfde lengte als de sloten die gedempt worden. Deze nieuw te graven sloten moeten twee weken voor het dempen van de bestaande sloten gereed zijn, zodat het water in de nieuw te graven sloten tot 'rust' kan komen (uitzakken van slib en opbouw van bijvoorbeeld zuurstofgehalte in het water).

Slib uit de te dempen sloten wordt verplaatst naar de nieuw gegraven sloten. Het slib wordt aangebracht in een deel van de nieuwe sloten, zodat niet in de gehele sloot sprake is van slib op het moment dat eventueel aanwezige vissen daarin geplaatst worden. Volgens Ecologisch Werkprotocol worden te dempen sloten ontwaterd en worden vissen en andere dieren weggevangen. Deze worden verplaatst naar ofwel de nieuw gegraven sloten indien deze daarvoor dan geschikt zijn, of uitgezet in sloten die nog niet gedempt worden. Daarmee wordt gegarandeerd dat vissen altijd in een op dat moment geschikt milieu geplaatst worden. Structurele sterfte wordt daarmee voorkómen.

Het wegvangen van grote modderkruipers en andere vissen/dieren vindt plaats bij geschikte watertemperaturen (meer dan 0 °C, maximaal 20 °C), buiten het voortplantingsseizoen.

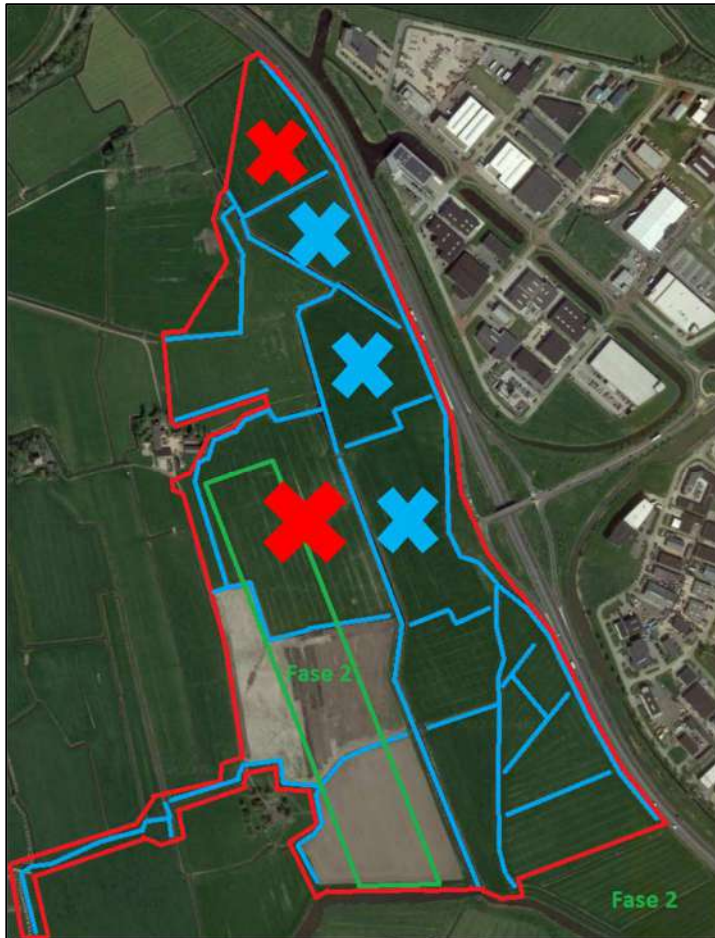
Figuur 3 Te dempen sloten. Met stippellijn is aangegeven het deel van de noordelijke opvaart die behouden blijft.

Figuur 4 Nieuw te graven watergangen (blauw) en groenzone rondom de locatie

3.2.3 Weidevogels

Langs de randen van het gebied wordt een groene zone aangelegd, met sloten met natuurvriendelijke oevers. Daarlangs wordt een open inrichting voorgesteld. Desondanks zal rekening moeten worden gehouden met het verlies van weidevogelbiotoop en het merendeel van de nu aanwezige weidevogels.

Figuur 3 Voor weidevogels belangrijke percelen. Met rood kruis: percelen met nesten, met blauw kruis: percelen van belang als opgroeigebied pullen. Het gebied binnen de groene omkadering wordt voorsnog niet in gebruik genomen en kan als grasland beheerd worden.

De voorbereidende werkzaamheden, zoals beschreven in hoofdstuk 2, worden uitgevoerd in het najaar, dus buiten de broedperiode van vogels. Indien toch nog werkzaamheden daarna moeten worden uitgevoerd, zal gemonitord worden op aanwezigheid van nesten van vogels, en worden deze ontzien bij de uitvoering, zulks op aanwijzingen van een ter zake kundig ecooloog.

3.3 Noodzaak ontheffing

Ontheffing is nodig van artikel 3.10, lid 1 van de Wet natuurbescherming. Deze houdt in:

1. Onverminderd artikel 3.5 (*bescherming Habitatrichtlijn-soorten*), eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
  - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A (*hierin is grote modderkruiper opgenomen*), bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
  - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Ontheffing kan worden verleend op basis van de volgende gronden (artikel 3.10, lid 2 van de Wet natuurbescherming):

Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:

- a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
- c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
- h. in het algemeen belang.

In dit geval gaat het om de aanleg van een industrieterrein. Ontheffing wordt daarom aangevraagd op grond van (a) ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder inbegrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied.

3.4 Staat van instandhouding grote modderkruiper

De staat van instandhouding van de grote modderkruiper wordt als matig ongunstig beoordeeld (Soortenprofiel grote modderkruiper), tot zeer ongunstig (Vogel- en Habitatrichtlijn rapportage, Wageningen University & Research).

Staat van instandhouding grote modderkruiper BIJ12 (2014)

Zeer ongunstig (2013)

Verspreiding: zeer ongunstig

Populatie: zeer ongunstig

Leefgebied: zeer ongunstig

Toekomstverwachting: zeer ongunstig

Staat van instandhouding grote modderkruiper volgens soortenprofiel (2007)

Trends in Nederland: Er zijn weinig oude waarnemingen van de grote modderkruiper; de meeste gegevens dateren van na 1990. Lange tijd heeft de grote modderkruiper niet in de belangstelling gestaan en is er weinig onderzoek aan de soort verricht. Er zijn aanwijzingen dat het verspreidingsgebied is achteruitgegaan, maar de inventarisatie-dichtheden zijn te klein om dit met zekerheid te zeggen. Het leefgebied zal in de loop der twintigste eeuw zijn gekrompen. Veel oude meanders zijn verdwenen en de overstromingsdynamiek van de rivieren is ingedamd, waardoor kleine potentieel geschikte watertjes niet meer ontstaan. Verder heeft in de polders de ruilverkaveling (en intensivering van de landbouw) voor een afname van de waterkwaliteit en slootmorfologie gezorgd. Het steeds verder verdwijnen van voor de grote modderkruiper geschikte

natuurlijke biotopen en verkeerd beheer van de kunstmatige biotopen (sloten) die gingen dienen als leefgebieden hebben vermoedelijk een neerwaartse trend voor deze soort ingezet.

Recente ontwikkelingen: In de recente periode is het beeld van de verspreiding van de soort veel duidelijker geworden. Over een recente trend kan niets worden gezegd.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: matig ongunstig Er zijn aanwijzingen voor afname van de populatie van de grote modderkruiper in ons land, maar de inventarisatiedichtheid is te gering voor betrouwbare uitspraken. In de periode 1950-2003 is de soort in het totaal in 338 kilometerhokken aangetroffen. Recent (1992-2003) zijn er 186 kilometerhokken bekend waarin de grote modderkruiper voorkomt daarbij zijn Noord-Nederland (Drenthe, Friesland, Groningen) en Zuid-Holland echter relatief slecht onderzocht.

Beoordelingsaspect populatie: matig ongunstig Over veranderingen in populatiegrootte is in feite nauwelijks informatie. Aangenomen wordt dat de populatie van de grote modderkruiper zich van de afname in het verleden nog niet wezenlijk heeft hersteld, hoewel hier en daar natuurontwikkeling zijn vruchten afwerpt.

Beoordelingsaspect leefgebied: matig ongunstig Het voor de grote modderkruiper geschikte leefgebied is in de laatste vijftig jaar veel kleiner geworden. Dit is voor een groot deel het gevolg van een veranderde waterhuishouding met instelling van een onnatuurlijk waterpeilbeheer: 's zomers hoge waterstand en 's winters lage waterstand. Beoordelingsaspect toekomstperspectief: matig ongunstig De soort heeft nog steeds een ruime verspreiding in ons land en komt voor in laagveengebieden, rivieren en beekdalen. De toepassing van de Kader Richtlijn Water (KRW) en de gedragscode voor waterschappen kunnen een positieve bijdrage leveren aan een verbetering van het leefgebied van de soort. Vermoedelijk blijven de verbeteringen beperkt omdat er in het land weinig ruimte is voor structureel herstel van het leefgebied door een meer natuurlijk peilbeheer.

Definitie gunstige staat van instandhouding: Voor het veiligstellen (gunstige staat van instandhouding) van de soort mag het huidige verspreidingsgebied niet inkrimpen, het hoort tenminste 200 kilometerhokken te omvatten. De grote modderkruiper dient in hoge aantallen voor te komen in het kerngebied van haar verspreiding: West-Brabant, het centrale rivierengebied en Noordwest-Overijssel. Het totale oppervlak van verlandingsvegetaties dient in het rivierengebied (incl. beken) en in het laagveengebied toe te nemen.

Hoewel in voorgaande beschrijvingen de staat van instandhouding als matig tot zeer ongunstig wordt beoordeeld, mag duidelijk zijn dat er onvoldoende bekend is over trends van grote modderkruiper in Nederland om dit betrouwbaar te noemen. Het is een moeilijk te inventariseren soort: met schepnetbemonsteringen en elektrovisserij wordt deze soort gemakkelijk gemist; met eDNA onderzoek wordt meer bekend over verspreiding, maar niet over aantallen.

Desondanks moet er van worden uitgegaan dat de staat van instandhouding van de grote modderkruiper in Nederland matig tot zeer ongunstig is.

Hoofdstuk 4   Motivatie ontwikkeling en alternatieven

4.1 Motivatie ontwikkeling

De motivatie voor de ontwikkeling van het bedrijventerrein is beschreven in het bestemmingsplan "De Hemmen III, hoofdstuk 3 Beleidskader" zoals te deze te vinden is op de website ruimtelijkeplannen.nl. Hieronder is de motivatie weergegeven zoals deze beschreven is in hoofdstuk 3 paragraaf 3.1.3 Ladder voor duurzame verstedelijking:

1. Omschrijving van de behoefte aan deze ontwikkeling

Het te ontwikkelen bedrijventerrein biedt ruimte aan bedrijven die een kavel van minimaal 1 hectare nodig hebben. Er is sprake van concrete gegadigden voor het bedrijventerrein, bedrijven met een grootschalige ruimtevraag. Met de ontwikkeling van 12,5 hectare netto uitgeefbaar bedrijventerrein, De Hemmen III, wordt het aandeel functioneel terrein in de regio richting het gewenste niveau gebracht. Binnen de regio Zuidwest Fryslân zijn hierover afspraken gemaakt (zie paragraaf [3.3](#)), waar provincie Fryslân mee in heeft gestemd. Dit bestemmingsplan is in overeenstemming met de prognose van de ruimtevraag in relatie tot de regionale afspraken. Ook hebben zich veel bedrijven bij de gemeente gemeld die zich graag in het plangebied willen vestigen. Zowel vanuit de inschattingen als vanuit de markt is er behoefte aan deze ontwikkeling. De vraag vanuit de markt is ook groter dan 12,5 hectare netto uitgeefbaar bedrijventerrein. Mede om deze reden is er ook een wijzigingsbevoegdheid in het bestemmingsplan opgenomen om de hoeveelheid netto uitgeefbaar bedrijventerrein te verhogen naar 25 hectare.

4.2 Alternatieven

In het bestemmingsplan De Hemmen III wordt uitvoerig beschreven waarom de voorgenomen locatie is aanwezen voor ontwikkeling tot bedrijventerrein. Hieronder is de motivatie weergegeven zoals deze beschreven is in hoofdstuk 3 paragraaf 3.1.3 Ladder voor duurzame verstedelijking:

2. Is de locatie gelegen binnen bestaand stedelijk gebied?

De beoogde locatie voor het bedrijventerrein is gelegen buiten het bestaand stedelijk gebied, namelijk aan de 'buitenzijde' van de N7. Hier wordt nader op ingegaan in paragraaf [3.2.2](#).

3. Motivatie waarom niet binnen bestaand stedelijk gebied in deze behoefte kan worden voorzien.

Het bedrijventerrein De Hemmen III is specifiek bedoeld voor bedrijven met een ruimtebehoefte van 1 hectare of meer. Binnen het bestaand stedelijk gebied is geen ruimte voor het vestigen van bedrijven met een ruimtevraag van dat formaat. De aanleg van het bedrijventerrein is opgesplitst in twee fasen, zodat er niet méér gronden worden ontwikkeld dan waar daadwerkelijk vraag naar is. De beoogde locatie is goed ontsloten via de N7 en ligt op ruime afstand van woningen of andere gevoelige functies. In het plan wordt voorzien in een goede landschappelijke inpassing.

Hoofdstuk 5   Conclusies en activiteiten kort samengevat

5.1 Artikelen Natuurbeschermingswet en soorten

Ontheffing is nodig van artikelen 3.5 lid 1, 4 en 5 en 3.10, lid 1 van de Wet natuurbescherming voor de grote modderkruiper. De huidige sloten in het plangebied worden gedempt. Deze fungeren nu als leefgebied voor grote modderkruiper. Er wordt vervangend leefgebied aangelegd. Grote modderkruipers worden voorafgaand aan het dempen weggevangen en weer uitgezet in bestaande sloten die pas later gedempt worden, of in de nieuwe sloten als deze geschikt zijn als leefgebied.

5.2 Noodzaak ontheffing

De ontheffing is nodig omdat het gebied waarin ze voorkomen wordt ontwikkeld tot industriegebied. Hiervoor is het bestemmingsplan reeds goedgekeurd. Alternatieven voor de locatie zijn dan ook niet meer van toepassing. Voorts is het niet mogelijk het gebied zo in te richten dat bestaande sloten behouden blijven, met uitzondering van een deel van de opvaart midden in het gebied.

NOTITIE

Natuurscope
drs. T.D. Jager
Boslaan 55
9801 HE Zuidhorn

DATUM: 25-04-2022
ONS KENMERK: 22-0262/22.03566/GerWo
AUTEUR: G. Wolters
PROJECTLEIDER: G. Wolters
STATUS: Definitief

Onderzoek naar het voorkomen van grote modderkruiper en groene glazenmaker in een poldersysteem te Sneek-west

In het kader van een project wat uitgevoerd gaat worden in een polder ten westen van Sneek (Figuur 1) heeft Natuurscope Bureau Waardenburg gevraagd onderzoek te doen naar het voorkomen van grote modderkruiper en groene glazenmaker. Het doel van het onderzoek is het vaststellen van de aan- of afwezigheid van deze twee soorten. De geplande werkzaamheden zullen van invloed zijn op het slotensysteem in de polder en kunnen mogelijk het leefmilieu van de grote modderkruiper en/of groene glazenmaker schaden. Voor het aantonen van deze soorten is gebruik gemaakt van soortspecifiek e-DNA onderzoek. Hieronder wordt de methodiek en resultaten in het kort besproken.

Methodiek

Het voorkomen van de grote modderkruiper en groene glazenmaker is onderzocht met behulp van e-DNA. Vooraf aan de bemonstering is het slotensysteem opgedeeld in 18 vakken van maximaal 500 meter waarbinnen een e-DNA monster is genomen (18 monsters in totaal). Bij het opdelen van de watergangen is gelet op de mate van isolatie van een watergang en de aanwezigheid van stuwen en dammen. De bemonstering heeft op 8 april plaatsgevonden. Een impressie van het plangebied en de werkzaamheden is weergegeven in Bijlage 1.

Veldwerk

Het onderzoek is uitgevoerd door op meerdere plekken binnen de vakken watermonsters te verzamelen. In elk vak is een monster genomen bestaande uit gemiddeld 10 tot 20 deelmonsters. De monsters zijn genomen met speciale samplesets met een intern filter om e-DNA moleculen vast te houden. Na bemonstering zijn de monsters bewaard in een speciale buffer om het DNA in goede conditie te houden waarna de analyse uitgevoerd is in het laboratorium van Bureau Waardenburg te Haren.

Gelijktijdig aan de e-DNA bemonstering is gekeken het voorkomen van otter in het gebied. Specifiek is gelet op aanwijzingen als spraints (uitwerpselen), looproutes en kadavers van o.a. vis.

Figuur 1. De onderzochte watergangen ten westen van Sneek. De vakken (1t/m 18) zijn bemonsterd op aanwezigheid van grote modderkruiper en groene glazenmaker.

Analyse

DNA extractie is uitgevoerd met interne positieve (IPC) en negatieve (INC) controles ter validatie van de extractie efficiëntie en controle van contaminaties.

De e-DNA extracten zijn met acht replicaten per monster getest op de aanwezigheid van Grote Modderkruiper (Mfos) en Groene Glazenmaker (Evir) met behulp van probe based qPCR waarbij positieve (PPC) en negatieve (PNC) PCR controles zijn uitgevoerd (acht replicaten) ter controle van qPCR efficiëntie en contaminatie (Figuur 2).

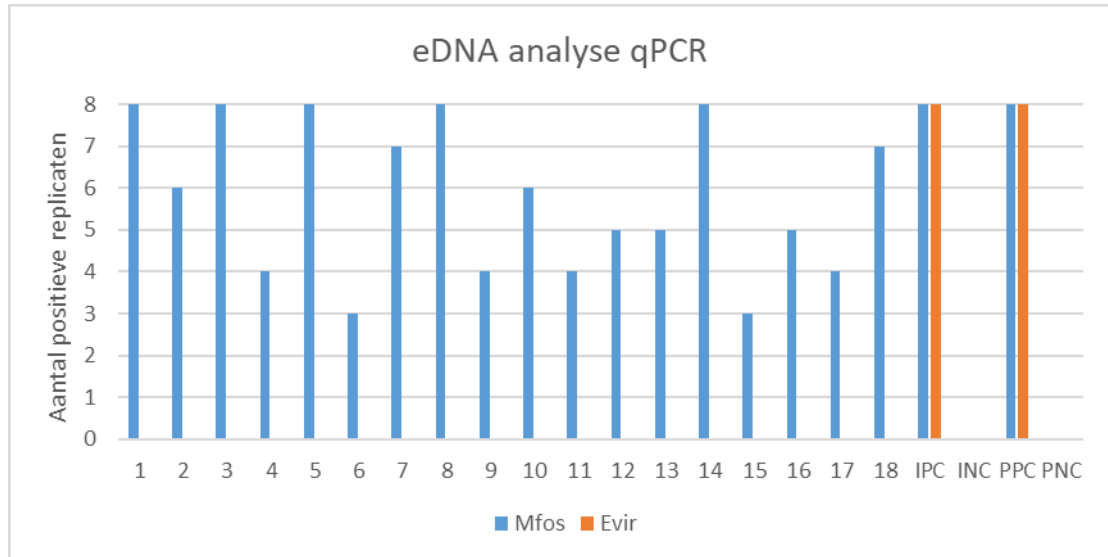
Resultaten

e-DNA

Op basis van qPCR analyse hebben we grote modderkruiper op alle 18 locaties aangetroffen, variërend van 100% (8/8) tot 38% (3/8) van de replicaten (Figuur 2). De variaties in positieve detecties per monster is waarschijnlijk toe te schrijven aan variatie in hoeveelheid aanwezig grote modderkruiper DNA in het water als gevolg van stromingsverschillen of lokale abundantie. PCR inhibitie kan ook leiden tot minder positieve

replicaten, maar omdat geen inhibitie is gedetecteerd in de IPC en er ook geen negatieve correlatie is tussen e-DNA opbrengst en positieve replicaten achten we deze kans klein. In geen van de monsters hebben we groene glazenmaker gedetecteerd (Figuur 2).

Figuur 2. E-DNA analyse qPCR. Aantal positieve replicaten van resp. grote modderkruiper (Mfos) en groene glazenmaker (Evir) per locatie

Monsternamen heeft plaatsgevonden kort na een periode van langdurige regenval. Dit zou van invloed kunnen zijn geweest op de doorspoeling van de polder en daardoor de verspreiding van DNA over de watergangen. Of dit ook effect heeft gehad op het aantreffen van DNA in de monsters is niet bekend.

Overig

Tijdens de veldwerkzaamheden is op de oever langs vak 11 een kadaver van een snoek (ca. 60 cm) gevonden. Vlakbij, op de dam tussen vak 11 en 12, is een (mogelijke) spraint met daarbij meerdere schubben aangetroffen (Figuur 3). De spraint betrof diverse veren en lag naar alle waarschijnlijkheid al enige tijd in het veld. Ondanks dat deze spraint verward zou kunnen worden met een braakbal lijkt dit toch op een aanwijzing naar het voorkomen van otter in het plangebied. Ook watervogels behoren namelijk tot de prooidieren van otters. Daarnaast is de vindplaats een typische plek voor het aantreffen van ottersporen. Locaties waar otters (vaak) uit het water komen, zoals bruggen en steigers maar ook stuwen en dammen zijn veelal plaatsen die gemarkeerd worden om het territorium af te bakenen (www.dierensporengids.nl).

Figuur 3 Aangetroffen kadaver van een snoek (rechts) en een spraint van een otter (links) liggend tussen vak 11 en 12.

Conclusie

De aanwezigheid van grote modderkruiper in het plangebied is op basis van e-DNA aangetoond. E-DNA van groene glazenmaker is niet aangetroffen tijdens dit onderzoek. Hoogstwaarschijnlijk maakt ook otter gebruik van de watergangen in het plangebied.

Voor vragen over deze notitie kunt u contact opnemen met G. Wolters

Akkoord voor uitgave: Teamleider G.H. Bonhof

Paraaf:

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / natuurscope

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is gecertificeerd door EIK Certificering overeenkomstig ISO 9001:2015. Bureau Waardenburg bv hanteert als algemene voorwaarden de DNR 2011, tenzij schriftelijk anders wordt overeengekomen.

Bureau Waardenburg, Varkensmarkt 9 4101 CK Culemborg, 0345 51 27 10, info@buwa.nl, www.buwa.nl

Bijlage I   Impressie van het plangebied en de werkzaamheden

Quicksan
Wet natuurbescherming

**De Hemmen III
(kavels adaptief fase 2)
te Sneek**

projectnummer

212033

TITELBLAD

RAPPORT			
Type onderzoek	Quickscan Wet natuurbescherming		
Locatie onderzoek	De Hemmen III te Sneek (kavels adaptief fase 2)		
Projectnummer	212033		
Auteur	K.E. Harmsen / M. Oudshoorn		
Controle en vrijgave	M.K. Pinxterhuis		
Versie rapport	Versienummer:	Datum:	Reden vervallen:
	1.0	18 januari 2022	Vigerende versie
Paraaf vrijgave			

OPDRACHTGEVER	
Naam	Rho adviseurs voor leefruimte
Contactpersoon	Dhr. T. de Jong
Adres	Druifstreek 72 c, 8911 LH LEEUWARDEN

UITGEVOERD DOOR		
		
info@ecoreest.nl www.ecoreest.nl		
Kantoor Zuidwolde Industrierweg 20 7921 JP Zuidwolde Tel: 0528 373 982	Kantoor Appingedam Opwierderweg 160 9902 RH Appingedam Tel: 0596 633 355	Kantoor Almere Transistorstraat 91-34 1322 CL Almere 036 82 00 397

	<p>Eco Reest Holding BV is gecertificeerd volgens "NEN-EN-ISO 9001:2015", voor het geven van milieukundig advies in relatie tot ruimtelijke ontwikkelingen en gebouwen met inbegrip van de uitvoering van gerelateerde onderzoeksactiviteiten op het gebied van bodemonderzoek en -sanering, ecologie, asbestinventarisaties, sloopbegeleiding, bouwkundige opnames en energieprestatie advies.</p>
	<p>Eco Reest BV is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Als aangesloten adviesbureau zorgen we samen met de andere leden voor een betere borging van kwaliteit in de uitvoering van ecologisch onderzoek.</p>
<p>Dit onderzoek en advies is tot stand gekomen onafhankelijk van de belangen van de opdrachtgever en derden.</p>	
<p>Eco Reest BV is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus en is gemachtigd gebruik te maken van de ontheffingen en correspondentie met bevoegde gezagen van het Netwerk Groene Bureaus met betrekking tot Wet natuurbescherming.</p>	

DISCLAIMER
<p>Dit rapport is het resultaat van een quickscan Wet natuurbescherming dat is uitgevoerd ter plaatse van De Hemmen III te Sneek, in opdracht van Rho adviseurs voor leefruimte. Ten behoeve van de juiste interpretatie van dit rapport is het noodzakelijk te beschikken over de gehele rapportage, inclusief bijlagen.</p>
<p>Het rapport is ongeschikt voor toepassing in een juridische context indien de paginanummering van het rapport onjuist of onvolledig is, de bijlagen genoemd in de inhoudsopgave (deels) ontbreken en het projectnummer in het rapport en op de bijlage niet overeenkomt.</p>
<p>© 2022 Eco Reest BV.   Gebruik en overname van gegevens alleen toegestaan met volledige bronvermelding.   Wijze van citeren: Eco Reest 2022 Sneek_212033_De Hemmen III_QS   We stellen dit rapport alleen ter beschikking aan derden in geval van schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.</p>

INHOUD

1.	INLEIDING.....	4
1.1	Aanleiding en doel.....	4
1.2	Wettelijk kader.....	5
1.3	Plangebied en voorgenomen ontwikkelingen.....	5
2.	INVENTARISATIE EN EFFECTBEOORDELING	9
2.1	Bronnenonderzoek.....	9
2.2	Veldinspectie.....	9
2.3	Toetsing	9
3.	EFFECTBEOORDELING GEBIEDSBESCHERMING	10
3.1	Natura 2000	10
3.2	Natuurnetwerk Nederland	11
3.3	Natuur buiten het NNN	12
4.	EFFECTBEOORDELING SOORTENBESCHERMING	16
4.1	Flora	16
4.2	Broedvogels	16
4.3	Vleermuizen	17
4.4	Grondgebonden zoogdieren.....	17
4.5	Amfibieën.....	18
4.6	Reptielen.....	18
4.7	Vissen.....	18
4.8	Ongewervelden	19
5.	CONCLUSIE EN ADVIES	20
5.1	Gebiedsbescherming.....	20
5.2	Soortenbescherming	20
5.3	Advies en vervolgstappen	21
5.3.1	Broedvogels.....	21
5.3.2	Verlichting – vleermuizen	21
5.3.3	Natuurinclusief bouwen	21
5.3.4	Zorgplicht.....	22
5.4	Verantwoording	22
	GERAADPLEEGDE BRONNEN	23
BIJLAGEN		
1	Overzicht vrijgestelde soorten provincie Friesland	
2	Lijst vogels met jaarrond beschermde nesten	
3	NDFP uittreksel	

1. INLEIDING

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de aanleiding en het doel van het onderzoek en het wettelijk kader. Daarnaast wordt ingegaan op de huidige situatie van het plangebied en de beoogde ontwikkeling.

1.1 Aanleiding en doel

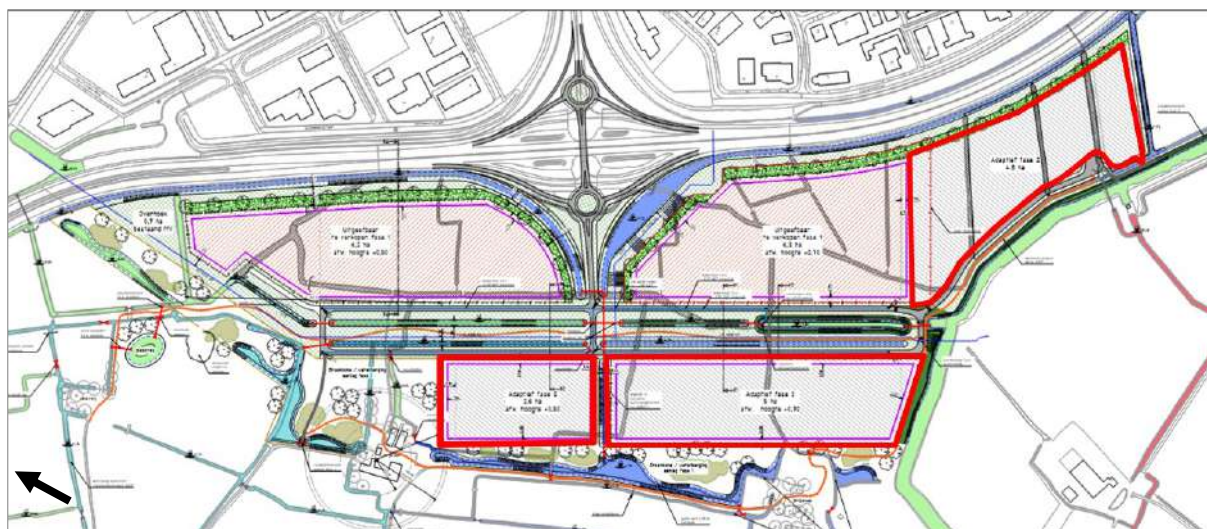
Aanleiding tot het onderzoek is het voornemen om ter plaatse van bedrijventerrein De Hemmen III te Sneek invulling aan fase 2 te gaan geven. Vanwege de huidige agrarische bestemming is voor de beoogde ontwikkeling een wijzigingsplan nodig.

Van 2004 tot 2011 zijn voor het bedrijventerrein verschillende ecologische onderzoeken uitgevoerd door Altenburg & Wymenga en Tauw. Eco Reest heeft in 2017-2018 in het kader van de Wet natuurbescherming een update van de quickscan en voortoets (Eco Reest BV, 2018a/2017a) en daarnaast soortgerichte nader onderzoeken (Eco Reest BV, 2018b/2018c/2017b) uitgevoerd. Voor het benodigde wijzigingsplan is een actualisatie van de quickscan en voortoets uitgevoerd. In de actualisatie wordt ingegaan op de eerdere onderzoeksresultaten, eventuele wijzigingen (ruimtelijk/kwalitatief) in het plangebied (fase 2) en een update van de effectbeoordeling ten aanzien van beschermde natuurwaarden in het kader van de Wet natuurbescherming.

Scope onderzoek

De scope van het onderzoek ligt uitsluitend op de delen binnen het bedrijventerrein met de aanduiding 'adaptief fase 2', waarvoor een bestemmingswijziging nodig is (zie figuur 1.1). Aangezien er geen bomen worden gekapt, wordt niet nader getoetst aan bescherming van houtopstanden in het kader van de Wet natuurbescherming. Ook het onderdeel stikstofdepositie (Natura 2000) blijft buiten beschouwing, dit aspect is door Sweco (2021) in een separaat traject geactualiseerd en nader beoordeeld.

De werkzaamheden en ontwikkelingen in het omliggende gebied binnen de begrenzing van het bedrijventerrein (o.a. aanleg groenzone/waterberging/duikers etc.) vallen buiten de scope van het actualiserende onderzoek. Ook heeft de actualisatie geen betrekking op de uitgevoerde soortgerichte nader onderzoeken, uit de actualisatie moet blijken of daar aanleiding toe is.

Figuur 1.1 Ligging plangebied (rood omlijnd) binnen gehele bedrijventerrein (Bron: Gemeente Súdwest Fryslân, 21-01-2021).

1.2 Wettelijk kader

Voor de bescherming van natuurwaarden is de Wet natuurbescherming (Wnb) van toepassing. De Wnb regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, beschermde soorten en houtopstanden. De volledige wetstekst is hier te vinden: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2021-07-01>. Daarnaast is, in het kader van gebiedsbescherming, ook het Natuurnetwerk Nederland (NNN) relevant. De quickscan gaat uitsluitend in op de onderdelen gebiedsbescherming (Natura 2000 en NNN) en soortenbescherming.

Natura 2000

Hoofdstuk 2 van de Wnb regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, bestaande uit Vogel- en/of Habitatrichtlijngebieden. Per Natura 2000-gebied zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd voor bescherming van habitattypen, habitats van soorten en leefgebieden van soorten en vogels.

Vooraf is verplicht te beoordelen of plannen/projecten in of in de nabijheid van Natura 2000-gebieden significant negatieve effecten kunnen hebben. Als uit de beoordeling (voortoets) blijkt dat geen effecten optreden dan kan een plan worden vastgesteld of is een vergunning voor een project of handeling niet nodig. Zijn (significante) effecten niet uit te sluiten dan is een nadere beoordeling en/of een vergunning nodig.

Natuurnetwerk Nederland

De bescherming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is vastgelegd in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) en uitgewerkt in provinciale verordeningen. Provincies wijzen gebieden aan die het NNN vormen. Via de provinciale verordeningen worden, in het belang van de bescherming, instandhouding en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden-, regels gesteld omtrent de inhoud van bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen.

Voor nieuwe ontwikkelingen binnen het NNN, waarbij wordt afgeweken van het bestemmingsplan, geldt een 'nee, tenzij'-afweging. Dit houdt kortweg in dat significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN niet is toegestaan. Regels voor beoordeling van effecten op het NNN zijn vastgelegd in provinciale verordeningen.

Soortenbescherming

In hoofdstuk 3 van de Wnb is het onderdeel soortenbescherming is opgenomen. De beschermingsregimes ten aanzien van beschermde soorten zijn te onderscheiden in Vogelrichtlijnsoorten (art. 3.1 – 3.4), Habitatrichtlijnsoorten (art 3.5 – 3.9) en nationaal beschermde soorten (art 3.10 – 3.11). Daarnaast is in de Wnb een zorgplichtartikel (1.11) opgenomen ter bescherming van alle in het wild levende flora en fauna.

De Wnb gaat uit van het 'nee, tenzij'-principe. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van dit verbod kan onder voorwaarden worden afgeweken met een ontheffing of een vrijstelling. De provincie Fryslân is bevoegd gezag voor het uitvoeren van de Wet natuurbescherming en heeft voor de implementatie een verordening opgesteld met daarin onder andere een lijst met de vrijgestelde soorten (zie bijlage 1).

1.3 Plangebied en voorgenomen ontwikkelingen

Huidige situatie plangebied

Het plangebied is gelegen op het te ontwikkelen bedrijventerrein De Hemmen III te Sneek. Het bedrijventerrein van circa 25 hectare ligt ten westen van de N7. Het plangebied voor voorliggende actualisatie betreft drie delen (totaal 12,5 hectare) binnen het bedrijventerrein waarvoor de bestemming

middels een wijzigingsbevoegdheid naar bedrijventerrein omgezet dient te worden. Deze delen hebben de aanduiding 'Adaptief fase 2' (zie figuur 1.2).

Binnen het plangebied is uitsluitend agrarisch landschap aanwezig met enkele watergangen. De agrarische percelen betreffen intensief beheerde graslanden. De watergangen hebben steile oevers met beperkte (water)vegetatie. Opgaand groen en verlichting is afwezig binnen het plangebied.

Ten noorden en oosten wordt het gebied begrensd door de A7 met daarachter een industrieterrein. De Oude Rijn (Alde Rien) begrenst het plangebied aan de zuidzijde. In de directe omgeving bevinden zich erven van agrarische bedrijven, inclusief windsingels en bosschages.

Figuur 1.2 Plangebied t.b.v. actualisatie (rood) binnen eerdere onderzocht plangebied (geel), met aanduiding vergraven strook (rood gestippeld) (bron achtergrondkaart: Amigo Cloud).

Figuur 1.3 Het zuidelijke deel van het plangebied, gezien in noordelijke richting (bron: Eco Reest, 2021).

Figuur 1.4 Impressie plangebied, met zicht op de ruigtestrook (bron: Eco Reest, 2021).

Wijzigingen plangebied t.o.v. eerdere quickscan

Ten opzichte van de eerdere quickscan (Eco Reest, 2017a) zijn er geen relevante wijzigingen binnen het plangebied opgetreden. Het plangebied is nog steeds in intensief agrarisch gebruik. De watergangen zijn, behoudens regulier schoningswerk, ongewijzigd. Uitsluitend op de noordelijke rand van het oostelijke deel van het plangebied zijn in een eerder stadium graafwerkzaamheden verricht. Deze strook bevat grondhopen en hoogteverschillen en is begroeid geraakt (zie figuur 1.4). Daarnaast is parallel aan de N7 een onderhouds- en Tennetzone ingericht die in de toekomst ook zal fungeren als ontsluitingsweg voor het bedrijventerrein (zie zandige strook figuur 1.2). Dit pad ligt echter buiten het plangebied.

Figuur 1.4 Ruigtestrook op grens plangebied waar graafwerkzaamheden zijn verricht, zie figuur 1.2 (bron: Eco Reest, 2021).

Voorgenomen ontwikkelingen

De opdrachtgever is het voornemen om ter plaatse van bedrijventerrein De Hemmen III te Sneek invulling aan fase 2 te gaan geven. Het bestemmingsplan voor het gehele bedrijventerrein is op 7 juli 2021 vastgesteld. Een deel van het bedrijventerrein kan direct worden ingevuld. Het plangebied (zie figuur 1.1) heeft nog de bestemming agrarisch en kan pas worden ingevuld nadat een wijzigingsplan is vastgesteld.

Binnen het plangebied worden diverse graaf-/grondwerkzaamheden verricht om het plangebied verder in te vullen met bebouwing. Er worden diverse watergangen gedempt, de waterstand wordt verlaagd en de percelen worden opgehoogd. De verwachting is dat het wijzigingsplan in de tweede helft van 2022 wordt vastgesteld. Daarna kunnen de werkzaamheden plaatsvinden.

2. INVENTARISATIE EN EFFECTBEOORDELING

Het onderzoek heeft bestaan uit het raadplegen van beschikbare bestaande bronnen aangevuld met een veldinspectie van het plangebied.

2.1 Bronnenonderzoek

Voorafgaand aan het veldbezoek is gestart met een bureaustudie naar het voorkomen van beschermde flora en fauna ter plaatse van het plangebied en de nabije omgeving. Dit bronnenonderzoek heeft bestaan uit het op 8 december 2021 opvragen van gegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFP, 2022) van de afgelopen vijf jaar. Hierin is een overzicht opgevraagd van de ontheffingsplichtige soorten in de Wet natuurbescherming binnen een straal van 1 kilometer rond het plangebied. Zie voor het volledige overzicht bijlage 3: Uittreksel NDFP. Bij het gebruik is rekening gehouden met de juridische houdbaarheid van de gegevens (3-5 jaar). Oudere waarnemingen kunnen worden gebruikt om de ecologische potenties in te schatten. Verder is gebruik gemaakt van de eerdere eggen ecologische rapporten (Eco Reest bv, 2017a,b/2018a,b,c) en van andere ecologische bureaus (Holtes, 2011; Coenen & Wymenga, 2004), bestaande literatuurgegevens en verspreidingsatlassen (Broekhuizen et al., 2016; Dietz et al., 2011, Zoogdierverseniging, z.d., Sovon, z.d. en Ravon, z.d.).

Uit het bronnenonderzoek komen de volgende relevante zoogdiersoorten naar voren: bever en otter. Daarnaast zijn waarnemingen van diverse vogelsoorten met een jaarrond beschermde nest-/rustplaats bekend (zie bijlage 3).

Ten aanzien van gebiedsbescherming is aan de hand van (provinciale) kaartviewers nagegaan of het plangebied in/nabij beschermde gebieden (Natura 2000-gebieden en/of het NNN) ligt.

2.2 Veldinspectie

Het bezoek is erop gericht om te beoordelen of in het plangebied en de directe omgeving potentiële leef- en groeiplaatsen van beschermde dier- en plantensoorten aanwezig zijn. De waargenomen beschermde soorten zijn vastgelegd. Het plangebied en de directe omgeving zijn onderzocht door een ecooloog van Eco Reest. Het veldbezoek vond overdag plaats op 13 december 2021. Tijdens de inventarisatie waren de omstandigheden als volgt: (droog, bewolkt, windkracht 3 Bft, 9°C).

2.3 Toetsing

Voor het onderdeel gebiedsbescherming (H3) is ten aanzien van Natura 2000 een voortoets uitgevoerd, waarin is beoordeeld of (significant) negatieve effecten op de beschermde waarden (instandhoudingsdoelen) van Natura 2000-gebieden zijn te verwachten, en of er een diepgaandere beoordeling noodzakelijk is. Voor de regels ten aanzien van het NNN is bepaald of mogelijk sprake is van negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN en of vervolgonderzoek nodig is.

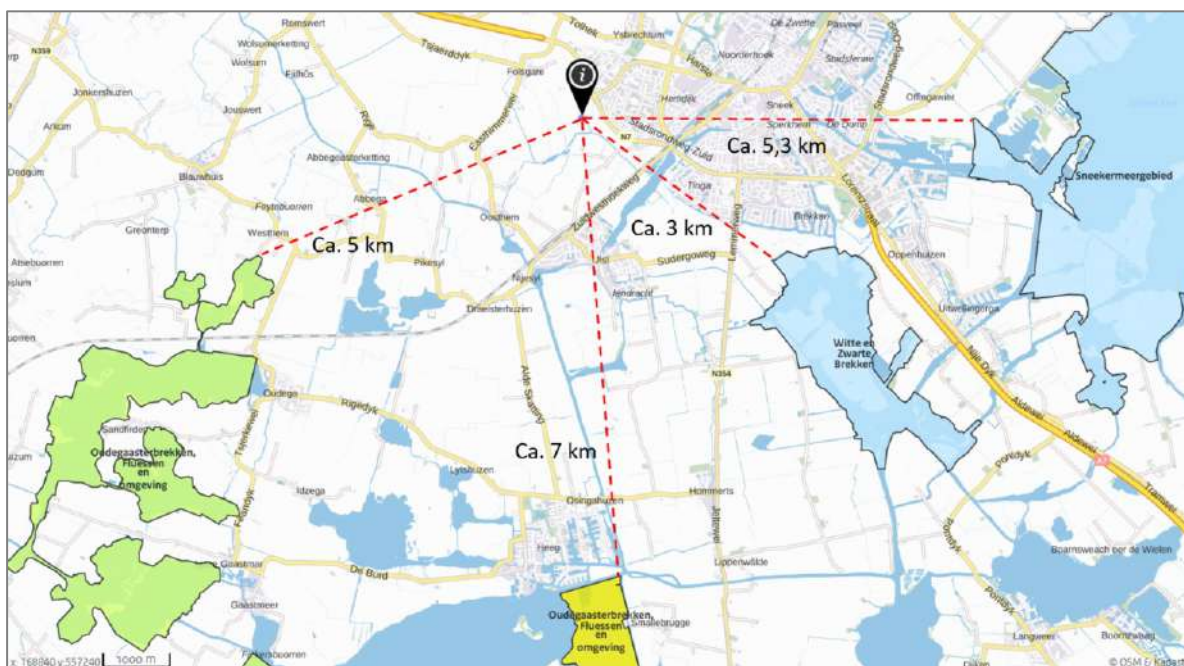
Voor het onderdeel soortenbescherming (H4) is op basis van het bronnenonderzoek en het veldbezoek beoordeeld welke beschermde soorten (mogelijk) aanwezig zijn. Vervolgens is op basis van het voornemen bepaald of en zo ja, welke effecten kunnen optreden op beschermde soorten. Indien sprake is van negatieve effecten is advies gegeven over de te nemen vervolgstappen.

3. EFFECTBEOORDELING GEBIEDSBESCHERMING

3.1 Natura 2000

Ligging plangebied t.o.v. Natura 2000-gebieden

Het plangebied ligt buiten de begrenzing van Natura 2000-gebied. De dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden betreffen 'Witte en Zwarte Brekken' en 'Sneekermeergebied' op minimaal drie kilometer afstand (zie figuur 3.1). Andere Natura 2000-gebieden, zoals 'Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving' liggen op meer dan vijf kilometer afstand.

Figuur 3.1 Globale ligging plangebied (zwarte marker) ten opzichte van de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden (Bron: RIVM, 2022 - AERIUS Calculator).

Mogelijke effecten

Op basis van de effectenindicator (Broekmeyer et al. 2014, 2006) kan de categorie 'bedrijventerrein' in relatie tot de meest nabijgelegen Natura 2000-gebieden mogelijk leiden tot: oppervlakteverlies, versnippering, verontreiniging, verdroging, verstoring (licht, geluid, optisch), trillingen en mechanische effecten.

Als aanvulling hierop kan ook sprake zijn van verzuring/vermesting als gevolg van stikstofdepositie. Het aspect stikstofdepositie is echter separaat beoordeeld (Sweco, 2021) en valt buiten de scope van voorliggend onderzoek.

Effectbeoordeling

Aangezien het plangebied buiten de begrenzing van Natura 2000-gebied ligt, is er geen sprake van direct negatieve effecten zoals oppervlakteverlies, versnippering en mechanische effecten. De mogelijke effecten beperken zich zodoende tot externe werking.

Op basis van bekende verstoringafstanden tot maximaal 1.500 meter (Vegte et al., 2014; Broekmeyer et al. 2014 en Krijgsveld et al., 2008) en de afstanden tot de meest nabijgelegen Natura 2000-gebieden (circa drie kilometer), is geen sprake van (tijdelijke) verstoring op Natura 2000-gebieden. Eventuele trillingen hebben gezien het geringe trillingseffect van circa 50 meter (Gemeente Utrecht,

2003) geen effect op de verder gelegen Natura 2000-gebieden. Verontreiniging is gezien de uitvoeringswijze en milieueisen ten aanzien van de machinerie en bedrijven niet aan de orde. Aanpassingen aan het watergangenstelsel binnen het plangebied hebben geen invloed op de hydrologische omstandigheden binnen Natura 2000-gebieden, zodat verdroging niet aan de orde is.

De dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden (Sneekermeergebied en Witte en Zwarte Brekken) zijn aangewezen als rust-/slaapplaats voor diverse niet-broedvogels, zoals brandgans, kolgans en kemphaan. Deze soorten kunnen buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied foerageren (en rusten), onder andere op agrarische percelen, wat ook aanwezig is in het plangebied. Het plangebied biedt echter geen essentieel leefgebied voor deze soorten, gezien de aanwezigheid nabij de N7 en bebouwing wat voor een mate van verstoring zorgt (Voslamber & Liefink, 2011). Daarnaast is het plangebied niet aangewezen als ganzenfoerageergebied (zie figuur 3.5) en agrarisch zoekgebied 'open grasland' (Provincie Fryslân, 2018). Ook zijn in het plangebied geen waarnemingen bekend van (groepen van) de betreffende vogelsoorten (NDFF, 2022) en zijn tijdens het veldbezoek ook geen vogels en/of sporen zoals uitwerpselen aangetroffen die duiden op (intensief) gebruik. In de (directe) omgeving van het plangebied is daarnaast ook geschikt alternatief leefgebied aanwezig.

Het voorgenomen plan heeft zodoende geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden. Deze conclusie komt overeen met de effectbeoordeling en conclusie die is opgesteld ten aanzien van het gehele bedrijventerrein De Hemmen III (Eco Reest, 2018a). Vervolgstappen ten aanzien van Natura 2000 zijn niet aan de orde.

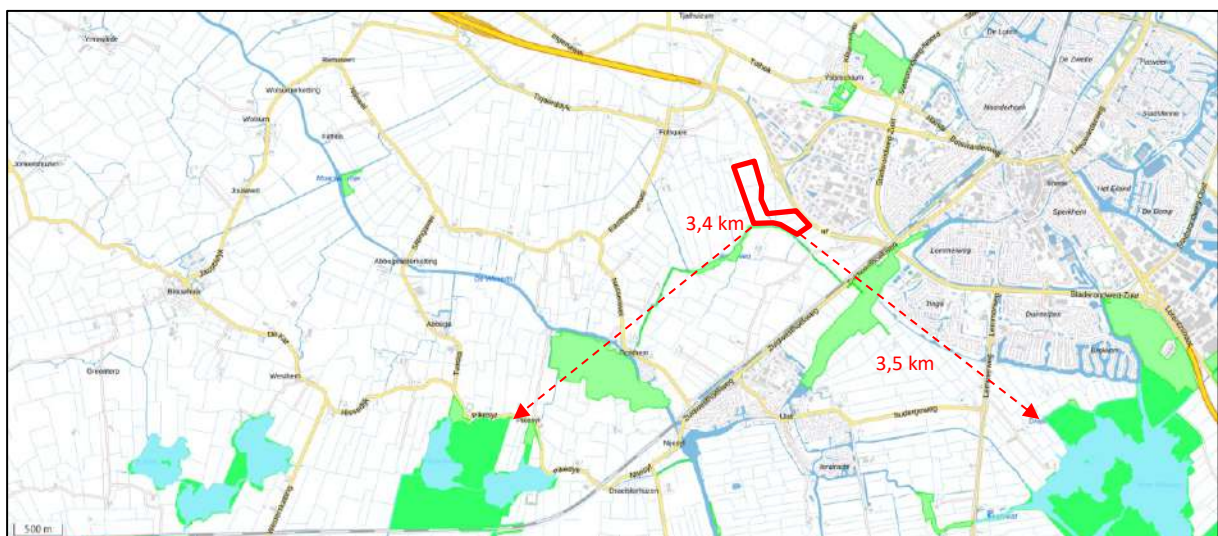
3.2 Natuurnetwerk Nederland

Ligging plangebied t.o.v. het NNN

Op de kaart in figuur 3.2 is te zien dat het plangebied niet binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN) ligt. Het dichtstbijzijnde NNN-gebied ligt op circa 3,4 kilometer afstand.

Effectbeoordeling

Het plangebied ligt buiten het NNN, zodat directe negatieve effecten zijn uitgesloten. Voor rode en recreatieve ontwikkelingen aan de rand van NNN dient, vanwege mogelijk externe werking, na te worden gegaan of sprake is van negatieve effecten op het NNN (Provincie Fryslân, 2018). Gezien de ruime afstand tot NNN-gebieden (>3,4 kilometer) en de aard en omvang van de voorgenomen ontwikkeling, is geen sprake van aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN. Vervolgstappen ten aanzien van het NNN zijn niet aan de orde.

Figuur 3.2 Ligging plangebied (rode omlijning) ten opzichte van het NNN (donkergroen/blauw) en natuur buiten het NNN (lichtgroen). (Bron: Provincie Fryslân, 2018).

3.3 Natuur buiten het NNN

In het Friese ruimtelijk beleid (Provincie Fryslân, 2021/2018) is naast bescherming van natuur binnen het NNN ook aandacht voor bescherming van natuur buiten het NNN, in weidevogelgebieden (weidevogelkansgebieden en weidevogelparels), ganzenfoerageergebieden en vogelrustgebieden. De gebieden kenmerken zich door de relatieve rust, de grote openheid en weidsheid.

Natuur buiten het NNN

In figuur 3.3 is te zien dat het plangebied niet binnen natuur buiten het NNN ligt. Ten zuiden van het plangebied ligt de Oude Rijn die deels is aangewezen als natuur buiten het NNN met de natuurbeheertypen zoete plas en dynamisch moeras (Provincie Fryslân, 2020 – Natuurbeheerplan).

Aangezien het plangebied buiten de begrenzing ligt en ten aanzien van natuur buiten het NNN geen externe werking hanteert (Provincie Fryslân, 2021/2018) is geen sprake van vervolgstappen ten aanzien van natuur buiten het NNN. Wel wordt geadviseerd bij verdere invulling van het plangebied rekening te houden met het voorkomen van lichtverstorend op het wateroppervlak en oeverzones van de Oude Rijn om de functionaliteit voor fauna, waaronder vleermuizen, te behouden (zie 4.3 en 5.3.2).

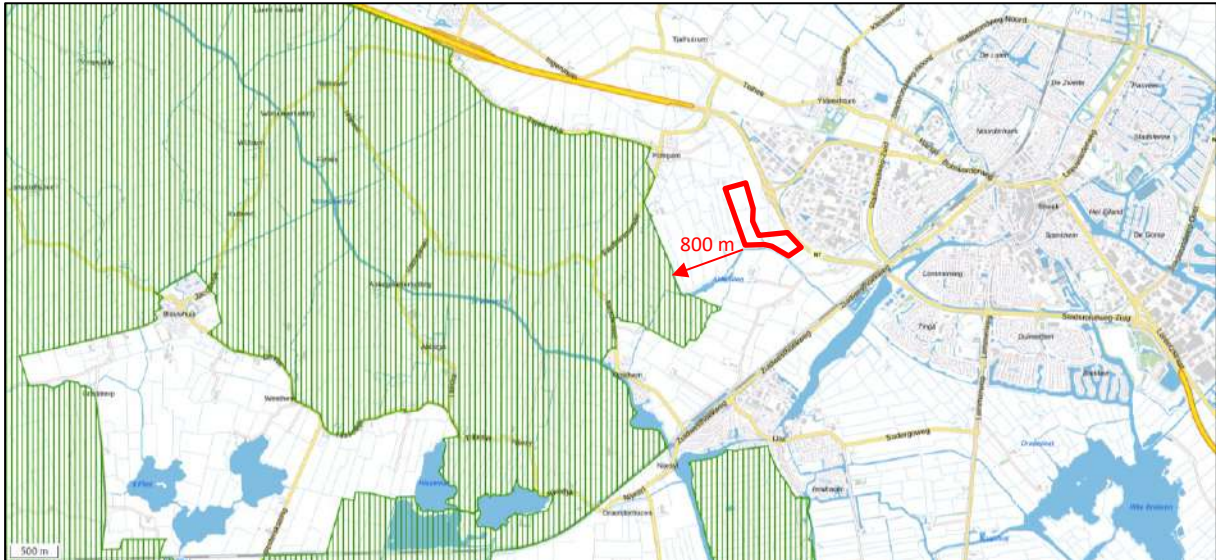

Figuur 3.3 Ligging plangebied (rood omlijnd) ten opzichte van natuur buiten het NNN (lichtgroen) (Bron: Provincie Fryslân, 2018).

Weidevogelgebied

In figuur 3.4 is te zien dat het plangebied buiten aangewezen weidevogelkansgebied ligt. Weidevogelkansgebieden bestaan uit ruime en open gebieden (zichtafstand > 400 meter) met voldoende en rust en waarin gevarieerde graslanden liggen die in potentie geschikt zijn voor weidevogels. Op circa 800 meter ligt het dichtstbijzijnde weidevogelkansgebied, de dichtstbijzijnde weidevogelparel ligt op ruim elf kilometer afstand.

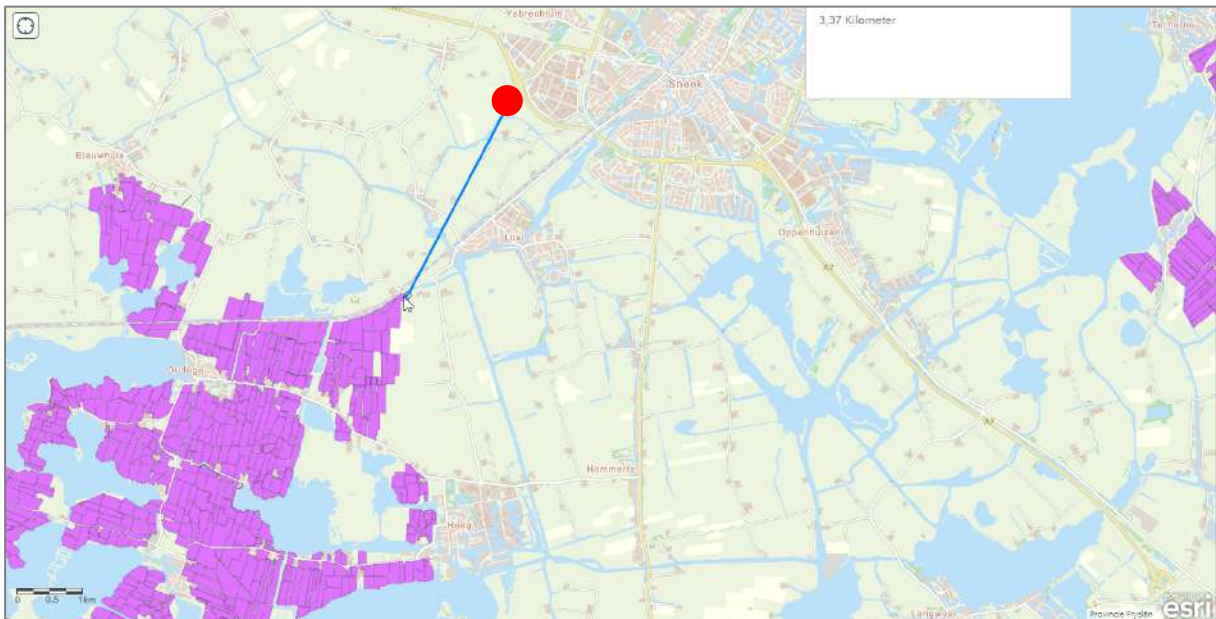
Het plangebied ligt buiten de begrenzing van weidevogelgebieden, zodat geen sprake is van direct oppervlakteverlies. Ook ligt het plangebied ruim buiten de gehanteerde verstoringzone van 300 meter waarbinnen nieuwe planologische ontwikkelingen verstoring van de openheid en rust kunnen veroorzaken (Provincie Fryslân, 2021) Het plangebied ligt met een afstand van minimaal 700 meter ruim buiten deze verstoringcontour. Er is zodoende geen sprake van aantasting van de openheid en rust in weidevogelgebieden. Vervolgstappen ten aanzien van weidevogels zijn niet aan de orde.

Figuur 3.4 Ligging plangebied (rode omlijning) ten opzichte van aangewezen weidevogelkansgebied (groen gestreept) (Bron: Provincie Fryslân, 2018).

Gezantenfoerageergebied

Figuur 3.5 laat zien dat het plangebied niet binnen aangewezen ganzenfoerageergebied ligt. Het dichtstbijzijnde ganzenfoerageergebied ligt op circa 3,4 kilometer. Gezien de ligging erbuiten en de ruime afstand zijn negatieve effecten op ganzenfoerageergebieden uitgesloten. Vervolgstappen ten aanzien van ganzenfoerageergebied zijn niet aan de orde.

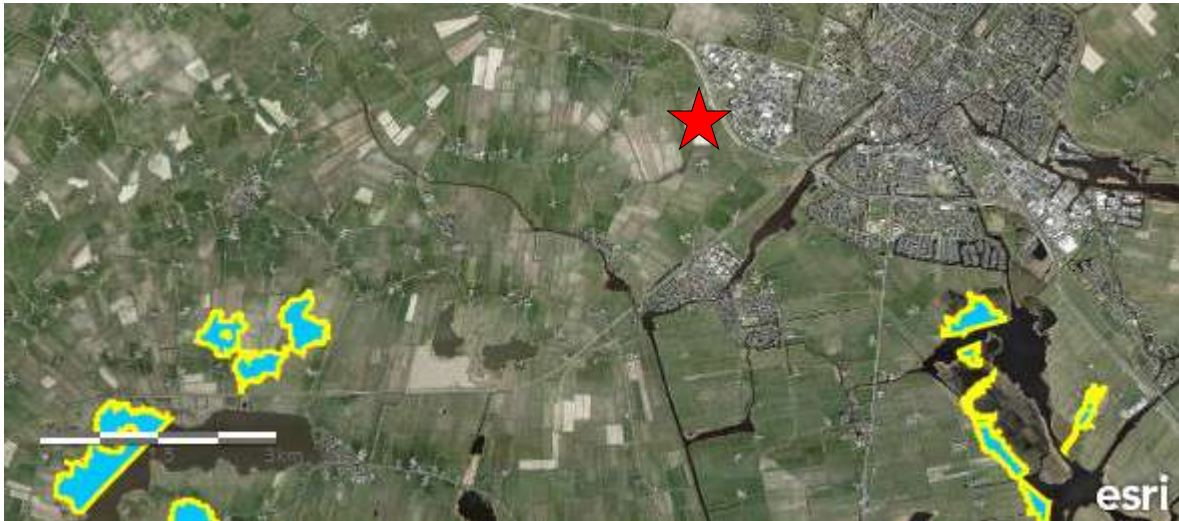
Figuur 3.5 Ligging ganzenfoerageergebieden (paars) in omgeving van projectgebied (rode stip) (Bron: Provincie Fryslân, 2021 – Gezantenfoerageergebieden).

Vogelrustgebied

Het plangebied ligt op ruim 3,7 kilometer afstand van het meest nabijgelegen vogelrustgebied (zie figuur 3.6). Gezien de ruime afstanden tot deze gebieden is geen sprake van negatieve effecten. Vervolgstappen ten aanzien van vogelrustgebieden zijn niet aan de orde.

Figuur 3.6 Ligging plangebied (rode asterisk) ten opzichte van meest nabijgelegen vogelrustgebieden (blauw) (Bron: Provincie Fryslân, 2021).

4. EFFECTBEOORDELING SOORTENBESCHERMING

4.1 Flora

De veldinspectie is uitgevoerd na het bloeiseizoen van vele soorten planten. Desondanks is er op basis van de terreinkenmerken en aangetroffen soorten een goed beeld verkregen van de potentie voor beschermde soorten.

Gedurende de veldinspectie zijn geen beschermde soorten waargenomen. Binnen het plangebied zijn diverse soorten van voedselrijke omstandigheden aangetroffen, waaronder Engels raaigras, gewone berenklaauw, kleine brandnetel riet en rietgras. De watergangen hebben steile oevers die nauwelijks begroeid zijn. (Onder)watervegetatie is beperkt aanwezig.

Beschermde flora wordt op basis van de terreinkenmerken (voedselrijk, frequent maaibeheer, regelmatig geschoond) en de bekende verspreidingsgegevens uitgesloten. Vervolgstappen ten aanzien van flora zijn niet aan de orde.

4.2 Broedvogels

De veldinspectie is uitgevoerd na het broedseizoen van vogels. Broedende vogels zijn daardoor niet waar te nemen. Desondanks kan er op basis van de veldinspectie een goed beeld worden verkregen van de geschiktheid voor vogelsoorten.

Soorten met een jaarrond beschermd nest (categorie 1-4)

In de omgeving van het plangebied zijn diverse vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten (categorie 1-4) bekend (zie bijlage 3). In het plangebied ontbreken potentiële broedlocaties in de vorm van bebouwing en opgaand groen. Het plangebied is daarmee ongeschikt als (potentiële) nestlocatie voor vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond (categorie 1-4) beschermd zijn. Uit de eerdere quickscan blijkt binnen het plangebied ook geen aanwezigheid van soorten met jaarrond beschermde nesten (Eco Reest 2017a).

In de ruime omgeving van het plangebied vormen bebouwing en opgaand groen potentiële nestlocaties voor soorten met jaarrond beschermde nesten. In eerder broedvogelonderzoek zijn op erven in de omgeving van het plangebied nestlocaties van buizerd en boomvalk vastgesteld (Holtes, 2011). Deze (oude) nestlocaties bevinden zich buiten het plangebied en blijven zodoende behouden. Verstoring van de nestlocaties is gezien de afstand tot de nestlocaties in combinatie met de huidige verstoring op en rond de erven, niet te verwachten.

Het plangebied kan onderdeel vormen van het foerageergebied van diverse vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest. Gezien de terreinkenmerken (intensief grasland) en beschikbaarheid van alternatieven in de (directe omgeving) betreft het geen essentieel leefgebied. Vervolgstappen ten aanzien van soorten met jaarrond beschermde nesten (cat. 1-4) zijn niet aan de orde.

Overige soorten met jaarrond beschermde nesten (categorie 5)

De meeste categorie 5 vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten worden uitgesloten vanwege het ontbreken van geschikte broedgelegenheid, onder andere in de vorm van bomen en bebouwing. De in de nabijheid bekende ijsvogel en tapuit (zie bijlage 3) broeden echter in hopen (Sovon, z.d.). In het plangebied zijn echter geen geschikte hopen waargenomen. Deze soorten kunnen daarom ook worden uitgesloten. Vervolgstappen ten aanzien van soorten met jaarrond beschermde nesten (categorie 5) zijn niet aan de orde.

Soorten zonder jaarrond beschermd nest

Binnen en in de directe omgeving van het plangebied kunnen vogels in het grasland, ruigtestrook en in/ langs de watergangen tot broeden komen. Voor alle inheemse vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die soorten, nesten, eieren of vaste rust-of verblijfplaatsen beschadigen. Verstoring van vogels is toegestaan zolang dit geen wezenlijke invloed op de gunstige staat van instandhouding heeft. Eventuele aantasting/verstoring kan worden voorkomen door buiten het broedseizoen te werken of voor het broedseizoen te starten en continu door te werken (zie 5.3.1).

4.3 Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Vanwege de afwezigheid van bebouwing en bomen is aanwezigheid van potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen uitgesloten. Vervolgstappen ten aanzien van verblijfplaatsen van vleermuizen zijn niet aan de orde.

Vliegroute

De watergangen binnen het plangebied vormen lijnvormige elementen die als vliegroute kunnen worden gebruikt door vleermuizen. In de nabije omgeving zijn echter voldoende alternatieve watergangen, zoals de Oude Rijn, die als (geschiktere) vliegroute kunnen dienen. Ook uit eerder vleermuisonderzoek bleek dat er in het plangebied geen belangrijke vliegroutes en foerageergebieden aanwezig zijn (Coenen & Wymenga, 2004). Werkzaamheden vinden uitsluitend overdag plaats, zodat geen sprake is van tijdelijke lichtverstoring. In de toekomstige gebruiksfase dient bij invulling van het plangebied rekening te worden gehouden met het minimaliseren/voorkomen van lichtuitstraling richting de omgeving. Dit geldt met name voor het wateroppervlak en oeverzones van de aangrenzende Oude Rijn die een geschikte vliegroute voor vleermuizen vormt (zie 5.3.2).

Foeragegebied

Mogelijk maakt het plangebied deel uit van het foeragegebied van in de omgeving voorkomende soorten vleermuizen. Gezien het open karakter van het plangebied en waarnemingen uit eerder vleermuisonderzoek (Coenen & Wymenga, 2004) betreft het geen essentieel foeragegebied. Daarnaast zijn in de nabije omgeving voldoende alternatieve foerageergebieden beschikbaar. Aangezien de werkzaamheden overdag plaatsvinden is er geen sprake van tijdelijke verstoring. In de toekomstige gebruiksfase dient bij invulling van het plangebied rekening te worden gehouden met het minimaliseren/voorkomen van lichtuitstraling richting de omgeving. Dit geldt met name voor het wateroppervlak en oeverzones van de aangrenzende Oude Rijn die een geschikte vlieg-/foerageerroute vormt voor vleermuizen (zie 5.3.2).

4.4 Grondgebonden zoogdieren

Otter

In 2017 is nader onderzoek naar de aanwezigheid van otter uitgevoerd ter plaatse van het gehele bedrijventerrein, waar het plangebied onderdeel van uitmaakt. Hierbij zijn geen vaste verblijfplaatsen aangetroffen (Eco Reest BV, 2018c). De verdergelegen Folsgearster Opfeart waar eerder sporen zijn aangetroffen (Eco Reest bv, 2017a) en de nabij gelegen Oude Rijn vormen wel geschikt leefgebied. Het voorgenomen plan heeft geen negatief effect op deze locaties.

Vaste rust- en verblijfplaatsen van otter worden binnen het plangebied uitgesloten gezien de smalle, voedselrijke watergangen, de steile oevers en de afwezigheid van beschutting en nestmogelijkheden binnen het plangebied voor de soort. Tijdens het veldbezoek zijn ook geen sporen, zoals spraints, sporen en krabheuveltjes aangetroffen die duiden op (recent) gebruik van het plangebied door otter.

Bever

Ook bever is in de nabijheid bekend (NDFF, 2021). Deze soort kan echter net als de otter worden uitgesloten. Deze soort is nog meer afhankelijk van beschutting/opgaand groen dan de otter. Ook de watergangen zijn voor deze soort niet geschikt.

Overige zoogdieren met provinciale vrijstelling

In het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van algemene grondgebonden zoogdiersoorten zoals ree, aardmuis, rosse woelmuis en huisspitsmuis en mogelijk kleine marterachtigen (bunzing, wezel en hermelijn) aangetroffen en te verwachten. Bij de geplande ingrepen kunnen enkele verblijfplaatsen en/of exemplaren van deze grondgebonden zoogdieren geschaad worden. In voorliggende situatie geldt voor deze soorten in de provincie Friesland vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming (zie bijlage 1), waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze zoogdieren niet aan de orde is. Wel geldt te allen tijde de zorgplicht.

4.5 Amfibieën

Amfibieën zijn gedurende de veldinspectie niet waargenomen. Beschermde amfibieën worden gezien de terreinkenmerken (voedselrijk water, steile oevers), biotoopeisen en bekende verspreidingsgegevens uitgesloten.

In het plangebied kunnen wel enkele algemene amfibieën voorkomen, zoals bastaardkikker, kleine watersalamander en gewone pad. In voorliggende situatie geldt voor deze soorten in de provincie Fryslân vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming (zie bijlage 1), waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze amfibieën niet aan de orde is. Wel geldt te allen tijde de zorgplicht.

4.6 Reptielen

De beschermde reptielen die voorkomen in de provincie Friesland zijn adder, gladde slang, ringslang, hazelworm, levendbarende hagedis, ringslang en zandhagedis (Ravon, z.d.). Afgezien van de ringslang komen de hierboven genoemde soorten uitsluitend voor in heide- en duingebieden. Gezien deze type landschappen niet aanwezig zijn binnen en rond het plangebied kunnen deze beschermde reptielen worden uitgesloten.

Gelet op de aard van het plangebied (natte graslanden, watergangen) zou de ringslang incidenteel voor kunnen komen binnen het plangebied. Broeihopen zijn echter afwezig. Vervolgstappen ten aanzien van reptielen zijn niet aan de orde.

4.7 Vissen

Uit het eerder uitgevoerde nader onderzoek naar grote modderkruiper binnen het plangebied is geen aanwezigheid van de soort gebleken (Eco Reest BV, 2017b). De laatste vijf jaar zijn er in de directe omgeving van het plangebied geen nieuwe waarnemingen gedaan (NDFF, 2022). Ten zuiden van Sneek zijn enkele nieuwe waarnemingen uit 2019 en 2020 bekend (NDFF, 2022). Gezien de ongewijzigde omstandigheden met betrekking tot de watergangen en de terreinkenmerken (vegetatiearme watergangen) binnen het plangebied in combinatie met de geringe dispersie- en migratieafstanden (BIJ12, 2021) en tussengelegen groter-lastig te overbruggen- water (de Geeuw), wordt grote modderkruiper in de huidige situatie niet verwacht binnen het plangebied. Overige beschermde vissoorten kunnen gezien de terreinkenmerken en biotoopeisen worden uitgesloten.

4.8 Ongewervelden

Tijdens de eerdere quickscan bleek binnen het plangebied aanwezigheid van krabbenscheer als waardplant voor de beschermde libel groene glazenmaker. Aangezien krabbenscheer in de winterperiode naar de bodem zakt, kon tijdens het veldbezoek geen inschatting worden gemaakt van toe-/afname van het begroeide oppervlak. Uit het nader soortgerichte onderzoek ten behoeve van het gehele bedrijventerrein naar groene glazenmaker is de soort echter niet aangetroffen (Eco Reest bv, 2018b). Aangezien de omstandigheden binnen het plangebied niet veranderd zijn, wordt aanwezigheid van de soort ook in de huidige situatie niet verwacht. De omstandigheden zijn voor groene glazenmaker mogelijk juist verslechterd door de onderhoudswerkzaamheden waarbij de watergangen grotendeels geschoond zijn.

Overige beschermde soorten ongewervelden (dagvlinders, libellen, slakken en mieren) worden gezien de terreinkenmerken, biotoopeisen, afwezigheid van waardplanten en bekende verspreidingsgegevens uitgesloten. Vervolgstappen ten aanzien van ongewervelden zijn niet aan de orde.

5. CONCLUSIE EN ADVIES

5.1 Gebiedsbescherming

Uit de quickscan Wet natuurbescherming ten aanzien van gebiedsbescherming wordt het volgende geconcludeerd:

Natura 2000

Het plangebied ligt buiten Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde gebied ligt op ruim drie kilometer afstand. Vanwege deze afstand, de potentiële effecten, ontbreken van ecologische relaties, bekende dosis-effectrelaties en de aard/omvang van de voorgenomen ontwikkeling, zijn negatieve effecten, met uitzondering van stikstofdepositie, op voorhand uitgesloten. Het aspect stikstofdepositie is in een separaat traject geactualiseerd (Sweco, 2021).

Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied ligt buiten het Natuurnetwerk Nederland. Gezien de ruime afstand (>3,4 kilometer) en de aard en omvang van de voorgenomen ontwikkeling, is geen sprake van aantasting van wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN. Vervolgstappen ten aanzien van het NNN zijn niet aan de orde.

Natuur buiten het NNN

Het plangebied ligt niet binnen provinciaal aangewezen natuurgebieden (natuur buiten NNN, weidevogelgebied, ganzenfoerageergebied en vogelrustgebieden). Ten aanzien van de nabijgelegen Oude Rijn (als natuur buiten het NNN) wordt geadviseerd lichtverstoring op het wateroppervlak en oeverzones te voorkomen (zie 5.3.2).

5.2 Soortenbescherming

Uit de quickscan Wet natuurbescherming ten aanzien van soortenbescherming wordt het volgende geconcludeerd:

- **Vogels:** Het plangebied biedt gezien de terreinkenmerken en afwezigheid van bebouwing en opgaand groen geen geschikte broedgelegenheid voor vogels met jaarrond beschermde nesten. Binnen en in de directe omgeving van het plangebied kunnen wel algemene vogelsoorten tot broeden komen. Verstoring en aantasting dient te worden voorkomen (zie 5.3.1).
- **Vleermuizen:** Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn vanwege het ontbreken van bebouwing en bomen uitgesloten. Eventueel aanwezig foerageergebied en vliegroutes binnen het plangebied vormen geen essentieel onderdeel van het leefgebied. Tijdelijke verstoring is niet aan de orde, aangezien de werkzaamheden overdag worden uitgevoerd. In de toekomstige gebruiksfase dient bij invulling van het plangebied rekening te worden gehouden met het minimaliseren/voorkomen van lichtuitstraling richting de omgeving (zie 5.3.2). Mogelijke aantasting -en overtreding van de Wet natuurbescherming- is in dat geval niet aan de orde.
- **Overige beschermde soortgroepen:** Vaste rust- en verblijfplaatsen van beschermde grondgebonden zoogdieren, vissen, amfibieën, reptielen en ongewervelden zijn gezien de terreinkenmerken, habitateisen en bekende verspreidingsgegevens uitgesloten.
- **Vrijgestelde soorten:** In het plangebied zijn enkele algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren en amfibieën te verwachten. Voor deze soorten geldt een vrijstelling van de verbodsartikelen.

5.3 Advies en vervolgstappen

5.3.1 Broedvogels

Binnen en in de directe omgeving van het plangebied kunnen diverse (jaarrond beschermde) vogels tot broeden komen. Voor alle inheemse vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die soorten, nesten, eieren of vaste rust- of verblijfplaatsen beschadigen.

Voor werkzaamheden met schadelijke effecten op broedvogels wordt veelal geen ontheffing verleend, omdat het uitvoeren van de werkzaamheden buiten het broedseizoen over het algemeen een goed alternatief vormt. In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, omdat deze per soort en vaak per jaar kan verschillen. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste soorten kan de periode tussen maart en september worden aangehouden als broedseizoen. Dit is echter afhankelijk van de soort en van de klimatologische omstandigheden.

Bij uitvoering van de werkzaamheden in het broedseizoen wordt geadviseerd potentiële nestlocaties vóór het broedseizoen ongeschikt te maken voor vogels. Hierbij dient aandacht te gaan naar de oeverzones; door deze kort gemaaid te houden wordt vestiging voor broedende vogels onaantrekkelijk. Daarnaast dient aandacht te zijn voor grondbroedende (weide)vogels en dient vestiging binnen het plangebied te worden voorkomen door frequent te maaien, slepen, eggen e.d.

Ook kan ervoor worden gekozen de werkzaamheden voor het broedseizoen op te starten en continue door te werken, zodat vogels buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden geschikte broedgelegenheden zullen zoeken.

Indien de werkzaamheden binnen het broedseizoen plaatsvinden, wordt geadviseerd voorafgaand aan de werkzaamheden een broedvogelcheck uit te laten voeren om vast te stellen of binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden broedvogels aanwezig zijn. Indien deze afwezig zijn, kunnen werkzaamheden doorgang vinden. Indien bij de controle in gebruik zijnde nesten van vogels, of in aanbouw zijnde nesten worden aangetroffen, dient een zorgvuldige werkwijze worden bepaald of dienen de werkzaamheden worden uitgesteld tot het nest niet meer in gebruik is.

5.3.2 Verlichting – vleermuizen

De Oude Rijn, aan de zuidzijde van het plangebied, vormt een geschikte foerageer-/en vliegroute voor vleermuizen. In de toekomstige gebruiksfase is het van belang lichtverstrooiing op het wateroppervlak en de oeverzones te voorkomen. Dit kan door gebruik te maken van laag geplaatste en/of naar beneden gerichte (sfeer)verlichting rond de nieuwbouw en de nieuwe wegen. Mogelijke aantasting - en overtreding van de Wet natuurbescherming - is in dat geval niet aan de orde. Indien dit niet kan worden voorkomen, is nader onderzoek nodig om de functionaliteit voor vleermuizen en het effect te kunnen bepalen.

5.3.3 Natuurinclusief bouwen

Het te herontwikkelen plangebied met de te realiseren nieuwbouw en in te richten buitenruimte biedt mogelijkheden voor het realiseren van verblijfplaatsen en leefgebied voor onder andere vleermuizen, gierzwaluw, huismus en zwarte roodstaart. Hiervoor zijn vele mogelijkheden. Geadviseerd wordt in een vroeg stadium van de planvorming een ecoloog te betrekken om mee te denken bij een natuurinclusieve invulling met faunavoorzieningen in de realiseren bebouwing en een ecologische meerwaarde in de buitenruimte.

5.3.4 Zorgplicht

Wij merken op dat te allen tijde de zorgplicht blijft gelden. Deze zorgplicht houdt in dat nadelige gevolgen voor flora en fauna zoveel mogelijk moeten worden voorkomen. Deze zorg geldt voor alle individuen van in Nederland voorkomende soorten planten en dieren, ongeacht of deze soort beschermd is en ongeacht of ontheffing of vrijstelling is verleend.

5.4 Verantwoording

De conclusies en adviezen zijn van toepassing op de door de opdrachtgever aangegeven en in hoofdstuk 1.3 beschreven werkzaamheden en onder de voorwaarden en uitgangspunten genoemd in het document (en overige communicatie met de opdrachtgever). Indien deze wijzigen of er ook andere werkzaamheden worden uitgevoerd, dient er een herbeoordeling plaats te vinden.

De initiatiefnemer of opdrachtgever is verantwoordelijk voor het gebruik van de rapportage. Eco Reest BV aanvaardt dan ook geen aansprakelijkheid voor de inhoud, interpretaties of conclusies indien gebruik wordt gemaakt van deelaspecten van deze rapportage, zonder verwijzing naar de volledige rapportage.

Bovendien aanvaardt Eco Reest BV geen aansprakelijkheid voor kosten en vertraging die optreden als gevolg van het voorkomen van beschermde flora en fauna.

GERAADPLEEGDE BRONNEN

Literatuur / documenten

Broekhuizen, S., Spoelstra, K., Thissen, J.B.M., Canters, K.J. & Buys, J.C. (2016). *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*. – Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden. Leiden.

Broekmeyer, M.E.A. et al. (2014). Update effectenindicator Natura 2000. Wageningen, Alterra, voorjaar 2014.

Broekmeyer, M.E.A. (redactie) (2006). Effectenindicator Natura 2000-gebieden; achtergronden en verantwoording ecologische randvoorwaarden en storende factoren. Wageningen, Alterra, Altrapport 1375, oktober 2006.

BIJ12 (2021). Kennisdocument Grote modderkruiper *Misgurnus fossilis*. Versie 2.0, oktober 2021.

Coenen, M. & E. Wymenga (2004). Ecologische aspecten van het bedrijventerrein De Hemmen – A7 bij Sneek. Altenburg & Wymenga bv, rapportnummer: 435. Veenwouden, 2004.

CROW (2018). Publicatie 381 'Toekomstbestendig parkeren – Van parkeerkcijfers naar parkeernormen'. Ede, 10 december 2018.

Dietz, C., O. von Helversen, D. Nill (2011): Vleermuizen; Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika, De Fontein / Tirion Uitgevers B.V., Utrecht.

Eco Reest BV (2018a). Addendum quickscan Wet natuurbescherming De Hemmen III te Sneek (Kenmerk 161676), 3 januari 2018.

Eco Reest BV (2018b). Nader onderzoek naar de groene glazenmaker De Hemmen III te Sneek (Kenmerk 172246), 10 augustus 2018.

Eco Reest BV (2018c). Nader onderzoek otters ter plaatse van: de Hemmen III te Sneek (projectnummer 172246), 28 februari 2018.

Eco Reest BV (2017a). Quickscan Wet natuurbescherming De Hemmen III te Sneek (Kenmerk 161676), 21 november 2017.

Eco Reest BV (2017b). Nader onderzoek grote modderkruiper ter plaatse van: de Hemmen III te Sneek (projectnummer 161676), 11 december 2017.

Gemeente Utrecht (2003). Handhaafinstructie - Trillingen bij heien. Afdeling bouwbeheer, januari 2003

Holtes, S. (2011). Sneek de Hemmen 3, nader ecologisch onderzoek - Onderzoek naar Vissen, Vleermuizen en Broedvogels. Tauw bv. Concept, 20 september 2011.

Krijgsveld, K.L., R.R. Smits en J. van der Winden (2008). Verstoringsgevoeligheid van vogels - Update literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie. 23 december 2008.

Netwerk Groene Bureaus, werkgroep 'Standaarden en protocollen' (2017). Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming, versie juli 2017.

Provincie Fryslân (2021). Omgevingsverordening Fryslân 2021. Provincie Fryslân - provinciale verordening, ontwerp (2021-02-16).

Provincie Fryslân (2018). Verordening Romte Fryslân 2014. Provincie Friesland - provinciale verordening, geconsolideerd (2018-08-08).

Provincie Fryslân (2018). Verordening Wet natuurbescherming Fryslân 2017.

Swaay, C., van & Poot, M. (2019). Sterke uitbreiding van de grote weerschijnvlinder in de Nederlandse bossen. De Vlinderstichting en CBS.

Sweco (2021). Notitie stikstofdepositie gebruiksfase De Hemmen 3. Projectnummer: 378646 Referentienummer: SWNL0277453 Datum: 02-06-2021.

Vegte, F, van der, J. Bosman & D. Logemann (2014). Effectafstanden Natura 2000-gebieden Veluwe en Rijntakken. Arcadis, 18 februari 2014.

Voslamber B. & M. Liefding (2011). Standaard Rekenmethodiek grasetende watervogels in de Rijntakken. Sovon-onderzoeksrapport 2011/09. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Internet

Nationale Databank Flora en Fauna. Geraadpleegd op 8 december 2021, van www.NDFF.nl¹

Provincie Fryslân (2021). Kaart ganzenfoeragegebieden, van <https://www.fryslan.frl/ganzen>

Provincie Fryslân (2021). Kaart vogelrustgebieden, van <https://www.fryslan.frl/vogelrustgebied>

Provincie Fryslân (2020). Kaart Natuurbeheerplan 2021 (vastgesteld op 1 september 2020), van <https://www.fryslan.frl/natuurbeheerplan2021>

Ravon (z.d.). Reptielen. Geraadpleegd op 7 januari 2022, van <https://ravon.nl/reptielen>

Ruimtelijkeplannen (2022). Het landelijke portaal voor ruimtelijke plannen. Geraadpleegd op 7 januari 2022, van <https://www.ruimtelijkeplannen.nl/web-roo/roo/index>

RIVM (2022). AERIUS Calculator, versie 2020. Geraadpleegd op 7 januari 2022, van <https://calculator.aerius.nl/calculator/>

RVO (2021). Indicatieve lijst jaarronde beschermde vogelnesten van, <https://www.rvo.nl/sites/default/files/2021/04/Lijst-jaarrond-beschermde-vogelnesten.pdf>

Sovon (z.d.). Tapuit *Oenanthe oenanthe* – Northern Wheatear. Geraadpleegd op 7 januari 2022, van <https://stats.sovon.nl/stats/soort/11460>

---

¹ In dit rapport worden gegevens gebruikt welke (deels) afkomstig zijn uit de NDFF. Deze mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

BIJLAGE 1

OVERZICHT VRIJGESTELDE SOORTEN

PROVINCIE FRYSLÂN

Vrijgestelde soorten (artikel 3.10 eerste lid) Provincie Friesland o.b.v. bijlage I van Verordening van de Provinciale Staten van de provincie Fryslân houdende regels omtrent natuurbescherming (Verordening Wet natuurbescherming Fryslân 2017)	
Zoogdieren	Aardmuis (<i>Microtus agrestis</i>) Bosmuis (<i>Apodemus sylvaticus</i>) Bunzing (<i>Mustela putorius</i>) Dwergmuis (<i>Micromys minutus</i>) Dwergspitsmuis (<i>Sorex minutus</i>) Egel (<i>Erinaceus europaeus</i>) Gewone bosspitsmuis (<i>Sorex araneus</i>) Haas (<i>Lepus europeus</i>) Hermelijn (<i>Mustela erminea</i>) Huisspitsmuis (<i>Crocidura russula</i>) Konijn (<i>Oryctolagus cuniculus</i>) Mol (<i>Talpa europea</i>) Ree (<i>Capreolus capreolus</i>) Rosse woelmuis (<i>Clethrionomys glareolus</i>) Steenmarter (<i>Martes foinés</i>) Tweekleurige bosspitsmuis (<i>Sorex coronatus</i>) Veldmuis (<i>Microtus arvalis</i>) Vos (<i>Vulpes vulpes</i>) Wezel (<i>Mustela nivalis</i>) Woelrat (<i>Arvicola terrestris</i>)
Amfibieën	Bruine kikker (<i>Rana temporaria</i>) Gewone pad (<i>Bufo bufo</i>) Kleine watersalamander (<i>Triturus vulgaris</i>) Meerkikker <i>Pelophylax ridibundus</i> (<i>Rana ridibunda</i>) Middelste groene kikker / Bastaardkikker (<i>Pelophylax klepton esculentus</i> <i>Rana esculenta</i>)

Bron: Provincie Fryslân (2018). Verordening van de Provinciale Staten van de provincie Fryslân houdende regels omtrent natuurbescherming (Verordening Wet natuurbescherming Fryslân 2017) - Bijlage I.

PROVINCIE FRYSLÂN

Nederlandse naam	Categorie*	Nederlandse naam	Categorie*
Boomvalk	4	Blauwe reiger	5
Buizerd	4	Boerenzwaluw	5
Gierzwaluw	2	Bonte vliegenvanger	5
Grote gele kwikstaart	3	Boomklever	5
Havik	4	Boomkruiper	5
Huismus	2	Bosuil	5
Kerkuil	3	Brilduiker	5
Oehoe	3	Draaihals	5
Ooievaar	3	Eidereend	5
Ransuil	4	Ekster	5
Roek	2	Gekraagde roodstaart	5
Slechtvalk	3	Glanskop	5
Sperwer	4	Grauwe vliegenvanger	5
Steenuil	1	Groene specht	5
Wespendief	4	Grote bonte specht	5
Zwarte wouw	4	Hop	5
		Huiszwaluw	5
		IJsvogel	5
		Kleine Bonte specht	5
		Kleine vliegenvanger	5
		Koolmees	5
		Kortsnavelboomkruiper	5
		Oeverzwaluw	5
		Pimpelmees	5
		Raaf	5
		Ruigpootuil	5
		Spreeuw	5
		Tapuit	5
		Torenvalk	5
		Zeearend	5
		Zwarte kraai	5
		Zwarte mees	5
		Zwarte roodstaart	5
		Zwarte specht	5

*Toelichting categorieën:

Categorie 1: Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).

Categorie 2: Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus). Zeer honkvaste koloniebroeders of afhankelijk bebouwing.

Categorie 3: Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk).

Categorie 4: Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).

Categorie 5: Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Deze soorten vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd.

Bron: RVO, 2021

BIJLAGE 3

UITTREKSEL NDDF

Beschermde soorten* binnen 1 kilometer van het plangebied.

Soort
Vogels
Blauwe reiger
Boerenzwaluw
Boomklever
Boomkruiper
Boomvalk
Buizerd
Ekster
Gekraagde roodstaart
Gierzwaluw
Grauwe vliegenvanger
Groene specht
Grote bonte specht
Grote gele kwikstaart
Huismus
Huiszwaluw
IJsvogel
Kerkuil
Kleine bonte specht
Koolmees
Ooievaar
Pimpelmees
Ransuil
Roek
Sperwer
Spreeuw
Tapuit
Torenvalk
Zwarte kraai
Zwarte roodstaart
Overig
Bever
Otter

*Habitatrichtlijnsoorten, soorten met jaarrond beschermde nesten en provinciaal beschermde soorten.
 (Bron: NDDF, 2022)

Nader onderzoek groene
glazenmaker
ter plaatse van:

**De Hemmen III
Sneek**

projectnummer

172246

VERANTWOORDING

RAPPORT

Type onderzoek	:	Nader onderzoek
Locatie onderzoek	:	De Hemmen III te Sneek
Projectnummer	:	172246
Versie rapportage	:	1
Auteur	:	M. Bartelds MSc.
Controle en vrijgave	:	J. Kamps MSc.
Paraaf vrijgave	:	
Datum	:	10 augustus 2018

OPDRACHTGEVER

Naam	:	Gemeente Súdwest-Fryslân Postbus 10000 8600 HA Sneek
Contactpersoon	:	Mevr. R. Pastoor

UITGEVOERD DOOR

KANTOOR ZUIDWOLDE

Industrieweg 20
7921 JP Zuidwolde
Tel.: 0528-373982
Fax.: 0528-373907
info@ecoreest.nl
www.ecoreest.nl

KANTOOR APPINGEDAM

Opwierderweg 160
9902 RH Appingedam
Tel.: 0596 633355
Fax.: 0528-373907

KANTOOR ALMERE

Transistorstraat 91-34
1322 CL Almere
Tel.: 036 8200376
Fax.: 0528-373907

DISCLAIMER

Dit rapport is het resultaat van een nader groene glazenmaker onderzoek, verricht ter plaatse van **De Hemmen III te Sneek**, in opdracht van **Gemeente Súdwest-Fryslân**.

Ten behoeve van de juiste interpretatie van dit rapport is het noodzakelijk te beschikken over de gehele rapportage, inclusief bijlagen.

Het rapport is ongeschikt voor toepassing in een juridische context indien:

- de paginanummering van het rapport onjuist of onvolledig is
- de bijlagen genoemd in de inhoudsopgave (deels) ontbreken
- het projectnummer in het rapport en op de bijlage niet overeenkomt

We stellen dit rapport alleen ter beschikking aan derden in geval van schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
1.1	AANLEIDING EN DOELSTELLING	5
1.2	KWALITEITSBORGING.....	5
1.3	LEESWIJZER	5
2	ONDERZOEKSLOCATIE	6
2.1	BESCHRIJVING ONDERZOEKSLOCATIE	6
2.2	WERKZAAMHEDEN	9
3	ONDERZOEKSOPZET	11
3.1	GROENE GLAZENMAKER	11
4	RESULTATEN	12
4.1	GROENE GLAZENMAKER BRONNENONDERZOEK	12
4.2	GROENE GLAZENMAKER veldONDERZOEK	12
5	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	14
5.1	CONCUSIES onderzoek naar groene glazenmaker	14
5.1.1	Functie van het plangebied voor groene glazenmaker	14
5.2	VERVOLG	14
5.2.1	Ontheffing	14
5.2.2	Zorgplicht	14
5.3	VERANTWOORDING.....	14
	LITERATUUR	15
Bijlage 1	Nadere informatie wetgeving	

Onze rapportage is opgezet in kleur, om het u bij het lezen van het digitale document visueel aantrekkelijk te maken. Uiteraard kan het document ook op papier worden afgedrukt, waarbij we willen wijzen op de mogelijkheid om het document in zwart-wit af te drukken om kosten en toner te besparen.

1 INLEIDING

In opdracht van Gemeente Súdwest-Fryslân is door Eco Reest BV een nader onderzoek uitgevoerd naar de groene glazenmaker ter plaatse van de Hemmen III te Sneek.

1.1 AANLEIDING EN DOELSTELLING

Vanwege het beoogde project is een quickscan uitgevoerd door Eco Reest ter plaatse van het terrein (rapportnummer 161676, datum 21 november 2017). Hieruit is naar voren gekomen dat een deel van de watergangen binnen de onderzoekslocatie geschikt is voor de beschermde groene glazenmaker. Om vast te stellen of uit te sluiten dat de groene glazenmaker zich op de locatie bevindt is nader onderzoek uitgevoerd.

Doel van het nader onderzoek is tweeledig:

- Er wordt vastgesteld of het onderzoeksgebied gebruikt wordt door de groene glazenmaker.
- Er wordt bepaald of er sprake is van een overtreding van de Wet natuurbescherming als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden.

1.2 KWALITEITSBORGING

Eco Reest streeft naar een zo hoog mogelijk kwaliteit van onderzoek te leveren.

Eco Reest is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Als aangesloten adviesbureau zorgen we samen met de andere leden voor een betere borging van kwaliteit in de uitvoering van ecologisch onderzoek.

Naast kwaliteit is onafhankelijkheid van groot belang om onze opdrachtgever van dienst te zijn met het beste advies voor zijn vraagstuk. Wij merken dan ook op dat er geen functionele relatie bestaat tussen opdrachtgever en Eco Reest BV, hetgeen betekent dat het advies van Eco Reest onafhankelijk is van de belangen van de opdrachtgever en derden.

Eco Reest BV is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus en maakt gebruik van een overkoepelende ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 9 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het vangen, bemachtigen en met het oog daarop opsporen van beschermde inheemse soorten (ontheffing FF/75A/2014/061, geldig tot 16 maart 2020).

Conform de eisen uit onze ethische code behandelt Eco Reest BV alle gegevens vertrouwelijk, waarvan wij kennisnemen als gevolg van de uitvoering van de werkzaamheden, behoudens in geval van wettelijke verplichtingen.

1.3 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 wordt de onderzoekslocatie besproken. Hoofdstuk 3 bevat een onderzoeksopzet. Hoofdstuk 4 beschrijft de resultaten van het uitgevoerde onderzoek. Besloten wordt met hoofdstuk 5; de conclusies en advies voor eventueel benodigde vervolgstappen voor het project.

2 ONDERZOEKSLOCATIE

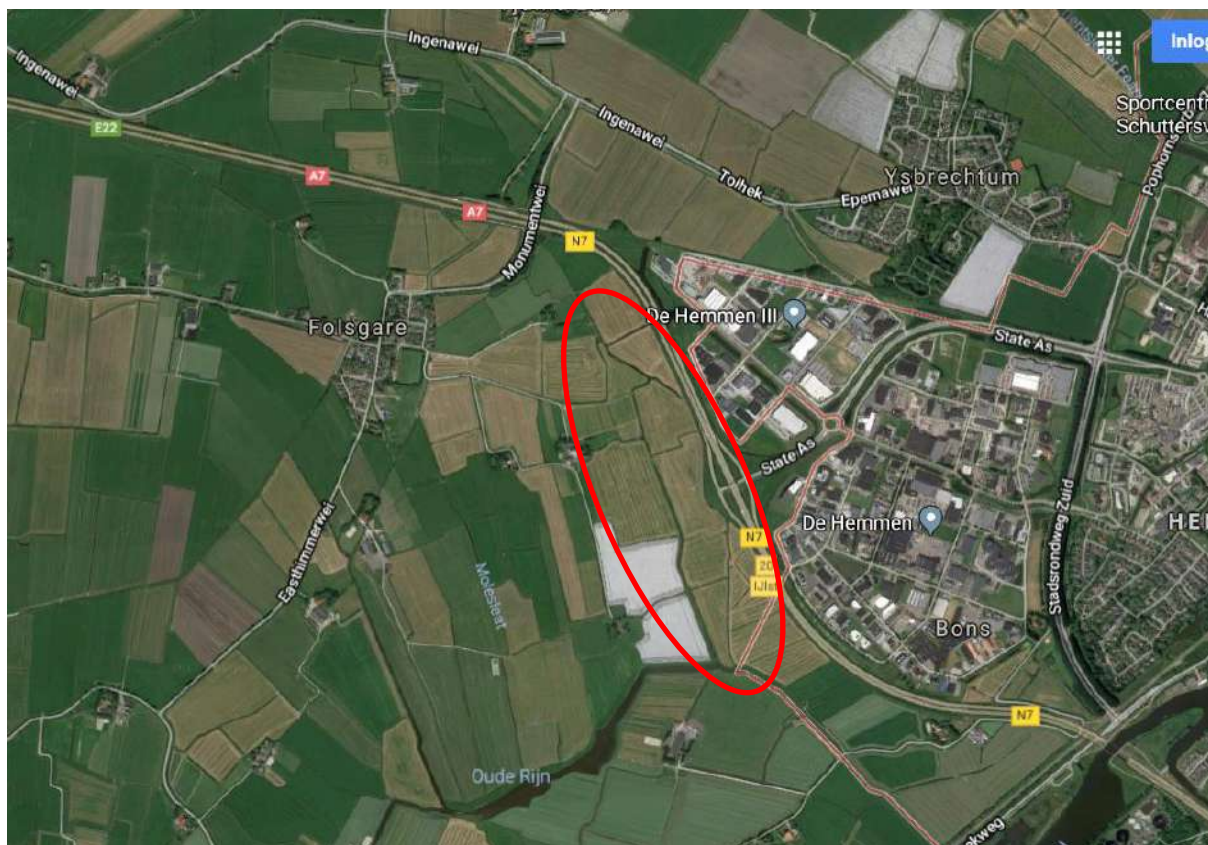
In dit hoofdstuk is de onderzoekslocatie beschreven en weergegeven.

2.1 BESCHRIJVING ONDERZOEKSLOCATIE

De onderzoekslocatie is gelegen in het landelijk gebied ten westen van Sneek en bestaat uitsluitend uit graslanden met watergangen in de vorm van sloten. In de omgeving is eveneens groen aanwezig in de vorm van graslanden, sloten en enkele bosschages. Dit betreft voornamelijk percelen met intensief agrarisch gebruik.

Ten noorden en oosten wordt het gebied begrenst door de A7 met daarachter een industrieterrein. De Oude Rijn begrenst ten zuiden het onderzoeksgebied. In de aanwezige waterwegen bevindt zich waterflora en waterfauna. Hier en daar bevinden zich erven van agrarische bedrijven, inclusief windsingels en bosschages.

In figuur 2.1 is de onderzoekslocatie weergegeven.

Figuur 2.1 Onderzoekslocatie (rode ovaal) (bron achtergrondkaart: Google maps).

In figuur 2.2 t/m 2.5 zijn foto's opgenomen van het plangebied.

Figuur 2.2 Weergave van het onderzoeksgebied (juli 2018).

Figuur 2.3 Weergave van het onderzoeksgebied (juli 2018).

Figuur 2.4 Weergave van het onderzoeksgebied (augustus 2018).

Figuur 2.5 Weergave van het onderzoeksgebied (augustus 2018).

2.2 WERKZAAMHEDEN

De opdrachtgever is voornemens om het bedrijventerrein De Hemmen in het westen van Sneek uit te breiden in westelijke richting. Het ontwikkelingsgebied wordt gewijzigd van een gebied met agrarische bestemming (graslanden en watergangen) naar een bedrijventerrein waar in de toekomst bedrijven tot maximaal milieucategorie 3.1 of met toestemming van het college B&W tot maximaal 4.1 zich kunnen vestigen. Hierbij valt te denken aan voornamelijk kleine industrie en kantoorpanden. Het gebied wordt begrenst door de Oude Rijn en de A7.

Als onderdeel van de ontwikkelingen wordt een kleine zijtak van de Oude Rijn en verschillende sloten gedempt. Een deel van de Oude Rijn binnen het onderzoeksterrein zal mogelijk worden vergraven tot waterberging. Eveneens wordt de waterstand verlaagd en het ontwikkelingsgebied verhoogd.

Ten behoeve van de werkzaamheden wordt het groen binnen het onderzoeksterrein verwijderd en / of gewijzigd. In figuur 2.6 is de onderzoekslocatie weergegeven en bevat een situatieschets waarop is aangegeven welk deel van de Oude Rijn in tact blijft.

Ten behoeve van de ontwikkeling worden bestaande landschapselementen verwijderd of gewijzigd.

3 ONDERZOEKSOPZET

In dit hoofdstuk zijn de methoden van het veldonderzoek per onderzochte soort(groep) beschreven.

3.1 GROENE GLAZENMAKER

De aanwezigheid van groene glazenmaker binnen het plangebied is onderzocht middels twee veldbezoeken in de periode juli – augustus, tijdens de periode dat doorgaans de hoogste aantallen worden waargenomen. In deze periode sluipt ook het grootste deel van de larven uit.

Bij het veldwerk zijn alle watergangen binnen het plangebied onderzocht. In de watergangen waar krabbenscheer aanwezig is, is gedetailleerd onderzoek uitgevoerd en werden zichtwaarnemingen aan imago's (volwassen libellen) genoteerd. Ook zijn de aanwezige krabbenscheer bemonsterd op aanwezigheid van larvenhuidjes. Indien aanwezig werden deze met een microscoop gedetermineerd.

Het veldwerk is bij goede weersomstandigheden uitgevoerd (gebaseerd op Handleiding Landelijk Meetnet Libellen van de Vlinderstichting en het CBS):

- zonnig weer (bewolking minder dan 75%);
- windkracht niet hoger dan 4 Beaufort;
- de temperatuur niet lager dan 17 graden Celsius.

Daarnaast is een aanvullend bronnenonderzoek uitgevoerd.

4 RESULTATEN

4.1 GROENE GLAZENMAKER BRONNENONDERZOEK

In de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) zijn in de afgelopen tien jaar geen waarnemingen geregistreerd van de groene glazenmaker in een straal van ruim vijf kilometer rond de onderzoekslocatie. Hoewel geen meldingen van de groene glazenmaker zijn geregistreerd, is de waardplant krabbenscheer wel aanwezig binnen en buiten de onderzoekslocatie (figuur 4.1).

Figuur 4.1. Voorbeeld van aanwezig krabbenscheer (binnen rode cirkel) in een watergang in het westelijk deel van de onderzoekslocatie.

De groene glazenmaker is strikt gebonden aan groeiplaatsen van krabbenscheer en legt haar eieren uitsluitend in deze waardplanten. Hiervoor moet een betrekkelijk dichte krabbenscheervegetatie aanwezig zijn zoals weergegeven in figuur 4.1. Het uitsluipen van de larven vindt doorgaans plaats van eind juni tot eind augustus met een piek in de eerste helft van augustus. Hierop zijn de datums van de veldbezoeken gebaseerd, waarbij ook rekening gehouden is met de actuele vliegtijden welke worden genoemd op de website van de vlinderstichting (Libellennet.nl).

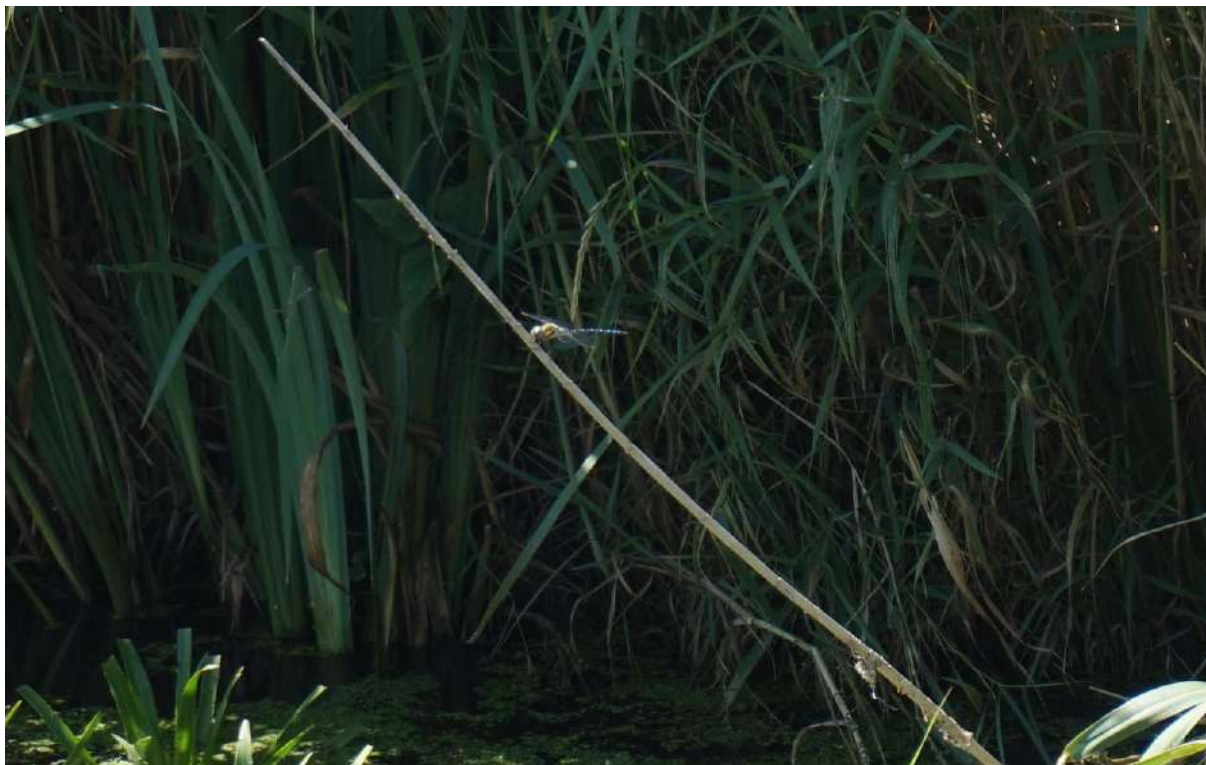
4.2 GROENE GLAZENMAKER VELDONDERZOEK

De veldbezoeken hebben plaatsgevonden in de meest optimale periode en omstandigheden. Het eerste veldbezoek vond plaats op 25 juli 2018, de tweede op 6 augustus 2018. De weersomstandigheden en waarnemingen van groene glazenmakers worden weergegeven in tabel 4-1.

Tabel 4-1. Veldbezoeken en waarnemingen van groene glazenmakers.

Onderzoeksrond	Datum (2018)	Weersomstandigheden	Waarneming
1	25-7-2018	zeer licht bewolkt, droog, windkracht 3 Beaufort, temperatuur 28 graden Celsius	geen waarneming
2	6-8-2018	onbewolkt, droog, windkracht 1 Beaufort, temperatuur 32 graden Celsius	geen waarneming

Gedurende beide veldbezoeken zijn geen imago's en / of larven(-huidjes) van de groene glazenmaker aangetroffen. Wel zijn een aantal imago's van de paardenbijter (figuur 4.2) waargenomen ter plaatse van de onderzoekslocatie.

Figuur 4.2. Waargenomen paardenbijter ter plaatse van het grootste krabbenscheerveld binnen de onderzoekslocatie.

De paardenbijter is een zeer algemene libellensoort in de familie glazenmakers (*Aeshnidae*). De paardenbijter is geen ontheffingsplichtige soort zoals de groene glazenmaker.

5 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

5.1 CONCLUSIES ONDERZOEK NAAR GROENE GLAZENMAKER

5.1.1 Functie van het plangebied voor groene glazenmaker

Uit het bronnenonderzoek en de veldbezoeken voor het groene glazenmakeronderzoek komt naar voren dat de groene glazenmaker niet aanwezig is binnen de contouren van de onderzoekslocatie. Van zowel imago's als larven(-huidjes) zijn geen exemplaren aangetroffen. Bij de voorgenomen werkzaamheden worden daarom verblijfplaatsen van groene glazenmakers niet aangetast. Een ontheffing van de Wet natuurbescherming ten aanzien van groene glazenmakers is niet nodig voor de voorgenomen werkzaamheden.

5.2 VERVOLG

5.2.1 Ontheffing

Voor het wegnemen of verstoren van functionele gebieden voor de groene glazenmaker is wettelijk gezien een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk.

Er is zijn geen verblijfplaatsen van middelzwaar tot zwaar beschermde soorten aangetroffen. Daarom is in dit geval geen ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig.

5.2.2 Zorgplicht

Wij merken op dat te allen tijde de zorgplicht blijft gelden. Deze zorgplicht houdt in dat nadelige gevolgen voor flora en fauna zoveel mogelijk moeten worden voorkomen. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet.

5.3 VERANTWOORDING

De initiatiefnemer of opdrachtgever is verantwoordelijk voor het gebruik van de rapportage. Eco Reest aanvaardt dan ook geen aansprakelijkheid voor de inhoud, interpretaties of conclusies, indien gebruik wordt gemaakt van deelaspecten van deze rapportage, zonder verwijzing naar de volledige rapportage. Bovendien aanvaardt Eco Reest geen aansprakelijkheid voor kosten en vertraging die optreden als gevolg van het voorkomen van beschermde flora en fauna.

Als er vragen zijn naar aanleiding van het onderzoek dan kunt u contact opnemen met ons bureau.

Eco Reest BV

M. Bartelds MSc.

LITERATUUR

Bos, F., Wasscher, M. en Reinboud, M.. Veldgids nr. 9: Veldgids libellen. 6^e druk (2012), KNNV Uitgeverij, Zeist.

Netwerk Groene Bureaus, werkgroep 'Standaarden en protocollen' (2017)
Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming,
versie juli 2017.

www.BIJ12.nl

www.libellenet.nl

www.ndff.nl

www.natuurloket.nl

www.soortenbank.nl

www.synbiosis.alterra.nl/

www.vlinderstichting.nl

BIJLAGE 1

NATUURWETGEVING

In Nederland is de bescherming van soorten sinds 1 januari 2017 geregeld in de Wet Natuurbescherming.

De Wet natuurbescherming gaat uit van het 'nee, tenzij'-principe. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van dit verbod kan onder voorwaarden worden afgeweken met een ontheffing of een vrijstelling.

Binnen de Wet natuurbescherming wordt bij ruimtelijke ingrepen onderscheid gemaakt tussen Europees beschermde soorten (artikel 3.5 soorten) en nationaal beschermde soorten (artikel 3.10 soorten). De lijst Europees beschermde soorten bestaat uit soorten die genoemd zijn in:

- Habitat Richtlijn bijlage IV onderdeel a
- Bijlage 2 verdrag van Bern
- Bijlage 1 verdrag van Bonn

Vogels

Ten aanzien van vogels is in artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming het volgende opgenomen:

- Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
- Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te rapen en deze onder zich te hebben.
- Het is verboden vogels als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn opzettelijk te storen.

Verstoren mag wel indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Bovenstaande houdt in dat de nesten van alle inheemse soorten tijdens het broedseizoen zijn beschermd. Voor het verstoren van broedende vogels is een ontheffing nodig. Net als onder de Flora- en faunawet, zijn nestplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van de boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw.

Overige Europees beschermde soorten

Voor overige Europees beschermde soorten (uit bijlage IV, onderdeel a van de Habitatrichtlijn) is artikel 3.5 van toepassing. Volgens dit artikel is het verboden Europees beschermde soorten:

- opzettelijk te doden of te vangen;
- opzettelijk te verstoren;
- eieren opzettelijk te vernielen of te rapen;
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen;
- planten opzettelijk te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Overige nationaal beschermde soorten

In de Wet natuurbescherming is een lijst met Nationaal beschermde soorten opgenomen. Hierop is artikel 3.10 van deze wet van toepassing. Artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming houdt in dat het verboden is nationaal beschermde soorten:

- opzettelijk te doden of te vangen;
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen;
- planten opzettelijk te plukken, verzamelen, af te snijden, ontwortelen of te vernielen.

Provincies beslissen zelf voor welke soorten van deze lijst een vrijstelling geldt.

De provincie waar de ingreep plaatsvindt is in de meeste gevallen het bevoegd gezag.

MILIEU ADVIESBUREAU

Eco Reest

Advies vanuit een groen hart

Nader onderzoek otters
ter plaatse van:

**de Hemmen III
te Sneek**

projectnummer

172246

VERANTWOORDING

RAPPORT

Type onderzoek	:	Nader onderzoek otters
Locatie onderzoek	:	de Hemmen III te Sneek
Projectnummer	:	172246
Versie rapportage	:	1
Auteur	:	Ing. S. Weterings MSc
Controle en vrijgave	:	Ing. J. Kamps MSc
Paraaf vrijgave	:	
Datum	:	21 maart 2018

OPDRACHTGEVER

Naam	:	Gemeente Súdwest-Fryslân Postbus 10000 8600 HA SNEEK
Contactpersoon	:	mevr. R. Pastoor

UITGEVOERD DOOR

MILIEU ADVIESBUREAU

KANTOOR ZUIDWOLDE

Industrieweg 20
7921 JP Zuidwolde
Tel.: 0528-373982
Fax.: 0528-373907
info@ecoreest.nl
www.ecoreest.nl

KANTOOR APPINGEDAM

Opwierderweg 160
9902 RH Appingedam
Tel.: 0596 633355
Fax.: 0528-373907

KANTOOR ALMERE

Transistorstraat 91-34
1322 CL Almere
Tel.: 036 8200376
Fax.: 0528-373907

DISCLAIMER

Dit rapport is het resultaat van Nader onderzoek naar otters ter plaatse van: de Hemmen III te Sneek, in opdracht van **Gemeente Súdwest-Fryslân**.

Ten behoeve van de juiste interpretatie van dit rapport is het noodzakelijk te beschikken over de gehele rapportage, inclusief bijlagen.

Het rapport is ongeschikt voor toepassing in een juridische context indien:

- de paginanummering van het rapport onjuist of onvolledig is
- de bijlagen genoemd in de inhoudsopgave (deels) ontbreken
- het projectnummer in het rapport en op de bijlage niet overeenkomt

We stellen dit rapport alleen ter beschikking aan derden in geval van schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

Nader onderzoek otters ter plaatse van:
de Hemmen III te Sneek (projectnummer 172246)

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
1.1	AANLEIDING EN DOELSTELLING	5
1.2	KWALITEITSBORGING.....	5
1.3	LEESWIJZER	5
2	ONDERZOEKSLOCATIE	6
2.1	BESCHRIJVING ONDERZOEKSLOCATIE.....	6
2.2	WERKZAAMHEDEN.....	9
3	ONDERZOEKSOPZET	11
3.1	bronnenonderzoek.....	11
3.2	veldinventarisatie sporen.....	11
4	RESULTATEN	12
4.1	bronnenondrezoek.....	12
4.2	veldinventarisatie.....	12
5	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	14
5.1	CONCUSIES.....	14
5.2	VERVOLG	15
5.2.1	Ontheffing	15
5.2.2	Zorgplicht.....	15
5.2.3	Maatregelen bij inrichting nieuwe watergang:.....	15
5.3	VERANTWOORDING.....	16
	LITERATUUR	17

Bijlage 1 Nadere informatie wetgeving

Onze rapportage is opgezet in kleur, om het u bij het lezen van het digitale document visueel aantrekkelijk te maken. Uiteraard kan het document ook op papier worden afgedrukt, waarbij we willen wijzen op de mogelijkheid om het document in zwart-wit af te drukken om kosten en toner te besparen.

1 INLEIDING

In opdracht van Gemeente Súdwest-Fryslân is door Eco Reest BV een nader onderzoek uitgevoerd naar otters ter plaatse van: de Hemmen III te Sneek.

1.1 AANLEIDING EN DOELSTELLING

Vanwege het beoogde project is een quickscan uitgevoerd door Eco Reest ter plaatse van het terrein (rapportnummer 161676, 21 november 2017). Hieruit is naar voren gekomen dat een deel van de locatie geschikt is voor otters. Het gaat om de zijtak van de Alde Rien Om vast te stellen of uit te sluiten dat zich deze soort op de locatie bevindt is nader onderzoek uitgevoerd. Tevens is bepaald of de locatie leefgebied vormt voor otters.

Doel van het nader onderzoek is tweeledig:

- Er wordt vastgesteld of het onderzoeksgebied gebruikt wordt door de otter.
- Er wordt bepaald of er sprake is van een overtreding van de Wet natuurbescherming als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden.

1.2 KWALITEITSBORGING

Eco Reest streeft naar een zo hoog mogelijk kwaliteit van onderzoek te leveren.

Eco Reest is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Als aangesloten adviesbureau zorgen we samen met de andere leden voor een betere borging van kwaliteit in de uitvoering van ecologisch onderzoek.

Naast kwaliteit is onafhankelijkheid van groot belang om onze opdrachtgever van dienst te zijn met het beste advies voor zijn vraagstuk. Wij merken dan ook op dat er geen functionele relatie bestaat tussen opdrachtgever en Eco Reest BV, hetgeen betekent dat het advies van Eco Reest onafhankelijk is van de belangen van de opdrachtgever en derden.

Eco Reest BV is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus en maakt gebruik van een overkoepelende ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 9 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het vangen, bemachtigen en met het oog daarop opsporen van beschermde inheemse soorten (ontheffing FF/75A/2014/061, geldig tot 16 maart 2020).

Conform de eisen uit onze ethische code behandelt Eco Reest BV alle gegevens vertrouwelijk, waarvan wij kennisnemen als gevolg van de uitvoering van de werkzaamheden, behoudens in geval van wettelijke verplichtingen.

1.3 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 wordt de onderzoekslocatie besproken. Hoofdstuk 3 bevat een onderzoeksopzet. Hoofdstuk 4 beschrijft de resultaten van het uitgevoerde onderzoek. Besloten wordt met hoofdstuk 5; de conclusies en advies voor eventueel benodigde vervolgstappen voor het project.

2 ONDERZOEKSLOCATIE

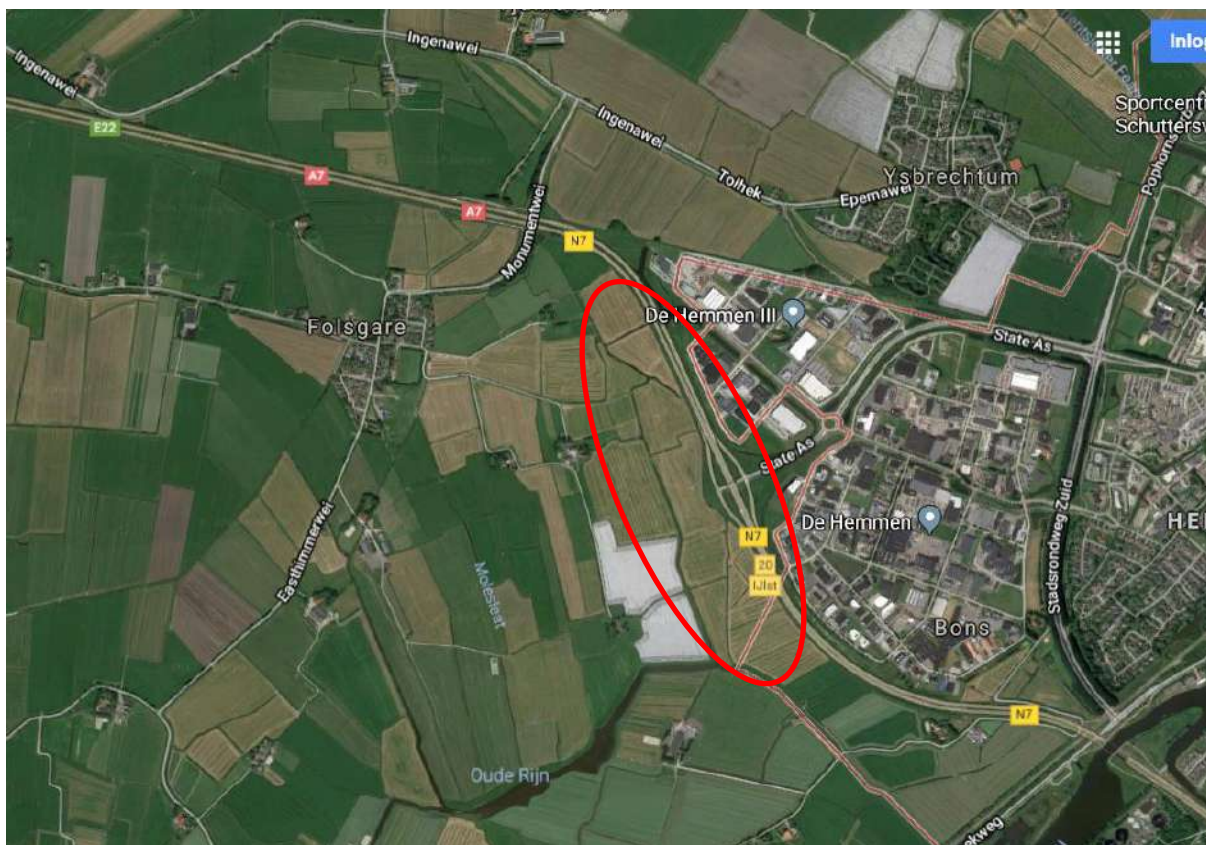
In dit hoofdstuk is de onderzoekslocatie beschreven en weergegeven.

2.1 BESCHRIJVING ONDERZOEKSLOCATIE

De onderzoekslocatie is gelegen in het landelijk gebied ten westen van Sneek en bestaat uitsluitend uit graslanden met watergangen in de vorm van sloten. In de nabije omgeving is eveneens groen aanwezig in de vorm van graslanden, sloten en enkele bosschages. Dit betreft voornamelijk percelen met intensief agrarisch gebruik.

Ten noorden en oosten wordt het gebied begrenst door de A7 met daarachter een industrieterrein. De Oude Rijn begrenst ten zuiden het onderzoeksgebied. In de aanwezige waterwegen bevindt zich waterflora en waterfauna. Hier en daar bevinden zich erven van agrarische bedrijven, inclusief windsingels en bosschages.

In figuur 2.1 is de onderzoekslocatie weergegeven.

Figuur 2.1 Onderzoekslocatie (rode ovaal) (bron Google maps).

In figuur 2.2 t/m 2.6 zijn foto's opgenomen van het plangebied.

Figuur 2.2 Weergave van het onderzoeksgebied.

Figuur 2.3 Weergave van het onderzoeksgebied.

Figuur 2.4 Weergave van het onderzoeksgebied.

Figuur 2.5 (l) en 2.6 (r) Weergave van het onderzoeksgebied.

2.2 WERKZAAMHEDEN

De opdrachtgever is voornemens om het bedrijventerrein De Hemmen III in het westen van Sneek uit te breiden in westelijke richting. Het ontwikkelingsgebied wordt gewijzigd van een gebied met graslanden en watergangen (sloten) naar een bedrijventerrein waar in de toekomst bedrijven tot maximaal milieucategorie 3.1 of met toestemming van het college B&W tot maximaal 4.1 zich kunnen vestigen. Hierbij valt te denken aan voornamelijk kleine industrie en kantoorpanden. Het gebied wordt begrenst door de Alde Rien en de A7.

Als onderdeel van de ontwikkelingen wordt een zijtak van de Alde Rien en verschillende sloten gedempt. Een deel van de Oude Rijn binnen het onderzoeksterrein zal mogelijk worden vergraven tot waterberging. Eveneens wordt de waterstand verlaagd en het ontwikkelingsgebied verhoogd.

Ten behoeve van de werkzaamheden wordt het groen binnen het onderzoeksterrein verwijderd en / of gewijzigd. In figuur 2.7 is de onderzoekslocatie weergegeven en bevat een situatieschets waarop is aangegeven welk deel van de Oude Rijn in tact blijft.

3 ONDERZOEKSOPZET

Er heeft een verkennend onderzoek plaatsgevonden (Eco Reest rapport 161676, d.d. 21 november 2017) waaruit bleek dat binnen het plangebied mogelijk verblijfplaatsen aanwezig zijn van de otter. Het doel van het nader onderzoek naar otters is om te achterhalen of het plangebied deel uitmaakt van het leefgebied van de otter en meer specifiek; of er een verblijfplaats van de otter aanwezig is binnen het plangebied.

In dit hoofdstuk zijn de methoden van het onderzoek naar otters beschreven.

3.1 BRONNENONDERZOEK

Voorafgaand aan het veldbezoek wordt een bronnenonderzoek uitgevoerd, waarbij onder meer gezocht wordt naar informatie van lokale werkgroepen.

3.2 VELDINVENTARISATIE SPOREN

De otter zelf is moeilijk waar te nemen, vaak zijn alleen zijn sporen te vinden. Daarom heeft de veldinventarisatie zich vooral gericht op het in kaart brengen van aanwezige sporen. Prenten zijn vooral te vinden op klei- en zandoevers en zandbanken en bij dichtgevroren water op het ijs en onder de oeverlijn. Wissels liggen vooral tussen de oeverbegroeiing en in rietzomen en glijbanen zijn te vinden op hellende oevers die bedekt zijn met sneeuw of modder. Uitwerpselen zijn te vinden bij de burchten, op pollen of uit het water stekende boomstronken of keien. Ook daar waar twee waterstromen bij elkaar komen en op richels rond bruggen, duikers, steigers, kades en andere objecten. De otterburchten zijn herkenbaar aan uitwerpselen, ottergeil en krabheuveltjes in de omgeving (bron: zoogdiervereniging). De beste periode om deze sporen in beeld te brengen is in de winter, wanneer er nog niet veel oeverbegroeiing aanwezig is. Het gebruik van het plangebied door otter wordt in kaart gebracht middels twee veldbezoeken in deze periode.

Het onderzoek naar otters heeft op de volgende data plaatsgevonden:

Tabel 3.1. Uitgevoerde onderzoeksrondes otter

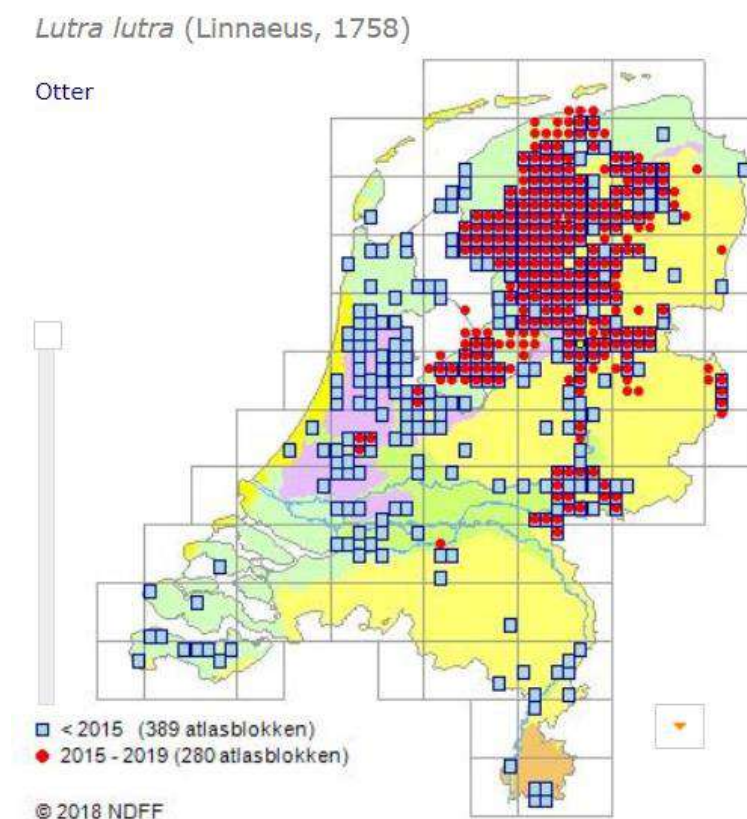
Bezoek	Datum (2018)	Starttijd	Weer	Aantal Veldwerkers
1	30 januari	09:30 uur	Zonnig, licht bewolkt, 2 Bft., 6 graden Celsius	2
2	21 februari	09:30 uur	Zonnig, helder, 2 Bft., -1 graden Celsius	2

4 RESULTATEN

In dit hoofdstuk worden de resultaten besproken.

4.1 BRONNENONDREZOEK

In de NDFF zijn vier waarnemingen van otters aanwezig in de Geau. Deze watergang is gelegen ten zuiden van het plangebied op een afstand van ongeveer één kilometer. In en rondom het Sneekermeer toont de NDFF 113 waarnemingen van otters. In de Aldegeaster Brekken, de Fluezen en de Sleattemer Mar zijn in de NDFF 154 waarnemingen van otters bekend. In figuur 4.1 is de verspreiding van de otter in Nederland te vinden (vanaf 2005).

Figuur 4.1 Verspreiding otter in Nederland (bron: zoogdiervereniging).

4.2 VELDINVENTARISATIE

Foerageergebieden

Tijdens het onderzoek zijn langs de Alde Rien enkele uitwerpselen van otters gevonden. Langs de aftakking van de Alde Rien is enkele meters na de aftakking ook één uitwerpsel van otters gevonden. Otters gebruiken het plangebied om te foerageren. Er vinden geen werkzaamheden plaats aan de Alde Rien. Deze blijft voor otters bruikbaar als foerageergebied. De aftakking van de Alde Rien wordt mogelijk ten behoeve van de plannen gedempt. Het zuidelijke deel van deze watergang wordt door otters gebruikt om te foerageren. Dit deel van het foerageergebied komt te vervallen. Er is in de directe omgeving voldoende soortgelijk habitat aanwezig. Het gaat daarom niet om essentieel foerageergebied.

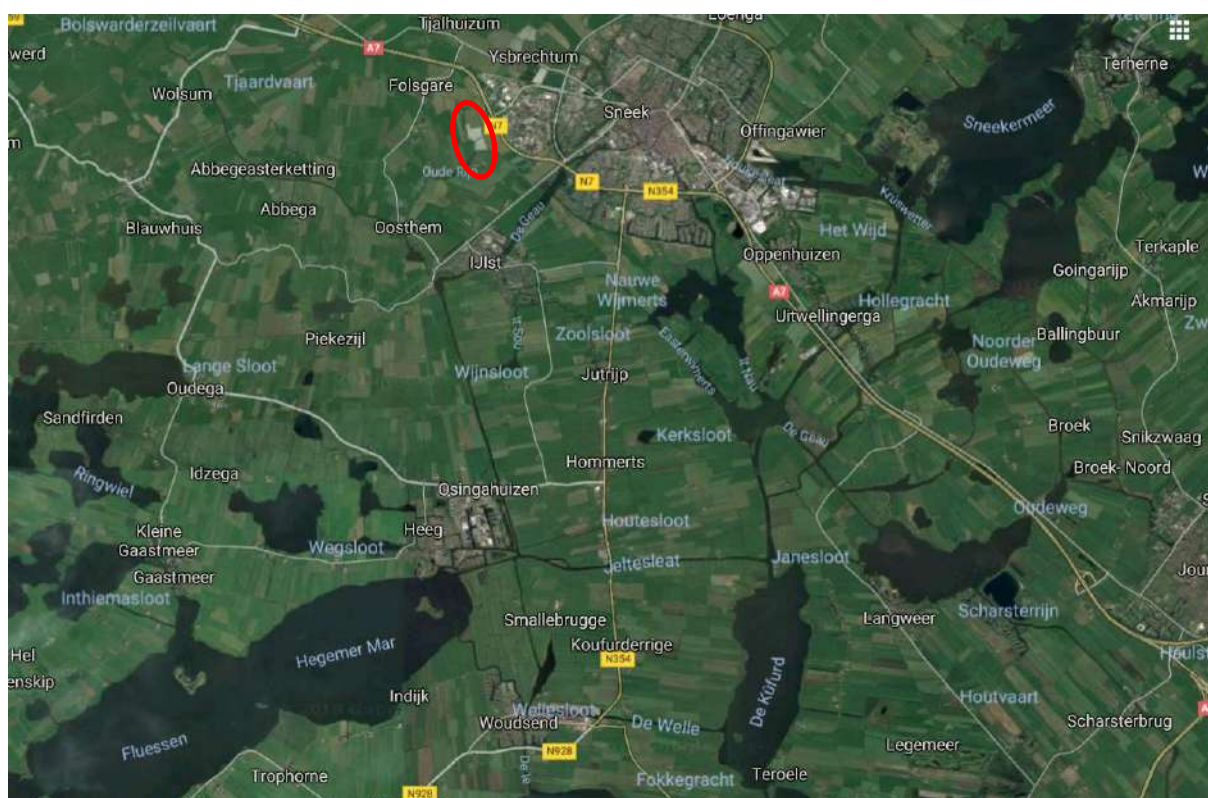
Verblijfplaatsen

Omdat het slechts om enkele uitwerpselen gaat en er geen sporen gevonden zijn die wijzen op een verblijfplaats van otters, kan er geconcludeerd worden dat er geen verblijfplaatsen van otters in het plangebied aanwezig zijn.

5 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

5.1 CONCUSIES

Er zijn tijdens de veldbezoeken uitwerpselen van otters gevonden. Het gaat maar om enkele uitwerpselen. Er zijn geen sporen gevonden die duiden op een verblijfplaats van otters. Waarschijnlijk gebruiken otters het plangebied om te foerageren. Omdat alle uitwerpselen, op één na aangetroffen zijn aan de oevers van de Alde Rien, wordt er van uitgegaan dat met name deze watergang door otters gebruikt wordt om te foerageren. De Alde Rien blijft onaangetast. Als onderdeel van de ontwikkelingen worden mogelijk verschillende aftakkingen van de Alde Rien gedempt, inclusief sloten in het plangebied. De sloten worden niet door otters gebruikt om te foerageren. Het zuidelijk deel van de aftakking van de Alde Rien wordt wel door otters gebruikt om te foerageren. Deze watergang wordt mogelijk gedempt. Er verdwijnt hiermee mogelijk een deel van het foerageergebied van otters. Het gaat hier niet om essentieel foerageergebied. Er is in de omgeving voldoende alternatief foerageergebied voor de otter aanwezig (zie figuur 5.1).

Figuur 5.1 Alternatief foerageergebied otter in omgeving van het plangebied (rode cirkel) (bron: GoogleMaps).

Het leefgebied van een otter kan tot veertig kilometer oeverlengte bedragen of enkele tot tientallen vierkante kilometers moerasgebied beslaan ([www.zoogdiervereniging](http://www.zoogdiervereniging.nl)). Vooral de dominante mannetjes hebben grote leefgebieden. De doorsnee van een leefgebied van mannetjes otters is gemiddeld vijftien kilometer en dat van vrouwtjes otters bedraagt zeven kilometer ([www.zoogdiervereniging](http://www.zoogdiervereniging.nl)).

Het is aannemelijk dat otters hun verblijfplaats in één van de omliggende natuurgebieden hebben en het plangebied af en toe gebruiken om te foerageren.

5.2 VERVOLG

5.2.1 Ontheffing

Bij de voorgenomen werkzaamheden worden geen verblijfplaatsen van otters aangetast. Daarnaast is er geen sprake van het aantasten van essentieel foerageergebied. Een ontheffing van de Wet natuurbescherming ten aanzien van otters is daarom niet nodig.

5.2.2 Zorgplicht

Wij merken op dat te allen tijde de zorgplicht blijft gelden. Deze zorgplicht houdt in dat nadelige gevolgen voor flora en fauna zoveel mogelijk moeten worden voorkomen. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet.

Uit het oogpunt van zorgvuldig handelen worden de volgende aanbevelingen gedaan:

- In het algemeen wordt aangeraden vanuit één richting te werken, zodat soorten kunnen ontsnappen. Dit geldt voor werkzaamheden in het water als voor werkzaamheden op het land. Indien aan de orde, geldt verder dat van de dichte zijde naar het open water of gebied gewerkt wordt, zodat dieren kunnen vluchten.
- Werkzaamheden aan oevers worden in beginsel uitgevoerd in de periode van 15 augustus tot 1 november, met een voorkeur voor de maanden september en oktober. Dit is de periode tussen de voortplanting en de winterrust van vissen en amfibieën, buiten het broedseizoen van vogels en buiten het voortplantingsseizoen van otter (Europese otters krijgen meestal jongen in de lente en de zomer). Bovendien hebben in deze periode vrijwel alle water- en oeverplanten zaad gezet. Werken tussen november en februari kan (in 2e instantie), mits de watertemperatuur niet op of rond het vriespunt ligt. Vrijgave door een ecooloog is dan niet nodig.
- Werkzaamheden onder de waterlijn worden niet uitgevoerd bij watertemperaturen rond of onder het vriespunt, met het oog op voorkomende vissen en amfibieën.
- Er wordt zo veel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande infrastructuur/ wegen. Maak zoveel mogelijk gebruik van één vaste rijroute voor alle benodigde voertuigen en machines, zodat de bodem, met hierin aanwezige flora en fauna, zoveel mogelijk gespaard wordt.
- De rijsnelheid van machines wordt zo afgesteld dat dieren zoveel mogelijk kunnen wegvluchten. Bij voorkeur wordt stapvoets gereden.
- Werkzaamheden vinden in beginsel plaats in de daglichtperiode, opdat verstoring van de omgeving door verlichting wordt voorkomen. Bij nachtelijke verlichting van het plangebied wordt uitstraling naar de omgeving zo veel mogelijk voorkomen.
- Tijdens de werkzaamheden wordt verstoring door geluid zoveel mogelijk voorkomen, bijvoorbeeld door sterke geluidsbronnen (cirkelzagen, aggregaten, pompen en dergelijke) niet nabij broedende vogels of holen en verblijfplaatsen van zoogdieren te plaatsen.

5.2.3 Maatregelen bij inrichting nieuwe watergang:

Bij het aanleggen van nieuwe watergangen of verleggen van bestaande watergangen wordt geadviseerd rekening te houden met de aanwezigheid van otter. Dit kan door te zorgen voor ottervriendelijke oeverstructuren. De structuur van de oever moet het de otter mogelijk maken zonder moeite het water in- en uit te gaan. De maximale hoogte oeverhoogte is 30 centimeter. Geleidelijke opgangen bij voldoende dekking door middel van vegetatie hebben de voorkeur.

Zorg daarnaast voor oevers met ruige begroeiing. Plant langs een aangepaste of nieuwe waterloop bijvoorbeeld struiken en bomen, bij voorkeur es, els, wilg en eik. Vermijd strakke oevers met materialen als hardhout, beton, staal en dergelijke.

Bij aanleg van wegen over de Alde Rien of de zijtak hiervan worden gerealiseerd, is het van belang dat verkeersslachtoffers onder otters zoveel mogelijk worden vermeden. Bij aanleg van nieuwe

bruggen dient de oever onder de brug door te lopen. De otter zwemt namelijk niet graag onder een brug door maar geeft er de voorkeur aan om deze afstand over land af te leggen. Als het niet mogelijk is de oever onder de brug door te laten lopen kan een rand of richel van ongeveer 30 centimeter breed worden aangebracht die otter de gelegenheid geeft de brug onderdoor te passeren

Ook het aanleggen van duikers dient zodanig te gebeuren dat passage, ook bij hoge waterstand, mogelijk is. (Ministerie LNV 1989).

5.3 VERANTWOORDING

De initiatiefnemer of opdrachtgever is verantwoordelijk voor het gebruik van de rapportage. Eco Reest aanvaardt dan ook geen aansprakelijkheid voor de inhoud, interpretaties of conclusies, indien gebruik wordt gemaakt van deelaspecten van deze rapportage, zonder verwijzing naar de volledige rapportage. Bovendien aanvaardt Eco Reest geen aansprakelijkheid voor kosten en vertraging die optreden als gevolg van het voorkomen van beschermde flora en fauna.

Als er vragen zijn naar aanleiding van het onderzoek dan kunt u contact opnemen met ons bureau.

Eco Reest BV
S. Weterings MSc

LITERATUUR

Netwerk Groene Bureaus (2017). Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie juli 2017).

Ministerie van Landbouw en Visserij (1989). De otter in perspectief: een perspectief voor de otter. Herstelplan leefgebieden otter.

internet sites

www.BIJ12.nl

www.ndff.nl

www.natuurloket.nl

www.soortenbank.nl

www.synbiosis.alterra.nl/

www.zoogdiervereniging.nl

BIJLAGE 1

NATUURWETGEVING

In Nederland is de bescherming van soorten sinds 1 januari 2017 geregeld in de Wet Natuurbescherming.

De Wet natuurbescherming gaat uit van het 'nee, tenzij'-principe. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van dit verbod kan onder voorwaarden worden afgeweken met een ontheffing of een vrijstelling.

Binnen de Wet natuurbescherming wordt bij ruimtelijke ingrepen onderscheid gemaakt tussen Europees beschermde soorten (artikel 3.5 soorten) en nationaal beschermde soorten (artikel 3.10 soorten). De lijst Europees beschermde soorten bestaat uit soorten die genoemd zijn in:

- Habitat Richtlijn bijlage IV onderdeel a
- Bijlage 2 verdrag van Bern
- Bijlage 1 verdrag van Bonn

Vogels

Ten aanzien van vogels is in artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming het volgende opgenomen:

- Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
- Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te rapen en deze onder zich te hebben.
- Het is verboden vogels als bedoeld als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn opzettelijk te storen.

Verstoren mag wel indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Bovenstaande houdt in dat de nesten van alle inheemse soorten tijdens het broedseizoen zijn beschermd. Voor het verstoren van broedende vogels is een ontheffing nodig. Net als onder de Flora- en faunawet, zijn nestplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespindief en zwarte wouw.

Overige Europees beschermde soorten

Voor overige Europees beschermde soorten (uit bijlage IV, onderdeel a van de Habitatrictlijn) is Artikel 3.5 van toepassing. Volgens dit artikel is het verboden Europees beschermde soorten:

- opzettelijk te doden of te vangen;
- opzettelijk te verstoren;
- eieren opzettelijk te vernielen of te rapen;
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen;
- planten opzettelijk te plukken, te verzamelen, af te snijden, ontwortelen of te vernielen.

Overige nationaal beschermde soorten

In de Wet natuurbescherming is een lijst met Nationaal Beschermde soorten opgenomen. Hierop is artikel 3.10 van deze wet van toepassing. Artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming houdt in dat het verboden is nationaal beschermde soorten:

- opzettelijk te doden of te vangen;
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen;
- planten opzettelijk te plukken, verzamelen, af te snijden, ontwortelen of te vernielen.

Provincies beslissen zelf voor welke soorten van deze lijst een vrijstelling geldt.

Het bevoegd gezag voor de Wet Natuurbescherming berust primair bij de provincies.

MILIEU ADVIESBUREAU

Eco Reest

Advies vanuit een groen hart

Nader onderzoek grote
modderkruiper
ter plaatse van:

**de Hemmen III
te Sneek**

projectnummer

161676

VERANTWOORDING

RAPPORT

Type onderzoek : **Nader onderzoek**

Locatie onderzoek : **de Hemmen III te Sneek**

Projectnummer : **161676**

Versie rapportage : **1**

Auteur : **Ing. S. Weterings MSc**

Controle en vrijgave : **Ing. J. Kamps MSc.**

Paraaf vrijgave :

Datum : **11 december 2017**

OPDRACHTGEVER

Naam : **Gemeente Súdwest Fryslân**

Postbus 10000

8600 HA SNEEK

Contactpersoon : **mevr. R. Pastoor**

UITGEVOERD DOOR

MILIEU ADVIESBUREAU
EcoReest

KANTOOR ZUIDWOLDE

Industrieweg 20
 7921 JP Zuidwolde
 Tel.: 0528-373982
 Fax.: 0528-373907
info@ecoreest.nl
www.ecoreest.nl

KANTOOR APPINGEDAM

Opwierderweg 160
 9902 RH Appingedam
 Tel.: 0596 633355
 Fax.: 0528-373907

KANTOOR ALMERE

Transistorstraat 91-34
 1322 CL Almere
 Tel.: 036 8200376
 Fax.: 0528-373907

DISCLAIMER

Dit rapport is het resultaat van Nader onderzoek grote modderkruiper ter plaatse van: de Hemmen III te Sneek, in opdracht van **Gemeente Súdwest Fryslân**.

Ten behoeve van de juiste interpretatie van dit rapport is het noodzakelijk te beschikken over de gehele rapportage, inclusief bijlagen.

Het rapport is ongeschikt voor toepassing in een juridische context indien:

- de paginanummering van het rapport onjuist of onvolledig is
- de bijlagen genoemd in de inhoudsopgave (deels) ontbreken
- het projectnummer in het rapport en op de bijlage niet overeenkomt

We stellen dit rapport alleen ter beschikking aan derden in geval van schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	4
1.1	AANLEIDING EN DOELSTELLING	4
1.2	KWALITEITSBORGING.....	4
1.3	LEESWIJZER	4
2	ONDERZOEKSLOCATIE	5
2.1	BESCHRIJVING ONDERZOEKSLOCATIE.....	5
2.2	WERKZAAMHEDEN.....	8
3	ONDERZOEKSOPZET	10
3.1	grote modderkruiper	10
3.2	overige soorten	10
4	RESULTATEN	11
4.1	grote modderkruiper	11
4.2	OVERIGE WAARNEMINGEN	11
5	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	16
5.1	CONCUSIES PER SOORTGROEP	16
5.1.1	Grote modderkruiper	16
5.1.2	Overige soorten.....	16
5.2	VERVOLG	16
5.2.1	Ontheffing	16
5.2.2	Nader onderzoek otters en groene glazenmakers.....	16
5.2.3	Zorgplicht.....	16
5.3	VERANTWOORDING.....	17
	LITERATUUR	18

Bijlage 1 Nadere informatie wetgeving

Onze rapportage is opgezet in kleur, om het u bij het lezen van het digitale document visueel aantrekkelijk te maken. Uiteraard kan het document ook op papier worden afgedrukt, waarbij we willen wijzen op de mogelijkheid om het document in zwart-wit af te drukken om kosten en toner te besparen.

1 INLEIDING

In opdracht van Gemeente Súdwest Fryslân is door Eco Reest BV een nader onderzoek uitgevoerd naar grote modderkruiper ter plaatse van de Hemmen III te Sneek.

1.1 AANLEIDING EN DOELSTELLING

Vanwege het beoogde project is een quickscan uitgevoerd door Eco Reest ter plaatse van het terrein (rapportnummer 161676, 21 november 2017). Hieruit is naar voren gekomen dat de locatie geschikt is voor verblijfplaatsen van grote modderkruiper. Om vast te stellen of uit te sluiten dat zich deze soort op de locatie bevindt is nader onderzoek uitgevoerd.

Doel van het nader onderzoek is tweeledig:

- Er wordt vastgesteld of het onderzoeksgebied gebruikt wordt door grote modderkruiper.
- Er wordt bepaald of er sprake is van een overtreding van de Wet natuurbescherming als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden.

1.2 KWALITEITSBORING

Eco Reest streeft naar een zo hoog mogelijk kwaliteit van onderzoek te leveren.

Eco Reest is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Als aangesloten adviesbureau zorgen we samen met de andere leden voor een betere borging van kwaliteit in de uitvoering van ecologisch onderzoek.

Naast kwaliteit is onafhankelijkheid van groot belang om onze opdrachtgever van dienst te zijn met het beste advies voor zijn vraagstuk. Wij merken dan ook op dat er geen functionele relatie bestaat tussen opdrachtgever en Eco Reest BV, hetgeen betekent dat het advies van Eco Reest onafhankelijk is van de belangen van de opdrachtgever en derden.

Eco Reest BV is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus en maakt gebruik van een overkoepelende ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 9 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het vangen, bemachtigen en met het oog daarop opsporen van beschermde inheemse soorten (ontheffing FF/75A/2014/061, geldig tot 16 maart 2020).

Conform de eisen uit onze ethische code behandelt Eco Reest BV alle gegevens vertrouwelijk, waarvan wij kennisnemen als gevolg van de uitvoering van de werkzaamheden, behoudens in geval van wettelijke verplichtingen.

1.3 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 wordt de onderzoekslocatie besproken. Hoofdstuk 3 bevat een onderzoeksopzet. Hoofdstuk 4 beschrijft de resultaten van het uitgevoerde onderzoek. Besloten wordt met hoofdstuk 5; de conclusies en advies voor eventueel benodigde vervolgstappen voor het project.

2 ONDERZOEKSLOCATIE

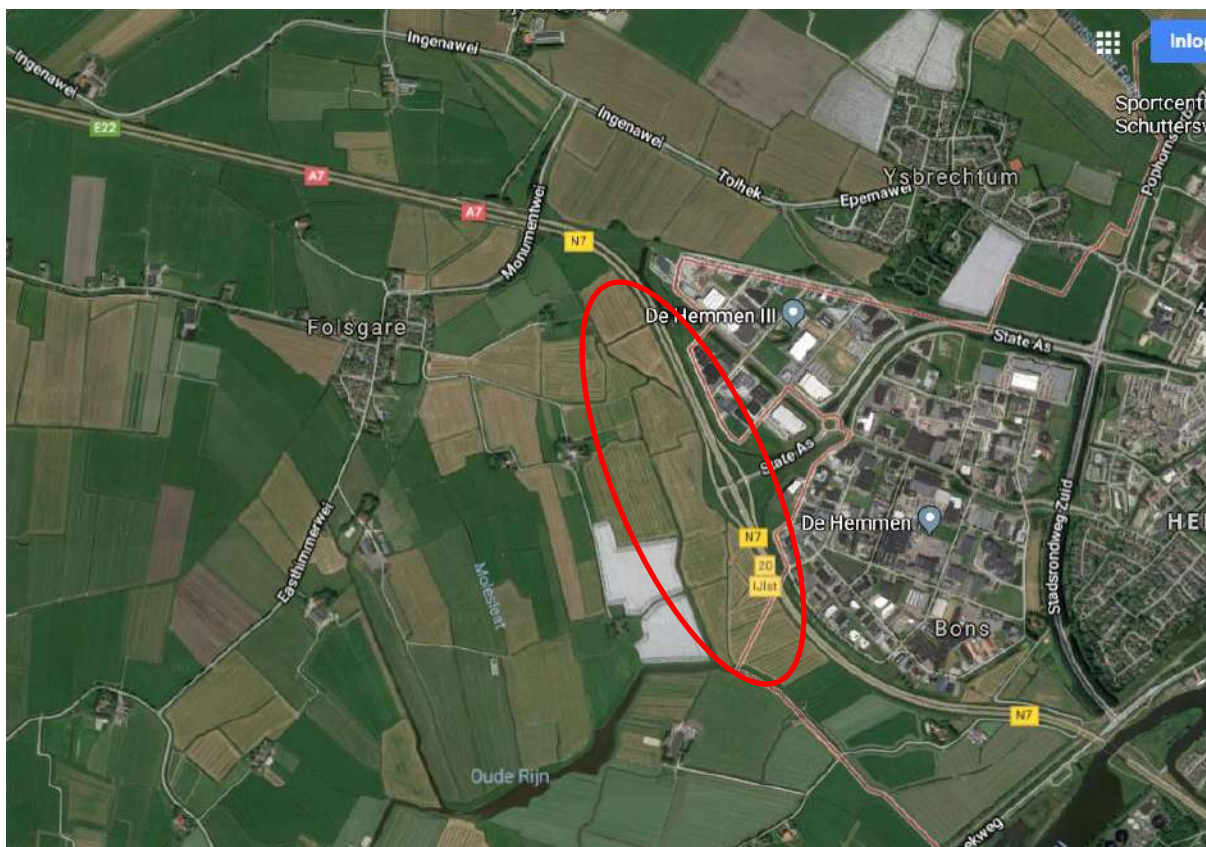
In dit hoofdstuk is de onderzoekslocatie beschreven en weergegeven.

2.1 BESCHRIJVING ONDERZOEKSLOCATIE

De onderzoekslocatie is gelegen in het landelijk gebied ten westen van Sneek en bestaat uitsluitend uit graslanden met watergangen in de vorm van sloten. In de nabije omgeving is eveneens groen aanwezig in de vorm van graslanden, sloten en enkele bosschages. Dit betreft voornamelijk percelen met intensief agrarisch gebruik.

Ten noorden en oosten wordt het gebied begrenst door de A7 met daarachter een industrieterrein. De Oude Rijn begrenst ten zuiden het onderzoeksgebied. In de aanwezige waterwegen bevindt zich waterflora en waterfauna. Hier en daar bevinden zich erven van agrarische bedrijven, inclusief windsingels en bosschages.

In figuur 2.1 is de onderzoekslocatie weergegeven.

Figuur 2.1 Onderzoekslocatie (rode ovaal) (bron Google maps) (zie figuur 2.7 voor de exacte begrenzing van het plangebied).

In figuur 2.2 t/m 2.6 zijn foto's opgenomen van het plangebied.

Figuur 2.2 Weergave van het onderzoeksgebied.

Figuur 2.3 Weergave van het onderzoeksgebied.

Figuur 2.4 Weergave van het onderzoeksgebied.

Figuur 2.5 (l) en 2.6 (r) Weergave van het onderzoeksgebied.

2.2 WERKZAAMHEDEN

De opdrachtgever is voornemens om het bedrijventerrein De Hemmen III in het westen van Sneek uit te breiden in westelijke richting. Het ontwikkelingsgebied wordt gewijzigd van een gebied met graslanden en watergangen (sloten) naar een bedrijventerrein waar in de toekomst bedrijven tot maximaal milieucategorie 3.1 of met toestemming van het college B&W tot maximaal 4.1 zich kunnen vestigen. Hierbij valt te denken aan voornamelijk kleine industrie en kantoorpanden. Het gebied wordt begrenst door de Oude Rijn en de A7.

Als onderdeel van de ontwikkelingen wordt een gedeelte van de Oude Rijn en verschillende aftakkingen gedempt. Bovendien wordt het merendeel van de sloten binnen het ontwikkelingsgebied gedempt. Een deel van de Oude Rijn binnen het onderzoeksterrein zal worden vergraven tot waterberging. Eveneens wordt de waterstand verlaagd en het ontwikkelingsgebied verhoogd.

Ten behoeve van de werkzaamheden wordt het groen binnen het onderzoeksterrein verwijderd en / of gewijzigd. In figuur 2.7 is de onderzoekslocatie weergegeven en een situatieschets waarop is aangegeven welk deel van de Oude Rijn in tact blijft.

3 ONDERZOEKSOPZET

In dit hoofdstuk zijn de methoden van het veldonderzoek per onderzochte soort(groep) beschreven.

3.1 GROTE MODDERKRUIPER

Doel van het onderzoek is na te gaan of de grote modderkruiper aanwezig is in watergangen die als gevolg van het project worden aangetast. Deze soort is, conform de soortinventarisatieprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus (versie juli 2017), bij een soortgericht nader onderzoek geïnventariseerd door middel van electrovisserij vanaf de oever en waar dit mogelijk was wadend en lopend in het water.

De optimale periode van inventariseren met electrovisapparaat is van maart tot oktober. De soort is dan actief vanwege de voortplantingsperiode en het habitat is nog niet dichtgegroeid. Inventarisatie heeft in oktober plaatsgevonden. De kou was de eerste weken van oktober nog niet ingetreden. Dit maakt dat het onderzoek betrouwbaar is. Bij het inventariseren met behulp van een electrovisapparaat is de optimale periode in een gebied met hoge dichtheden kan één veldbezoek per 150 meter watergang met twee personen voldoende zijn om aanwezigheid van de grote modderkruiper aan te tonen. In gebieden met lagere dichtheden of bij inventarisaties buiten de optimale periode kan een grotere inspanning nodig zijn om de aanwezigheid van de grote modderkruiper uit te kunnen sluiten.

Het onderzoek naar grote modderkruipers heeft op de volgende data plaatsgevonden:

Tabel 3.1. Uitgevoerde onderzoeksrondes grote modderkruiper.

Bezoek	Datum (2016)	Starttijd	Weer	Aantal Veldwerkers	Locatie onderzoek
1	13 oktober 2017	12:00 uur	Droog, 3 Bft., 15 graden Celsius	1	het gedeelte tot het viaduct
2	19 oktober 2017	15:30 uur	Droog, 2 Bft., 17 graden Celsius	1	vanaf het viaduct richting Bolsward

3.2 OVERIGE SOORTEN

Tijdens het onderzoek naar grote modderkruipers, zijn ook waarnemingen van andere soorten genoteerd.

4 RESULTATEN

4.1 GROTE MODDERKUIPER

Er zijn geen waarnemingen gedaan van grote modderkruipers. Uitvoering van de plannen heeft dan ook geen nadelige gevolgen voor modderkruipers. Er is ten aanzien van deze soort geen ontheffing nodig in het kader van de Wet natuurbescherming.

4.2 OVERIGE WAARNEMINGEN

In tabel 4.1 en 4.2 zijn alle waarnemingen van waterdieren en -planten weergegeven. In de watergangen komen diverse soorten vissen voor. Er komen geen onder de Wet natuurbescherming beschermde soorten vissen voor.

In Nederland is het voorkomen van de groene glazenmaker strikt gebonden aan groeiplaatsen van krabbescheer. Alleen op plaatsen waar krabbescheer jaarlijks velden vormt komen populaties voor (vlinderstichting.nl). In het onderzoeksgebied zijn waarnemingen gedaan van krabbescheer. Door de aanwezigheid van krabbescheer in de watergangen, is de aanwezigheid van de beschermde libellensoort de groene glazenmaker niet uit te sluiten.

De otter is een door de Wet natuurbescherming beschermde soort. Er zijn spraints aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van otter.

Tabel 4.1. Resultaten veldonderzoek 13 oktober 2017.

nederlandse naam	wetenschappelijke naam	datum	telonderwerp	telmethode	aantal	stadium	seks
Baars	Perca fluviatilis	10/13/2017 17:56	levend exemplaar	exact aantal	3	adult	onbepaald
Kleine modderkruiper	Cobitis taenia	10/13/2017 17:51	levend exemplaar	exact aantal	7	adult	onbepaald
Baars	Perca fluviatilis	10/13/2017 17:50	levend exemplaar	exact aantal	2	subadult	onbepaald
Kleine modderkruiper	Cobitis taenia	10/13/2017 17:50	levend exemplaar	exact aantal	1	adult	onbepaald
Baars	Perca fluviatilis	10/13/2017 17:49	levend exemplaar	exact aantal	11	adult	onbepaald
Baars	Perca fluviatilis	10/13/2017 17:37	levend exemplaar	exact aantal	3	adult	onbepaald
Krabbescheer	Stratiotes aloides	10/13/2017 17:34	levend exemplaar	exact aantal	155	vegetatief	onbepaald
Baars	Perca fluviatilis	10/13/2017 17:26	levend exemplaar	exact aantal	2	subadult	onbepaald
Giebel	Carassius gibelio	10/13/2017 17:16	levend exemplaar	exact aantal	1	adult	onbepaald
Tiendornige stekelbaars	Pungitius pungitius	10/13/2017 17:10	levend exemplaar	exact aantal	5	adult	onbepaald
Tiendornige stekelbaars	Pungitius pungitius	10/13/2017 17:10	levend exemplaar	exact aantal	25	adult	onbepaald
Krabbescheer	Stratiotes aloides	10/13/2017 17:03	levend exemplaar	exact aantal	125	vegetatief	onbepaald
Brasem	Abramis brama	10/13/2017 16:58	levend exemplaar	exact aantal	2	subadult	onbepaald
Krabbescheer	Stratiotes aloides	10/13/2017 16:58	levend exemplaar	exact aantal	125	vegetatief	onbepaald

Zeelt	Tinca tinca	10/13/2017 16:58	levend exemplaar	exact aantal	1	subadult	onbepaald
Blankvoorn	Rutilus rutilus	10/13/2017 16:54	levend exemplaar	exact aantal	3	subadult	onbepaald
Grote spinnende watertor	Hydrophilus piceus	10/13/2017 16:52	levend exemplaar	exact aantal	1	adult	onbepaald
Tiendoorlige stekelbaars	Pungitius pungitius	10/13/2017 16:51	levend exemplaar	exact aantal	5	adult	onbepaald
Blankvoorn	Rutilus rutilus	10/13/2017 16:51	levend exemplaar	exact aantal	4	subadult	onbepaald
Meerkikker	Pelophylax ridibundus	10/13/2017 16:42	levend exemplaar	exact aantal	1	adult	onbepaald
Bastaardkikker	Pelophylax kl. esculentus	10/13/2017 16:29	levend exemplaar	exact aantal	1	adult	onbepaald
Otter	Lutra lutra	10/13/2017 16:23	sprints	exact aantal	1	onbepaald	onbepaald
Ruisvoorn	Scardinius erythrophthalmus	10/13/2017 16:22	levend exemplaar	exact aantal	1	subadult	onbepaald
Brasem	Abramis brama	10/13/2017 16:22	levend exemplaar	exact aantal	1	subadult	onbepaald
Baars	Perca fluviatilis	10/13/2017 16:17	levend exemplaar	exact aantal	3	adult	onbepaald
Snoek	Esox lucius	10/13/2017 16:11	levend exemplaar	exact aantal	1	adult	onbepaald
Blankvoorn	Rutilus rutilus	10/13/2017 16:10	levend exemplaar	exact aantal	5	subadult	onbepaald
Baars	Perca fluviatilis	10/13/2017 15:36	levend exemplaar	exact aantal	11	adult	onbepaald
Tuimelaar	Cybister lateralimarginalis	10/13/2017 15:26	levend exemplaar	exact aantal	2	adult	onbepaald
Schubkarper	Cyprinus carpio var. communis	10/13/2017 15:26	levend exemplaar	exact aantal	2	adult	onbepaald
Platte waterwants	Ilyocoris cimicoides	10/13/2017 15:24	levend exemplaar	exact aantal	5	adult	onbepaald
Baars	Perca fluviatilis	10/13/2017 15:13	levend exemplaar	exact aantal	7	adult	onbepaald
Tiendoorlige stekelbaars	Pungitius pungitius	10/13/2017 15:12	levend exemplaar	exact aantal	10	subadult	onbepaald
Bastaardkikker	Pelophylax kl. esculentus	10/13/2017 15:08	levend exemplaar	exact aantal	1	subadult	onbepaald
Tiendoorlige stekelbaars	Pungitius pungitius	10/13/2017 15:04	levend exemplaar	exact aantal	9	adult	onbepaald
Aarvederkruid	Myriophyllum spicatum	10/13/2017 15:00	levend exemplaar	exact aantal	75	vegetatief	onbepaald
Smalle waterpest	Elodea nuttallii	10/13/2017 15:00	levend exemplaar	exact aantal	500	vegetatief	onbepaald
Tiendoorlige stekelbaars	Pungitius pungitius	10/13/2017 14:59	levend exemplaar	exact aantal	5	subadult	onbepaald
Puntkroos	Lemna trisulca	10/13/2017 14:59	levend exemplaar	exact aantal	1250	vegetatief	onbepaald
Kleine watersalamander	Lissotriton vulgaris	10/13/2017 14:48	levend exemplaar	exact aantal	1	adult	vrouw
Aarvederkruid	Myriophyllum spicatum	10/13/2017 14:47	levend exemplaar	exact aantal	250	vegetatief	onbepaald
Hennegras	Calamagrostis canescens	10/13/2017 14:47	levend exemplaar	exact aantal	500	vegetatief	onbepaald
Ruwe bies	Schoenoplectus tabernaemontani	10/13/2017 14:37	levend exemplaar	exact aantal	125	vruchtdragend	onbepaald
Platte waterwants	Ilyocoris cimicoides	10/13/2017 14:36	levend exemplaar	exact aantal	5	adult	onbepaald
Tuimelaar	Cybister lateralimarginalis	10/13/2017 14:36	levend exemplaar	exact aantal	1	adult	onbepaald

Schubkarper	Cyprinus carpio var. communis	10/13/2017 14:29	levend exemplaar	exact aantal	1	subadult	onbepaald
Baars	Perca fluviatilis	10/13/2017 14:29	levend exemplaar	exact aantal	23	adult	onbepaald
Blankvoorn	Rutilus rutilus	10/13/2017 14:28	levend exemplaar	exact aantal	7	subadult	onbepaald
Schubkarper	Cyprinus carpio var. communis	10/13/2017 14:28	levend exemplaar	exact aantal	1	subadult	onbepaald
Bittervoorn	Rhodeus amarus	10/13/2017 14:27	levend exemplaar	exact aantal	6	subadult	onbepaald
Baars	Perca fluviatilis	10/13/2017 14:27	levend exemplaar	exact aantal	14	adult	onbepaald
Baars	Perca fluviatilis	10/13/2017 14:20	levend exemplaar	exact aantal	6	subadult	onbepaald
Tiendornige stekelbaars	Pungitius pungitius	10/13/2017 14:20	levend exemplaar	exact aantal	3	adult	onbepaald
Bittervoorn	Rhodeus amarus	10/13/2017 14:20	levend exemplaar	exact aantal	17	adult	onbepaald
Baars	Perca fluviatilis	10/13/2017 14:15	levend exemplaar	exact aantal	9	subadult	onbepaald
Baars	Perca fluviatilis	10/13/2017 14:15	levend exemplaar	exact aantal	2	subadult	onbepaald
Bittervoorn	Rhodeus amarus	10/13/2017 14:15	levend exemplaar	exact aantal	2	adult	onbepaald
Bittervoorn	Rhodeus amarus	10/13/2017 14:10	levend exemplaar	exact aantal	3	adult	onbepaald
Blankvoorn	Rutilus rutilus	10/13/2017 14:09	levend exemplaar	exact aantal	1	subadult	onbepaald
Bittervoorn	Rhodeus amarus	10/13/2017 14:09	levend exemplaar	exact aantal	3	subadult	onbepaald
Bastaardkikker	Pelophylax kl. esculentus	10/13/2017 14:09	levend exemplaar	exact aantal	1	subadult	onbepaald
Baars	Perca fluviatilis	10/13/2017 14:04	levend exemplaar	exact aantal	2	subadult	onbepaald
Riviergrondel	Gobio gobio	10/13/2017 14:03	levend exemplaar	exact aantal	1	subadult	onbepaald
Baars	Perca fluviatilis	10/13/2017 14:01	levend exemplaar	exact aantal	7	subadult	onbepaald
Baars	Perca fluviatilis	10/13/2017 13:47	levend exemplaar	exact aantal	3	subadult	onbepaald
Tiendornige stekelbaars	Pungitius pungitius	10/13/2017 13:44	levend exemplaar	exact aantal	7	adult	onbepaald
Tiendornige stekelbaars	Pungitius pungitius	10/13/2017 13:43	levend exemplaar	exact aantal	5	adult	onbepaald
Blankvoorn	Rutilus rutilus	10/13/2017 13:35	levend exemplaar	exact aantal	2	subadult	onbepaald
Meerkikker	Pelophylax ridibundus	10/13/2017 13:35	levend exemplaar	exact aantal	1	adult	onbepaald
Bittervoorn	Rhodeus amarus	10/13/2017 13:30	levend exemplaar	exact aantal	7	adult	onbepaald
Bastaardkikker	Pelophylax kl. esculentus	10/13/2017 13:29	levend exemplaar	exact aantal	1	neoteen	onbepaald
Schubkarper	Cyprinus carpio var. communis	10/13/2017 13:20	levend exemplaar	exact aantal	1	subadult	onbepaald
Tiendornige stekelbaars	Pungitius pungitius	10/13/2017 13:20	levend exemplaar	exact aantal	25	adult	onbepaald
Bittervoorn	Rhodeus amarus	10/13/2017 13:17	levend exemplaar	exact aantal	3	adult	onbepaald
Snoek	Esox lucius	10/13/2017 13:17	levend exemplaar	exact aantal	1	subadult	onbepaald
Tiendornige stekelbaars	Pungitius pungitius	10/13/2017 13:09	levend exemplaar	exact aantal	1	adult	onbepaald

Snoek	Esox lucius	10/13/2017 13:08	levend exemplaar	exact aantal	1	adult	onbepaald
Marm grondel	Proterorhinus semilunaris	10/13/2017 13:08	levend exemplaar	exact aantal	1	subadult	onbepaald
Baars	Perca fluviatilis	10/13/2017 13:07	levend exemplaar	exact aantal	7	adult	onbepaald
Blankvoorn	Rutilus rutilus	10/13/2017 13:07	levend exemplaar	exact aantal	5	subadult	onbepaald
Baars	Perca fluviatilis	10/13/2017 13:06	levend exemplaar	exact aantal	18	adult	onbepaald
Baars	Perca fluviatilis	10/13/2017 12:16	levend exemplaar	exact aantal	3	adult	onbepaald

Tabel 4.2. Resultaten veldonderzoek 19 oktober 2017.

nederlandse naam	wetenschappelijke naam	datum	telonderwerp	telmethode	aantal	stadium	sekse
Platte waterwants	Ilyocoris cimicoides	10/19/2017 18:06	levend exemplaar	exact aantal	4	adult	onbepaald
Grote spinnende watertor	Hydrophilus piceus	10/19/2017 18:05	levend exemplaar	exact aantal	2	adult	onbepaald
Tuimelaar	Cybister lateralimarginalis	10/19/2017 18:04	levend exemplaar	exact aantal	2	adult	onbepaald
Kleine modderkruiper	Cobitis taenia	10/19/2017 18:04	levend exemplaar	exact aantal	2	adult	onbepaald
Baars	Perca fluviatilis	10/19/2017 18:03	levend exemplaar	exact aantal	9	adult	onbepaald
Tiendornige stekelbaars	Pungitius pungitius	10/19/2017 17:52	levend exemplaar	exact aantal	5	adult	onbepaald
Ruwe bies	Schoenoplectus tabernaemontani	10/19/2017 17:52	levend exemplaar	exact aantal	50	vegetatief	onbepaald
Heen	Bolboschoenus maritimus	10/19/2017 17:50	levend exemplaar	exact aantal	250	bovengronds afgestorven	onbepaald
Tiendornige stekelbaars	Pungitius pungitius	10/19/2017 17:43	levend exemplaar	exact aantal	8	adult	onbepaald
Tiendornige stekelbaars	Pungitius pungitius	10/19/2017 17:38	levend exemplaar	exact aantal	7	adult	onbepaald
Meerkikker	Pelophylax ridibundus	10/19/2017 17:33	levend exemplaar	exact aantal	1	subadult	onbepaald
Heen	Bolboschoenus maritimus	10/19/2017 17:31	levend exemplaar	exact aantal	50	vrucht dragend	onbepaald
Driedornige stekelbaars	Gasterosteus aculeatus	10/19/2017 17:24	levend exemplaar	exact aantal	3	subadult	onbepaald
Tiendornige stekelbaars	Pungitius pungitius	10/19/2017 17:17	levend exemplaar	exact aantal	3	adult	onbepaald
Zeelt	Tinca tinca	10/19/2017 17:16	levend exemplaar	exact aantal	1	adult	onbepaald
Meerkikker	Pelophylax ridibundus	10/19/2017 17:09	levend exemplaar	exact aantal	1	adult	onbepaald
Watersnip	Gallinago gallinago	10/19/2017 17:09	levend exemplaar	exact aantal	5	adult	onbepaald
Zeelt	Tinca tinca	10/19/2017 16:58	levend exemplaar	exact aantal	1	subadult	onbepaald
Meerkikker	Pelophylax ridibundus	10/19/2017 16:52	levend exemplaar	exact aantal	7	subadult	onbepaald
Tiendornige stekelbaars	Pungitius pungitius	10/19/2017 16:52	levend exemplaar	exact aantal	4	subadult	onbepaald
Driedornige stekelbaars	Gasterosteus aculeatus	10/19/2017 16:38	levend exemplaar	exact aantal	3	subadult	onbepaald
Snoek	Esox lucius	10/19/2017 16:33	levend exemplaar	exact aantal	1	subadult	onbepaald

Bastaardkikker	Pelophylax kl. esculentus	10/19/2017 16:27	levend exemplaar	exact aantal	1	subadult	onbepaald
Driedoornige stekebaars	Gasterosteus aculeatus	10/19/2017 16:20	levend exemplaar	exact aantal	4	subadult	onbepaald
Bastaardkikker	Pelophylax kl. esculentus	10/19/2017 16:17	levend exemplaar	exact aantal	1	subadult	onbepaald
Aarvederkruid	Myriophyllum spicatum	10/19/2017 16:17	levend exemplaar	exact aantal	75	vegetatief	onbepaald
Tienddoornige stekebaars	Pungitius pungitius	10/19/2017 16:16	levend exemplaar	exact aantal	3	adult	onbepaald
Zwanenbloem	Butomus umbellatus	10/19/2017 16:08	levend exemplaar	exact aantal	15	vegetatief	onbepaald
Zwanenbloem	Butomus umbellatus	10/19/2017 16:07	levend exemplaar	exact aantal	12	bovengronds afgestorven	onbepaald
Tienddoornige stekebaars	Pungitius pungitius	10/19/2017 16:03	levend exemplaar	exact aantal	5	adult	onbepaald
Aarvederkruid	Myriophyllum spicatum	10/19/2017 15:43	levend exemplaar	exact aantal	125	vegetatief	onbepaald

5 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

5.1 CONCUSIES PER SOORTGROEP

5.1.1 Grote modderkruiper

Uit de veldbezoeken voor grote modderkruipers komt naar voren dat deze soort niet aanwezig is in het plangebied. Bij de voorgenomen werkzaamheden worden geen grote modderkruipers verstoord of gedood. Een ontheffing van de Wet natuurbescherming ten aanzien van grote modderkruipers is daarom niet nodig.

5.1.2 Overige soorten

Tijdens het onderzoek zijn in het plangebied sporen van otters gevonden. Nader onderzoek naar otters is nodig om de functie van het plangebied voor otter vast te stellen.

In het onderzoeksgebied zijn waarnemingen gedaan van krabbescheer. Door de aanwezigheid van krabbescheer in de watergangen, is de aanwezigheid van de beschermde libellensoort de groene glazenmaker niet uit te sluiten.

5.2 VERVOLG

5.2.1 Ontheffing

Er zijn tijdens het onderzoek geen grote modderkruipers aangetroffen. Daarom is in dit geval, ten aanzien van grote modderkruipers, geen ontheffing van de Wet Natuurbescherming nodig.

5.2.2 Nader onderzoek otters en groene glazenmakers

Het kan niet uitgesloten worden dat het gebied dienst doet als verblijfplaats voor otter. Deze soort is beschermd middels de Wet natuurbescherming. Wanneer bij de werkzaamheden verblijfplaatsen worden aangetast is een ontheffing nodig. Nader onderzoek naar otters wordt daarom geadviseerd.

Door de aanwezigheid van krabbescheer in het plangebied, is de aanwezigheid van groene glazenmakers niet uit te sluiten. Wanneer bij de werkzaamheden leefgebied van groene glazenmaker wordt aangetast is een ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig. Daarom wordt nader onderzoek naar deze soort geadviseerd.

5.2.3 Zorgplicht

Wij merken op dat te allen tijde de zorgplicht blijft gelden. Deze zorgplicht houdt in dat nadelige gevolgen voor flora en fauna zoveel mogelijk moeten worden voorkomen. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet.

Uit het oogpunt van zorgvuldig handelen worden de volgende aanbevelingen gedaan:

- In het algemeen wordt aangeraden vanuit één richting te werken, zodat soorten kunnen ontsnappen. Dit geldt voor werkzaamheden in het water als voor werkzaamheden op het land. Indien aan de orde, geldt verder dat van de dichte zijde naar het open water of gebied gewerkt wordt, zodat dieren kunnen vluchten.
- Werkzaamheden aan oevers worden in beginsel uitgevoerd in de periode van 15 augustus tot 1 november, met een voorkeur voor de maanden september en oktober. Dit is de periode tussen de voortplanting en de winterrust van vissen en amfibieën en buiten het broedseizoen van vogels. Bovendien hebben in deze periode vrijwel alle water- en oeverplanten zaad gezet. Werken tussen november en februari kan (in 2e instantie), mits de watertemperatuur niet op of rond het vriespunt ligt. Vrijgave door een ecoлог is dan niet nodig.

- Werkzaamheden onder de waterlijn worden niet uitgevoerd bij watertemperaturen rond of onder het vriespunt.
- Er wordt zo veel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande infrastructuur/ wegen. Maak zoveel mogelijk gebruik van één vaste rijroute voor alle benodigde voertuigen en machines, zodat de bodem, met hierin aanwezige flora en fauna, zoveel mogelijk gespaard wordt.
- De rijsnelheid van machines wordt zo afgesteld dat dieren zoveel mogelijk kunnen wegvlugten. Bij voorkeur wordt stapvoets gereden.
- Werkzaamheden vinden in beginsel plaats in de daglichtperiode, opdat verstoring van de omgeving door verlichting wordt voorkomen. Bij nachtelijke verlichting van het plangebied wordt uitstraling naar de omgeving zo veel mogelijk voorkomen.
- Tijdens de werkzaamheden wordt verstoring door geluid zoveel mogelijk voorkomen, bijvoorbeeld door sterke geluidsbronnen (cirkelzagen, aggregaten, pompen en dergelijke) niet nabij broedende vogels of holen en verblijfplaatsen van zoogdieren te plaatsen.

5.3 VERANTWOORDING

De initiatiefnemer of opdrachtgever is verantwoordelijk voor het gebruik van de rapportage. Eco Reest aanvaardt dan ook geen aansprakelijkheid voor de inhoud, interpretaties of conclusies, indien gebruik wordt gemaakt van deelaspecten van deze rapportage, zonder verwijzing naar de volledige rapportage. Bovendien aanvaardt Eco Reest geen aansprakelijkheid voor kosten en vertraging die optreden als gevolg van het voorkomen van beschermde flora en fauna.

Als er vragen zijn naar aanleiding van het onderzoek dan kunt u contact opnemen met ons bureau.

Eco Reest BV
S. Weterings MSc.

LITERATUUR

BIJ12 (2017). Kennisdocument Kennisdocument-Grote-modderkruiper-1.0.

Netwerk Groene Bureaus (2017). Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie juli 2017).

www.BIJ12.nl

www.ndff.nl

www.natuurloket.nl

www.soortenbank.nl

www.synbiosis.alterra.nl/

www.ravon.nl

www.vlinderstichting.nl

www.zoogdiervereniging.nl

BIJLAGE 1

NATUURWETGEVING

In Nederland is de bescherming van soorten sinds 1 januari 2017 geregeld in de Wet Natuurbescherming.

De Wet natuurbescherming gaat uit van het 'nee, tenzij'-principe. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van dit verbod kan onder voorwaarden worden afgeweken met een ontheffing of een vrijstelling.

Binnen de Wet natuurbescherming wordt bij ruimtelijke ingrepen onderscheid gemaakt tussen Europees beschermde soorten (artikel 3.5 soorten) en nationaal beschermde soorten (artikel 3.10 soorten). De lijst Europees beschermde soorten bestaat uit soorten die genoemd zijn in:

- Habitat Richtlijn bijlage IV onderdeel a
- Bijlage 2 verdrag van Bern
- Bijlage 1 verdrag van Bonn

Vogels

Ten aanzien van vogels is in artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming het volgende opgenomen:

- Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
- Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te rapen en deze onder zich te hebben.
- Het is verboden vogels als bedoeld als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn opzettelijk te storen.

Verstoren mag wel indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Bovenstaande houdt in dat de nesten van alle inheemse soorten tijdens het broedseizoen zijn beschermd. Voor het verstoren van broedende vogels is een ontheffing nodig. Net als onder de Flora- en faunawet, zijn nestplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespindief en zwarte wouw.

Overige Europees beschermde soorten

Voor overige Europees beschermde soorten (uit bijlage IV, onderdeel a van de Habitatrichtlijn) is Artikel 3.5 van toepassing. Volgens dit artikel is het verboden Europees beschermde soorten:

- opzettelijk te doden of te vangen;
- opzettelijk te verstoren;
- eieren opzettelijk te vernielen of te rapen;
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen;
- planten opzettelijk te plukken, te verzamelen, af te snijden, ontwortelen of te vernielen.

Overige nationaal beschermde soorten

In de Wet natuurbescherming is een lijst met Nationaal Beschermde soorten opgenomen. Hierop is artikel 3.10 van deze wet van toepassing. Artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming houdt in dat het verboden is nationaal beschermde soorten:

- opzettelijk te doden of te vangen;
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen;
- planten opzettelijk te plukken, verzamelen, af te snijden, ontwortelen of te vernielen.

Provincies beslissen zelf voor welke soorten van deze lijst een vrijstelling geldt.

Het bevoegd gezag voor de Wet Natuurbescherming berust primair bij de provincies.

MILIEU ADVIESBUREAU

Eco Reest

Advies vanuit een groen hart

Quickscan Wet
natuurbescherming
ter plaatse van:

**De Hemmen III
te Sneek**

projectnummer

161676

VERANTWOORDING

RAPPORT

Type onderzoek : quickscan Wet natuurbescherming
Locatie onderzoek : De Hemmen III te Sneek
Projectnummer : 161676
Versie rapportage : 1
Auteur : M. Bartelds MSc.
Controle en vrijgave : ing. J. Kamps MSc.
Paraaf vrijgave :
Datum : 21 november 2017

OPDRACHTGEVER

Naam : gemeente Súdwest Fryslân
Postbus 10000
8600 HA Sneek
Contactpersoon : mevr. R. Pastoor

UITGEVOERD DOOR

MILIEU ADVIESBUREAU

Eco Reest

KANTOOR ZUIDWOLDE

Industrieweg 20
7921 JP Zuidwolde
Tel.: 0528-373982
Fax.: 0528-373907
info@ecoreest.nl
www.ecoreest.nl

KANTOOR APPINGEDAM

Opwierderweg 160
9902 RH Appingedam
Tel.: 0596 633355
Fax.: 0528-373907

KANTOOR ALMERE

Transistorstraat 91-34
1322 CL Almere
Tel.: 036 8200376
Fax.: 0528-373907

DISCLAIMER

Dit rapport is het resultaat van een quickscan Wet natuurbescherming welke is uitgevoerd ter plaatse van **de Hemmen III te Sneek**, in opdracht van gemeente **Súdwest Fryslân**.

Ten behoeve van de juiste interpretatie van dit rapport is het noodzakelijk te beschikken over de gehele rapportage, inclusief bijlagen.

Het rapport is ongeschikt voor toepassing in een juridische context indien:

- de paginanummering van het rapport onjuist of onvolledig is
- de bijlagen genoemd in de inhoudsopgave (deels) ontbreken
- het projectnummer in het rapport en op de bijlage niet overeenkomt

We stellen dit rapport alleen ter beschikking aan derden in geval van schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	5
1.1	AANLEIDING EN DOELSTELLING	5
1.2	SCOPE	5
1.3	KWALITEITSBORGING	5
1.4	LEESWIJZER	6
2.	ONDERZOEKSLOCATIE EN NABIJE OMGEVING	7
2.1	BESCHRIJVING TOEKOMSTIGE PLANNEN	7
2.2	BESCHRIJVING ONDERZOEKSLOCATIE EN DIRECTE OMGEVING	7
2.3	BESCHERMDE GEBIEDEN IN DE OMGEVING	11
2.3.1	NATURA 2000	11
2.3.2	NATUURNETWERK NEDERLAND	12
3.	NATUURWETGEVING	13
3.1	SOORTENBESCHERMING	13
3.2	GEBIEDSBESCHERMING	14
3.3	ZORGPLICHT	15
4.	METHODE	16
4.1	LITERATUURSTUDIE	16
4.2	VELDBEZOEK	16
5.	RESULTATEN SOORTENBESCHERMING	17
5.1	VAATPLANTEN	17
5.2	VOGELS	17
5.3	GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN	19
5.4	VLEERMUIZEN	19
5.5	AMFIBIEËN EN REPTIELEN	20
5.6	VISSEN	20
5.7	OVERIGE SOORTEN	21
6.	SAMENVATTING EN CONCLUSIE	22
6.1	ALGEMEEN	22
6.2	CONCLUSIE SOORTENBESCHERMING	22
6.3	AANBEVELINGEN EN ADVIES	23
6.4	VERANTWOORDING	23
7.	GERAADPLEEGDE BRONNEN	24

Bijlage 1   Overzicht vrijgestelden soorten Friesland

Onze rapportage is opgezet in kleur, om het u bij het lezen van het digitale document visueel aantrekkelijk te maken. Uiteraard kan het document ook op papier worden afgedrukt, waarbij we willen wijzen op de mogelijkheid om het document in zwart-wit af te drukken om kosten en toner te besparen.

1. INLEIDING

In opdracht van de gemeente Súdwest Fryslân is door Eco Reest BV een quickscan Wet natuurbescherming uitgevoerd ter plaatse van de Hemmen III te Sneek.

1.1 AANLEIDING EN DOELSTELLING

Aanleiding tot het onderzoek is de ontwikkeling tot bedrijventerrein (bouwrijp gemaakte grond met infrastructuur) ter plaatse van het onderzoeksterrein en de daarmee samenhangende wijziging van het bestemmingsplan.

Van 2004 tot 2011 zijn een aantal ecologische onderzoeken uitgevoerd door Altenburg & Wymenga en Tauw in het kader van ontwikkeling van het gebied. Deze onderzoeken zijn inmiddels verouderd en een actualisatie is nodig. Dit ook in verband met veranderingen binnen het plan en in de wetgeving.

Doel van de quickscan Wet natuurbescherming is een beeld te krijgen van de aanwezige habitats en de voorkomende beschermde dier- en plantensoorten ter plaatse van het onderzoeksterrein.

1.2 SCOPE

In dit rapport is een quickscan Wet natuurbescherming beschreven. Hierin is onderzocht of er negatieve effecten te verwachten zijn op beschermde soorten en zo ja, of nader soortgericht onderzoek noodzakelijk is.

Bij ruimtelijke ingrepen moet vooraf worden getoetst of schade op kan treden aan bestaande Natura 2000-gebieden. Indien er sprake is van “verslechtering of significante verstoring” of “significante gevolgen” op een Natura 2000-gebied is een vergunning nodig. De aard van de voorgenomen plannen, en de afstand tussen de onderzoekslocatie tot het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied (de Witte en Zwarte Brekken op 2,95 km.) maken het noodzakelijk dat onderzocht wordt of de ontwikkeling negatieve invloeden heeft op dit natuurgebied. Een onderzoek in het kader van gebiedsbescherming binnen de Wet natuurbescherming maakt daarom deel uit van onderhavig onderzoek.

De bevindingen van de gebiedsbescherming wordt in een later stadium als toevoeging aan deze rapportage opgeleverd.

1.3 KWALITEITSBORGING

Eco Reest streeft naar een zo hoog mogelijk kwaliteit van onderzoek te leveren.

Eco Reest Holding is gecertificeerd volgens “NEN-EN-ISO 9001:2008”, voor het geven van milieukundig advies in relatie tot ruimtelijke ontwikkelingen, gebouwen en managementondersteuning, met inbegrip van de uitvoering van gerelateerde onderzoeksactiviteiten.

Eco Reest is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Als aangesloten adviesbureau zorgen we samen met de andere leden voor een betere borging van kwaliteit in de uitvoering van ecologisch onderzoek.

Naast kwaliteit is onafhankelijkheid van groot belang om onze opdrachtgever van dienst te zijn met het beste advies voor zijn vraagstuk. Wij merken dan ook op dat er geen functionele relatie bestaat tussen opdrachtgever en Eco Reest BV, hetgeen betekent dat het advies van Eco Reest onafhankelijk is van de belangen van de opdrachtgever en derden.

Eco Reest BV is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus en maakt gebruik van een overkoepelende ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 9 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het vangen, bemachtigen en met het oog daarop opsporen van beschermde inheemse soorten (ontheffing ff/75a/2014/061, geldig tot 16 maart 2020).

Conform de eisen uit onze ethische code behandelt Eco Reest BV alle gegevens vertrouwelijk, waarvan wij kennisnemen als gevolg van de uitvoering van de werkzaamheden, behoudens in geval van wettelijke verplichtingen.

1.4 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 worden de locatie, omgeving en het ontwikkelingsplan beschreven. In dit hoofdstuk wordt tevens aangegeven welke beschermde gebieden in de directe omgeving aanwezig zijn. Hoofdstuk 3 bevat een samenvatting van de regelgeving uit de Wet natuurbescherming die hier relevant is. In hoofdstuk 4 worden de gebruikte onderzoeksmethoden beschreven. De resultaten van de toets aan de Wet natuurbescherming worden beschreven in hoofdstuk 5. In hoofdstuk 6 worden conclusies weergegeven en aanbevelingen gedaan. Besloten wordt met een overzicht van geraadpleegde bronnen in hoofdstuk 7.

2. ONDERZOEKSLOCATIE EN NABIJE OMGEVING

In dit hoofdstuk wordt de huidige en toekomstige situatie van de onderzoekslocatie beschreven en wordt een overzicht gegeven van de beschermde gebieden in de omgeving van de onderzoekslocatie.

2.1 BESCHRIJVING TOEKOMSTIGE PLANNEN

De opdrachtgever is voornemens om het bedrijventerrein De Hemmen III in het westen van Sneek uit te breiden in westelijke richting. Het ontwikkelingsgebied wordt gewijzigd van een gebied met graslanden en watergangen (sloten) naar een bedrijventerrein waar in de toekomst bedrijven tot maximaal milieucategorie 3.1 of met toestemming van het college B&W tot maximaal 4.1 zich kunnen vestigen. Hierbij valt te denken aan voornamelijk kleine industrie en kantoorpanden. Het gebied wordt begrenst door de Oude Rijn en de A7.

Als onderdeel van de ontwikkelingen wordt een gedeelte van de Oude Rijn en verschillende aftakkingen gedempt. Bovendien wordt het merendeel van de sloten binnen het ontwikkelingsgebied gedempt. Een deel van de Oude Rijn binnen het onderzoeksterrein zal worden vergraven tot waterberging. Eveneens wordt de waterstand verlaagd en het ontwikkelingsgebied verhoogd.

Ten behoeve van de werkzaamheden wordt het groen binnen het onderzoeksterrein verwijderd en / of gewijzigd.

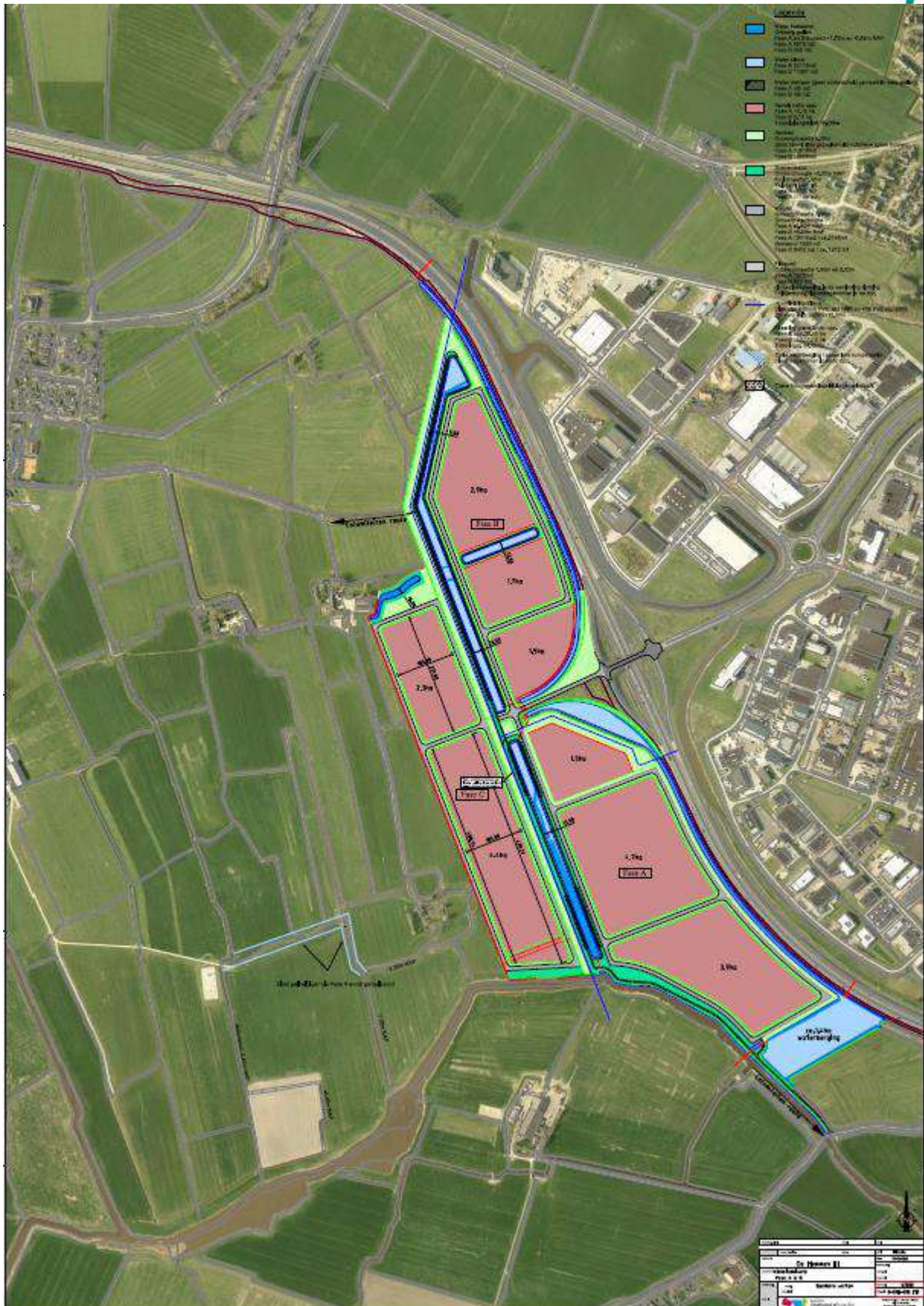
2.2 BESCHRIJVING ONDERZOEKSLOCATIE EN DIRECTE OMGEVING

De onderzoekslocatie is gelegen in het landelijk gebied ten westen van Sneek en bestaat uitsluitend uit graslanden met watergangen in de vorm van sloten. In de nabije omgeving is eveneens groen aanwezig in de vorm van graslanden, sloten en enkele bosschages. Dit betreft voornamelijk percelen met intensief agrarisch gebruik.

Ten noorden en oosten wordt het gebied begrenst door de A7 met daarachter een industrieterrein. De Oude Rijn begrenst ten zuiden het onderzoeksgebied. In de aanwezige waterwegen bevindt zich waterflora en waterfauna. Hier en daar bevinden zich erven van agrarische bedrijven, inclusief windsingels en bosschages.

Ten behoeve van de ontwikkeling worden bestaande landschapselementen verwijderd of gewijzigd.

In figuur 2.1 is de onderzoekslocatie weergegeven en bevat een situatieschets waarop is aangegeven welk deel van de Oude Rijn in tact blijft.

Figuur 2.1 Te ontwikkelen plangebied de Hemmen III (gekleurde vlakken) (bron kaart: gemeente Súdwest Fryslân).

In figuur 2.2 t/m 2.6 zijn foto's opgenomen van het plangebied.

Figuur 2.2 Weergave van het onderzoeksgebied.

Figuur 2.3 Weergave van het onderzoeksgebied.

Figuur 2.4 Weergave van het onderzoeksgebied.

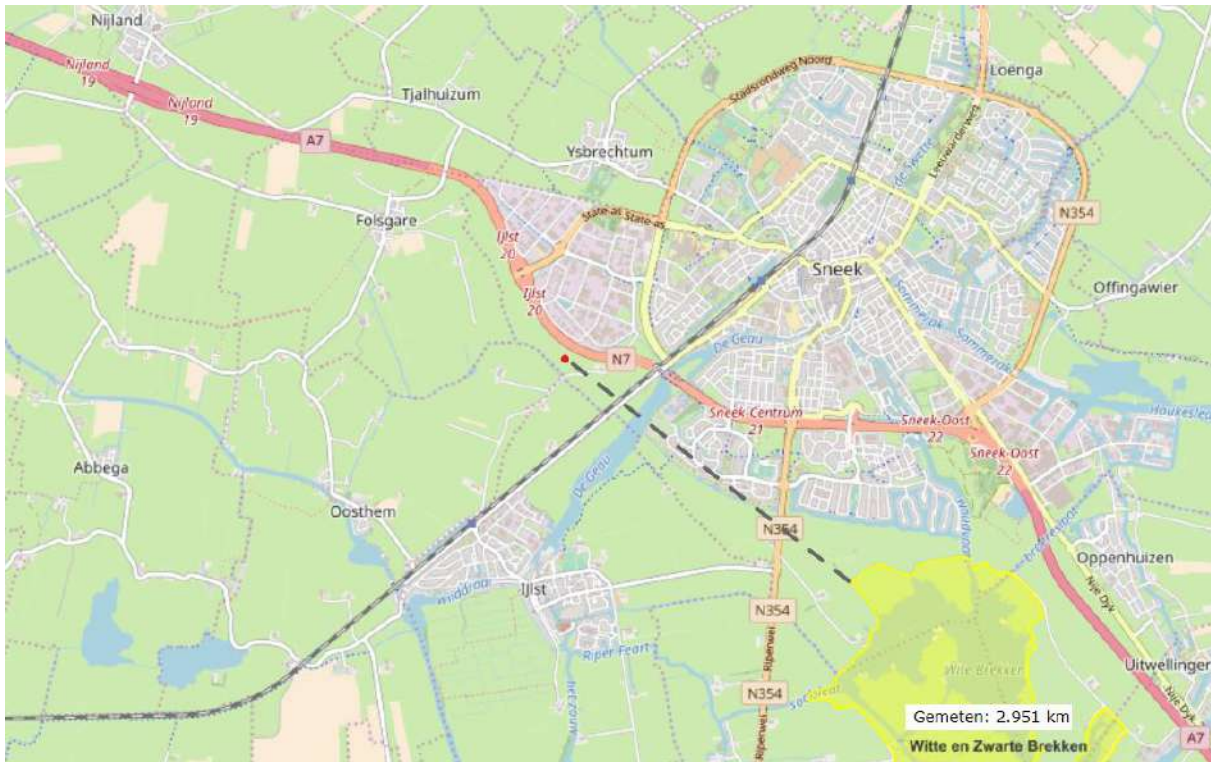
Figuur 2.5 (l) en 2.6 (r) Weergave van het onderzoeksgebied.

2.3 BESCHERMDE GEBIEDEN IN DE OMGEVING

2.3.1 NATURA 2000

De onderzoekslocatie is gelegen ten noordwesten van het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied, de Witte en Zwarte Brekken (zie figuur 2.7). De kortste afstand tussen de onderzoekslocatie en dit Natura 2000-gebied bedraagt ca. 2,95 kilometer.

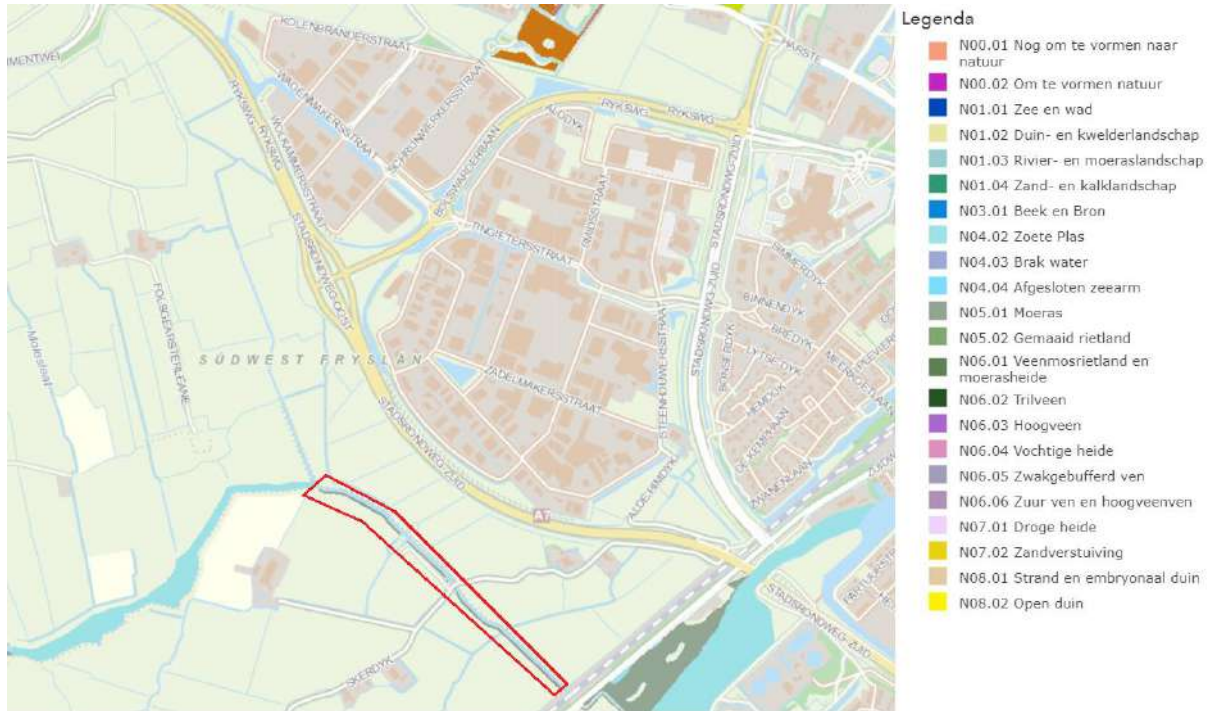
Gelet op de afstand tot het gebied, en de aard van de geplande ingreep wordt er onderzoek in het kader van gebiedsbescherming binnen de Wet natuurbescherming uitgevoerd (zie ook paragraaf 1.2 scope).

Figuur 2.7 De kortste afstand tussen het onderzoeksgebied (rode stip) en het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied de Witte en Zwarte Brekken (bron: Rijksoverheid).

2.3.2 NATUURNETWERK NEDERLAND

Op de kaart in figuur 2.8 is te zien dat in de directe omgeving van het plangebied sprake is van een gebied uit het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Het dichtstbijzijnde beschermde gebied betreft een N05.01 moerasgebied. Dit is aangemerkt als NNN beheergebied.

Figuur 2.8 Het aan het onderzoeksgebied grenzende NNN gebied (rood omlijnd). Dit betreft een N05.01 moerasgebied (bron: provincie Friesland).

Het bovenstaande NNN beheergebied grenst aan het onderzoekerrein. Het betreft de zuidelijke oever van de Oude Rijn, ten zuiden van het onderzoeksterrein. Tussen de onderzoekslocatie en het dichtstbijzijnde NNN gebied ligt enkel de Oude Rijn. Er worden geen imminente negatieve gevolgen voor dit NNN gebied verwacht door de voorgenomen werkzaamheden, omdat het onder andere niet binnen het plangebied ligt. Daarnaast is het voornemen om in het zuiden van het plangebied een waterberging te creëren van ruim 1,4 ha. (zie figuur 2.1). Deze waterberging zal direct grenzen aan het N05.01 NNN beheergebied. Door de aard van een waterberging (drassig land), sluit de situatie van de nieuwe bestemming beter aan bij het NNN beheergebied, dan het huidige en intensieve agrarische gebruik van het gebied.

3. NATUURWETGEVING

In Nederland was de bescherming van soorten en gebieden tot 2017 geregeld in de Flora- en faunawet en de natuurbeschermingswet 1998. Deze twee wetten zijn per 1 januari 2017 samen met de Boswet, vervangen door Wet natuurbescherming. Bevoegd gezag ligt bij de provincies.

3.1 SOORTENBESCHERMING

De Wet natuurbescherming gaat uit van het 'nee, tenzij'-principe. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van dit verbod kan onder voorwaarden worden afgeweken met een ontheffing of een vrijstelling.

Binnen de Wet natuurbescherming wordt bij ruimtelijke ingrepen onderscheid gemaakt tussen Europees beschermde soorten (artikel 3.5 soorten) en nationaal beschermde soorten (artikel 3.10 soorten). De lijst Europees beschermde soorten bestaat uit soorten die genoemd zijn in:

- Habitat Richtlijn bijlage IV onderdeel a
- Bijlage 2 verdrag van Bern
- Bijlage 1 verdrag van Bonn

Vogels

Ten aanzien van vogels is in artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming het volgende opgenomen:

- Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
- Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te rapen en deze onder zich te hebben.
- Het is verboden vogels als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn opzettelijk te storen.

Verstoren mag wel indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Bovenstaande houdt in dat de nesten van alle inheemse soorten tijdens het broedseizoen zijn beschermd. Voor het verstoren van broedende vogels is een ontheffing nodig. Net als onder de Flora- en faunawet, zijn nestplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van de boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw.

Overige soorten

Voor overige Europees beschermde soorten (uit bijlage IV, onderdeel a van de Habitatrichtlijn) is artikel 3.5 van toepassing. Volgens dit artikel is het verboden Europees beschermde soorten:

- opzettelijk te doden of te vangen;
- opzettelijk te verstoren;
- eieren opzettelijk te vernielen of te rapen;
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen;
- planten opzettelijk te plukken, te verzamelen, af te snijden, ontwortelen of te vernielen.

In de Wet natuurbescherming is een lijst met nationaal beschermde soorten opgenomen. Hierop is artikel 3.10 van deze wet van toepassing. Artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming houdt in dat het verboden is nationaal beschermde soorten:

- opzettelijk te doden of te vangen;
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen;
- planten opzettelijk te plukken, verzamelen, af te snijden, ontwortelen of te vernielen.

Provincies beslissen zelf voor welke soorten van deze lijst een vrijstelling geldt.

3.2 GEBIEDSBESCHERMING

Natura 2000

Met de Wet natuurbescherming is de gebiedsbescherming van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn in de Nederlandse wetgeving geïmplementeerd. De beschermde gebieden uit de beide richtlijnen worden aangeduid als Natura 2000-gebieden.

In het aanwijzingsbesluit van het Natura 2000-gebied zijn zowel de te beschermen waarden van het Vogelrichtlijn- als het Habitatrichtlijngebied opgenomen. Dit zijn habitattypen of soorten die typerend zijn voor een bepaald gebied. Deze kwalificerende habitattypen en soorten zijn in het aanwijzingsbesluit opgenomen als zogenaamde instandhoudingsdoelen. Elk gebied is specifiek voor een of meer van deze instandhoudingsdoelen aangewezen. Met deze nationale deelverplichtingen wordt bijgedragen aan de Europese verplichting die beoogt het goede voortbestaan van deze natuurwaarden zeker te stellen.

Indien er sprake is van “verslechtering of significante verstoring” of “significante gevolgen” op een Natura 2000-gebied is een vergunning nodig. Deze wordt aangevraagd bij de provincie waar de ingreep plaatsvindt. De effecten op de beschermde waarden kunnen zowel direct als indirect (externe werking) zijn. “Extern” betekent zowel dat instandhoudingsdoelen beschermd moeten zijn tegen invloed van buiten het gebied als dat soorten die een levensfunctie buiten het gebied hebben, daar ook volledige bescherming genieten.

Bij het bepalen of de ontwikkeling negatieve gevolgen kan hebben, moet ook rekening gehouden worden met de overige ontwikkelingen in de omgeving van het beschermde gebied. Door een combinatie (cumulatie) van activiteiten kunnen namelijk ook negatieve effecten optreden. Hierbij wordt als richtlijn gehanteerd dat alleen plannen en projecten, waarover een definitief besluit is genomen, bij deze beoordeling worden betrokken.

Sinds 1 juli 2015 is de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) in werking getreden, waarin het beleid voor stikstofgevoelige natuurgebieden is geregeld. De PAS heeft betrekking op 117 Natura 2000-gebieden (vanaf 15 december 2015 118 gebieden) waar stikstofgevoelige natuur aanwezig is. Als onderdeel van de PAS wordt met het rekenprogramma AERIUS bepaald of de stikstofdepositie door de voorgenomen plannen zodanig verandert dat een melding of vergunningsaanvraag bij de provincie nodig is.

Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland NNN is een samenhangend netwerk van gebieden met veel natuurwaarden. Het NNN moet voorkomen dat planten en dieren door isolatie van gebieden uitsterven en dat de Nederlandse biodiversiteit afneemt. In het NNN is zijn opgenomen:

- Natura 2000-gebieden, bestaande natuurgebieden, reservaten en natuurontwikkelingsgebieden en (robuuste) verbindingen;
- landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheersgebieden);
- grote wateren.

Voor het NNN geldt het toetsingskader van het Structuurschema Groene Ruimte 1995 (SGR). Dit is overgenomen in de Nota Ruimte. Deze nota stelt dat ruimtelijke ingrepen moeten worden getoetst op mogelijk negatieve effecten voor de aanwezige natuur- en landschapswaarden. Voor het hele NNN geldt een 'nee, tenzij beginsel'. Op grond hiervan dient directe of indirecte aantasting van bos- en natuurgebied waar mogelijk te worden voorkomen. Er is vrijwel altijd een compensatieverplichting in het provinciaal beleid opgenomen.

3.3 ZORGPLICHT

In artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming is een zorgplicht opgenomen. Deze geldt voor zowel soorten als gebieden. Dit houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht neemt voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. In artikel 1.11 is het als volgt verwoord:

De zorg houdt in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt (...);

- a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,*
- b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevegd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of*
- c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zo veel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt.*

Deze zorg geldt voor alle individuen van in Nederland voorkomende soorten planten en dieren, ongeacht of deze soort beschermd is en ongeacht of ontheffing of vrijstelling is verleend.

4. METHODE

4.1 LITERATUURSTUDIE

Voorafgaand aan het veldbezoek is gestart met een bureaustudie naar het voorkomen van flora en fauna ter plaatse van het onderzoeksterrein en de nabije omgeving. Deze bureaustudie heeft bestaan uit het opvragen van gegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFB) binnen een straal van een kilometer van de onderzoekslocatie, over het laatste decennium. Hierin is een overzicht gegeven van de in de omgeving aanwezige strikt beschermde soorten van de Wet natuurbescherming. Deze staan weergegeven in onderstaande tabel 4.1.

Tabel 4.1 Beschermde soorten binnen een straal van een kilometer van het onderzoeksgebied

Soort	Bescherming
Blauwe reiger *	Jaarrond, cat. vijf
Boerenzwaluw *	Jaarrond, cat. vijf, Bern II
Boomklever *	Jaarrond, cat. vijf, Bern II
Boomkruiper *	Jaarrond, cat. vijf, Bern II
Bruine kiekendief	Bern II
Buizerd	Jaarrond, Bern II
Ekster *	Jaarrond, cat. vijf
Gierzwaluw	Jaarrond, art. 3.1
Grote bonte specht *	Jaarrond, cat. vijf, Bern II
Huismus	Jaarrond, art. 3.1
Koolmees *	Jaarrond, cat. vijf, Bern II
Oeverzwaluw *	Jaarrond, cat. vijf, Bern II
Ooievaar	Jaarrond, Bern II
Otter	Bern II, HR IV
Pimpelmees *	Jaarrond, cat. vijf, Bern II
Ransuil	Jaarrond, Bern II
Roek	Jaarrond, art. 3.1
Sperwer	Jaarrond, Bern II
Spreeuw *	Jaarrond, cat. vijf
Torenvalk *	Jaarrond, cat. vijf, Bern II
Zwarte kraai *	Jaarrond, cat. vijf
Zwarte roodstaart *	Jaarrond, cat. vijf, Bern II

De soorten met een * zijn categorie vijf-soorten met jaarrond beschermde nesten. In hoofdstuk 5.2 wordt dit nader toegelicht.

Verder is gebruik gemaakt van bestaande literatuur (verspreidingsatlassen e.d.). Er zijn geen gegevens aangekocht van bijvoorbeeld PGO's (Particuliere Gegevensbeherende Organisaties).

4.2 VELDBEZOEK

De uitvoering van het veldbezoek heeft plaatsgevonden op 4 september 2017 en is uitgevoerd door de heer R.J.W. Huls en mevrouw J. Kamps van Eco Reest BV. Het veldbezoek heeft overdag plaatsgevonden. Tijdens de inventarisatie waren de weersomstandigheden als volgt: droog, onbewolkt, windkracht 1 Bft, temperatuur 18 graden Celsius. Het bezoek is gericht om te beoordelen of de onderzoekslocatie geschikte biotopen bevat voor beschermde dier- en plantensoorten. Hiervoor zijn de onderzoekslocatie en de nabije omgeving onderzocht op potentiële leef- en groeiplaatsen van beschermde dier- en plantensoorten.

5. RESULTATEN SOORTENBESCHERMING

Onderstaand zijn de resultaten van zowel het literatuuronderzoek als het veldbezoek weergegeven.

5.1 VAATPLANTEN

De NDFF maakt geen melding van beschermde vaatplantsoorten binnen een straal van een kilometer rond het plangebied. Bovendien zijn er geen beschermde plantensoorten waargenomen tijdens het veldbezoek.

Binnen het plangebied komen veel algemene vaatplantsoorten voor. De graslanden bevatten een kleine diversiteit, bestaande uit algemene grassoorten die geschikt zijn als vegetatie voor weilanden voor de agrarische bestemming van het plangebied. Langs en in de waterwegen is een grotere diversiteit waargenomen. Algemene soorten zoals pijlkruid, lisdodde, grote brandnetel, krabbescheer, gele plomp, rietgras en andere riet(gras)-soorten komen veel voor binnen het plangebied. Er worden gezien de voedselrijke omstandigheden en het beheer (frequent maaien) geen beschermde soorten in de weilanden binnen het plangebied verwacht.

5.2 VOGELS

In de omgeving van het onderzoeksterrein zijn de volgende broedvogels met jaarrond beschermde nesten bekend (NDFF): de buizerd, gierzwaluw, huismus, ooievaar, ransuil, roek en sperwer. De soorten die uit het literatuuronderzoek naar voren kwamen zijn niet binnen het plangebied waargenomen ten tijde van het veldbezoek.

Jaarrond beschermde nesten en categorie vijf-soorten

* De blauwe reiger, boerenzwaluw, boomklever, boomkruiper, ekster, grote bonte specht, koolmees, oeverzwaluw, pimpelmees, spreeuw, torenvalk, zwarte kraai en zwarte roodstaart betreffen categorie vijf-soorten op de lijst van jaarrond beschermde nesten: *“Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen”*. De nesten van deze soorten zijn beschermd als er bij verwijdering van nestlocaties (buiten het broedseizoen) geen voldoende alternatieven zijn.

Een aantal van hierboven genoemde vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten en categorie vijf-soorten zijn aangetroffen in het onderzoeksterrein. De soorten met nesten in gebouwen zoals de gierzwaluw en huismus zijn voor hun (potentiële) nestlocaties niet tot maar beperkt gebonden aan het plangebied. Dit, in verband met de afwezigheid van gebouwen met potentiële nestlocaties binnen het plangebied. In het verlengde blijven de gebouwen rond het plangebied onaangetast en beschikbaar als potentieel verblijfplaats voor deze vogelsoorten.

Naar verwachting zijn er voor de vogelsoorten die het plangebied gebruiken als foerageergebied voldoende alternatieven in de omgeving. In de nabije omgeving blijft een groot (weide-)gebied beschikbaar ten noorden, westen en zuiden van het plangebied. Omdat er binnen het plangebied geen nesten van jaarrond beschermde soorten zijn aangetroffen door de afwezigheid van geschikte bomen, zal er naar verwachting geen overtreding van de Wet natuurbescherming plaatsvinden op basis van jaarrond beschermde nesten.

Weidevogels

Het plangebied en directe omgeving wordt eveneens gebruikt als broed- en foerageergebied door verscheidene weidevogels en diverse (niet jaarrond beschermd) vogelsoorten zoals, de grutto, Kievit, scholekster, tureluur, etc.. Deze soorten zijn niet jaarrond beschermd. Echter, zijn alle in gebruik zijnde nesten binnen het broedseizoen beschermd (globaal 1 maart t/m 1 september). Tevens heeft de provincie Fryslân in de Weidevogelnota 2014 – 2020 zich tot doel gesteld om de weidevogelkerngebieden optimaal in te richten en beheren, met als doel om de dalende aantallen weidevogels een halt toe te roepen en meer duurzame populaties te laten ontstaan. Dit houdt in dat bij ruimtelijke ontwikkelingen die de openheid en rust verstoren in weidevogelkansgebieden of parels, in principe niet zijn toegestaan. Het plangebied ligt echter niet in een weidevogelkansgebied of parel (figuur 5.2).

Figuur 5.2 Kaart met weidevogelkansgebieden en parels (bron: provincie Fryslân)

Roofvogelfoerageergebied

Hoewel niet waargenomen, het plangebied is uitermate geschikt als foerageergebied voor roofvogels en roeipotigen en wordt ook als dusdanig gebruikt. In 2011 is het gebied door Tauw geïnventariseerd op vogels (S. Holtjes, 20 september 2011). Hieruit kwam naar voren dat de buizerd en boomvalk op erven in de directe omgeving van het plangebied hebben gebroed (buizerd aan de Folsgeasterleane 15, aan de noordwestzijde van het plangebied, boomvalk (mogelijk) aan de Folsgeasterleane 2, ten westen van het plangebied). Echter zijn de soorten niet specifiek gebonden aan het plangebied door de grootte van de jachtgebieden (groter dan het plangebied) en de beschikbaarheid van potentiële foerageergebieden in de nabije omgeving. Er is binnen het plangebied geen sprake van een essentieel foerageergebied voor deze soorten. Naar verwachting zal er geen overtreding van de Wet natuurbescherming plaatsvinden door de voorgenomen werkzaamheden en bestemmingswijziging.

5.3 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

De NDFF maakt melding van de otter binnen een straal van een kilometer rond het plangebied.

Hoewel de otter tijdens de quickscan niet is waargenomen, zijn er ten tijde van het nadere onderzoek naar vissen, dat gestart is voor de oplevering van dit rapport, verse sporen van otters binnen het plangebied aangetroffen. Dit bestond onder andere uit verse feces (spraints). Specifieke verblijfplaatsen zijn (nog) niet aangetroffen binnen het plangebied. Hierbij wordt overigens opgemerkt dat otters vaak meerdere vaste rustplaatsen en holen hebben binnen hun territorium, dat langs oevers loopt. Daarnaast zijn otters vooral 's nachts actief en leven voornamelijk solitair.

Het leefgebied van de otter loopt langs (dichtbegroeide) oevers en kan tot 40 kilometer oeverlengte beslaan. Omdat de otter afhankelijk is van schoon, zoet en voedselrijk water met veel dekking en rust zal de otter zich niet snel begeven in de erg smalle sloten binnen het plangebied. Echter is de Oude Rijn, en dan met name in en langs het NNN beheergebied met beheertype N05.01 (moerasgebied) wel geschikt als leefgebied.

Tijdens het veldbezoek zijn sporen aangetroffen van kleine zoogdieren ter plaatse van het onderzoeksterrein. Met name vele holen van muizen zijn aangetroffen. Gelet op het habitatype zou het onderzoeksterrein en directe omgeving, onderdeel kunnen uitmaken van het leefgebied van algemene zoogdieren zoals diverse algemene muizensoorten, de haas, ree en vos. Deze verwachte diersoorten zijn aangemerkt als vrijgestelde soorten of soorten die alleen onder de zorgplicht vallen waarvoor in het kader van bestendig beheer, bestendig gebruik, onderhoud aan infrastructuur of ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling geldt. Dit houdt in dat in het kader van de Wet natuurbescherming geen ontheffing noodzakelijk is voor het uitvoeren van de voorgenomen werkzaamheden. Daarnaast worden populaties van bovengenoemde soorten niet in gevaar gebracht. Het zal voornamelijk gaan om verstoring van individuen.

5.4 VLEERMUIZEN

In de omgeving van het onderzoeksterrein zijn geen vleermuizen bekend uit de NDFF.

Verblijfplaatsen

Tijdens het veldbezoek zijn geen potentiële verblijfplaatsen waargenomen ter plaatse van het onderzoeksterrein. Binnen het plangebied bevinden zich geen woningen voor gebouw-bewonende soorten. Er zijn weinig bomen aanwezig binnen het plangebied. Eveneens zijn de bomen binnen het plangebied ongeschikt als verblijfplaats voor vleermuizen door de afwezigheid van holtes, ruimtes en loszittende schorsdelen.

Vliegroute

De watergangen in de omgeving, met name in de zijtak van de Oude Rijn, vormen lijnvormige elementen die als vliegroute kunnen worden gebruikt door vleermuizen. De aanwezigheid van vliegroutes kan daarom niet worden uitgesloten. Echter, gezien de ontwikkeling van het plangebied en alternatieven in de directe omgeving gaat het hier waarschijnlijk niet om essentiële vliegroutes. Er worden ten tijde van de werkzaamheden nieuwe watergangen gecreëerd die eveneens als vliegroute kunnen worden gebruikt. De nieuwe watergangen zullen door een iets grotere omvang zelfs een grotere geschiktheid hebben om als vliegroute te functioneren.

De bevindingen betreffende verblijfplaatsen en vliegroutes komen overeen met het onderzoek van Altenburg & Wymenga dat in 2003 en 2004 is uitgevoerd in het plangebied. Tijdens dit onderzoek zijn

eveneens geen waarnemingen van vleermuizen gedaan in het plangebied en worden er door de voorgenomen werkzaamheden geen aantasting van essentiële vliegroutes verwacht.

Foerageergebied

Mogelijk maakt het onderzoeksterrein, met name de zijtak van de Oude Rijn, deel uit van het foerageergebied van in de omgeving voorkomende soorten vleermuizen. Daar de locatie en omgeving na de ontwikkelings-werkzaamheden een andere bestemming krijgen, is het niet uitgesloten dat een foerageergebied wordt aangetast bij het uitvoeren van de werkzaamheden. Echter zal het hier niet gaan om het wegvallen van een essentieel foerageergebied in verband met alternatieven in de nabije omgeving. Bovendien wordt hier in de nieuwe situatie een deel ingericht als waterberging. Wanneer hier beschutte delen worden gecreëerd zal de nieuwe waterberging geschikt zijn voor vleermuizen om te foerageren.

5.5 AMFIBIEËN EN REPTIELEN

De NDFF maakt geen melding van amfibieën en reptielen binnen het plangebied en nabije omgeving. Tijdens het veldbezoek zijn eveneens geen beschermde amfibieën of reptielen waargenomen ter plaatse van het onderzoeksterrein. Gelet op de aard van het plangebied zou de ringslang voor kunnen komen binnen het plangebied in verband met een voor ringslangen geschikt habitat. Echter zijn er geen aanwijzingen dat de ringslang daadwerkelijk aanwezig is in het plangebied. Ook zijn op spreidingskaarten van RAVON, de kennisorganisatie voor reptielen, amfibieën en vissen, geen waarnemingen geregistreerd van ringslangen in de omgeving van Sneek. Ondanks dat de aanwezigheid van reptielen niet volledig kan worden uitgesloten in verband met het habitat, wordt de aanwezigheid van de ringslang niet verwacht binnen het plangebied.

Mogelijk is er in het plangebied sprake van incidentele verblijfplaatsen (landhabitat) en voortplantingsgebieden (waterhabitat) van algemeen voorkomende amfibieën (bijvoorbeeld bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander).

De bovengenoemde en verwachte diersoorten zijn aangemerkt als vrijgestelde soorten waarvoor in het kader van bestendig beheer, bestendig gebruik, onderhoud aan infrastructuur of ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling geldt. Dit houdt in dat in het kader van de Wet natuurbescherming geen ontheffing noodzakelijk is voor het uitvoeren van de voorgenomen werkzaamheden. Daarnaast worden populaties van bovengenoemde soorten niet in gevaar gebracht. Het zal voornamelijk gaan om verstoring van individuen.

5.6 VISSSEN

Binnen het plangebied bevinden zich permanent watervoerende elementen. Mogelijk is de grote modderkruiper aanwezig in watergangen waarvan, als gevolg van de werkzaamheden, het habitat wordt aangetast. De grote modderkruiper valt onder artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. Het habitat van de grote modderkruiper bestaat uit vegetatierijke, stil- of langzaamstromende wateren (sloten of andere rivier- en beekbegeleidende wateren) met een behoorlijke sliblaag. De aanwezigheid van de grote modderkruiper binnen het plangebied valt niet uit te sluiten. Dit, in verband met een geschikt habitat binnen het plangebied en waarnemingen in de watergangen aangrenzend en direct verbonden aan de watergangen binnen het plangebied.

5.7 OVERIGE SOORTEN

Door het ontbreken van sleutelfactoren zoals waardplanten speelt onderhavig onderzoeksterrein geen cruciale rol voor plaatselijke vlinderpopulaties.

Op het onderzoeksterrein zijn in de watervoerende elementen de plantensoort krabbescheer waargenomen. De streng beschermde libellensoort de groene glazenmaker is specifiek gebonden aan deze waterplant en komt tevens uitsluitend voor in gebieden met krabbescheer. De aanwezigheid van deze libellensoort kan daarom niet worden uitgesloten, daar het habitat eveneens geschikt is voor de groene glazenmaker.

Tijdens het veldbezoek zijn geen algemene diersoorten uit de overige soortgroepen aangetroffen. Zeldzame, beschermde of Rode Lijstsoorten zijn niet aangetroffen tijdens het veldbezoek. Belangrijke reden hiervoor is dat ter plaatse geen geschikt habitat aanwezig is voor deze soorten.

De overige in de Wet natuurbescherming opgenomen (strikt beschermde) soorten zijn dusdanig zeldzaam en grotendeels gebonden aan specifieke biotopen zoals heide, hoogveen, laagveen en beken, dat het onwaarschijnlijk is dat de onderzoekslocatie voor deze soorten een functie vervult.

6. SAMENVATTING EN CONCLUSIE

6.1 ALGEMEEN

In opdracht van de Gemeente Súdwest Fryslân is door Eco Reest BV een quickscan Wet natuurbescherming uitgevoerd ter plaatse van de Hemmen III te Sneek.

Aanleiding tot het onderzoek is de voorgenomen ontwikkeling tot een bouwrijp bedrijventerrein ter plaatse van het onderzoeksterrein en de daarmee samenhangende wijziging van het bestemmingsplan.

Doel van de quickscan Wet natuurbescherming is een beeld te krijgen van de aanwezige habitats en de voorkomende beschermde dier- en plantensoorten ter plaatse van het onderzoeksterrein.

6.2 CONCLUSIE SOORTENBESCHERMING

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde vaatplantsoorten waargenomen. Deze worden gezien het huidige beheer van het plangebied tevens niet verwacht.

Binnen het plangebied zijn geen jaarrond beschermde nesten als beschreven in de Wet natuurbescherming aangetroffen. Er wordt binnen de soortenbescherming van vogels geen overtreding van de Wet natuurbescherming verwacht.

Hoewel de otter ten tijde van het veldbezoek niet is waargenomen, zijn er tijdens nadere onderzoeken naar andere soorten sporen en aanwijzingen voor de aanwezigheid van otters binnen het plangebied waargenomen.

Tijdens het veldbezoek zijn geen potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen waargenomen ter plaatse van het onderzoeksterrein. Het plangebied bevat naar verwachting geen essentiële vliegroutes en foerageergebieden.

Binnen het plangebied valt de aanwezigheid van de grote modderkruiper niet uit te sluiten door de aanwezigheid van een geschikt habitat en waarnemingen in watervoerende elementen verbonden aan de watervoerende elementen in het plangebied.

Door de aanwezigheid van krabbescheer in de watergangen, is de aanwezigheid van de beschermde libellensoort de groene glazenmaker niet uit te sluiten. De groene glazenmaker komt uitsluitend voor in gebieden waar deze waardplant aanwezig is.

De overige te verwachte diersoorten zijn aangemerkt als vrijgestelde soorten of soorten die alleen onder de zorgplicht vallen waarvoor in het kader van bestendig beheer, bestendig gebruik, onderhoud aan infrastructuur of ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling geldt. Dit houdt in dat in het kader van de Wet natuurbescherming geen ontheffing noodzakelijk is voor het uitvoeren van de voorgenomen werkzaamheden. Daarnaast worden populaties van deze soorten niet in gevaar gebracht. Het zal voornamelijk gaan om verstoring van individuen.

In plangebied kunnen algemene- en weidevogelsoorten tot broeden komen. Alle vogelnesten zijn in het broedseizoen beschermd. Voor het broedseizoen wordt geen standaard periode gehanteerd, van

belang is of er een broedgeval aanwezig is. Globaal loopt het broedseizoen van vogels van 1 maart tot 1 september. Dit is afhankelijk van de soort en van de klimatologische omstandigheden.

6.3 AANBEVELINGEN EN ADVIES

Het kan niet worden uitgesloten dat de ontheffings-plichtige grote modderkruiper, groene glazenmaker en otter zich in het plangebied begeeft. Daarom wordt geadviseerd om nader onderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid van deze drie soorten.

Opgemerkt wordt dat de locatie in het broedseizoen geschikt is als broedlocatie voor diverse (niet jaarrond beschermde) vogelsoorten. Indien er geen werkzaamheden plaatsvinden binnen het broedseizoen (globaal 1 maart t/m 1 september) wordt er geen overtreding van de Wet natuurbescherming verwacht wat betreft nestlocaties voor vogels. Indien de werkzaamheden buiten het broedseizoen worden opgestart en er continue wordt doorgewerkt, kan de uitvoering van de werkzaamheden doorlopen tot in het broedseizoen. Indien binnen het broedseizoen gestart wordt met de ontwikkelingen, moet voorafgaand hieraan de locatie worden vrijgegeven door een ervaren ecooloog. Indien bij de controle nesten van vogels, of in aanbouw zijnde nesten worden aangetroffen moeten de werkzaamheden worden uitgesteld tot het nest niet meer in gebruik is.

Wij merken op dat te allen tijde de zorgplicht blijft gelden. Deze zorgplicht houdt in dat nadelige gevolgen voor flora en fauna zoveel mogelijk moeten worden voorkomen. Deze zorg geldt voor alle individuen van in Nederland voorkomende soorten planten en dieren, ongeacht of deze soort beschermd is en ongeacht of ontheffing of vrijstelling is verleend.

6.4 VERANTWOORDING

De initiatiefnemer of opdrachtgever is verantwoordelijk voor het gebruik van de rapportage. Eco Reest BV aanvaardt dan ook geen aansprakelijkheid voor de inhoud, interpretaties of conclusies indien gebruik wordt gemaakt van deelaspecten van deze rapportage, zonder verwijzing naar de volledige rapportage. Bovendien aanvaardt Eco Reest BV geen aansprakelijkheid voor kosten en vertraging die optreden als gevolg van het voorkomen van beschermde flora en fauna.

Eco Reest BV

M. Bartelds MSc.

7. GERAADPLEEGDE BRONNEN

Broekhuizen, S., Spoelstra, K., Thissen, J.B.M., Canters, K.J. & Buys, J.C. (2016). *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*. – Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden. Leiden

Dietz, C.O., Von Helversen & D. Nill (2011). *Vleermuizen, alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika*. De Fontein / Tirion Uitgevers B.V., Utrecht.

Holtes, S. (2011). *Sneek de Hemmen 3, nader ecologisch onderzoek*. Tauw bv, projectnummer 4743958, Assen.

Coenen, M. & Wymenga, E. (2004). *Ecologische aspecten van het bedrijventerrein de Hemmen – A7 bij Sneek*. A&W-rapport 435. Altenburg & Wymenga Ecologisch onderzoek, Veenwouden.

Libellenet.nl

Ndff.nl

Ravon.nl

Synbiosiys.alterra.nl

Vleermuis.net

Vleermuizenindestad.nl

Vlindernet.nl

Bijlage 1

Overzicht vrijgestelde soorten provincie Friesland

Vrijgestelde soorten (artikel 3.10 eerste lid, onderdeel c) Provincie Friesland	
Zoogdieren	<p>Aardmuis (<i>Microtus agrestis</i>) Bosmuis (<i>Apodemus sylvaticus</i>) Bunzing (<i>Mustela putorius</i>) Dwergmuis (<i>Micromys minutus</i>) Dwergspitsmuis (<i>Sorex minutus</i>) Egel (<i>Erinaceus europaeus</i>) Gewone bosspitsmuis (<i>Sorex araneus</i>) Haas (<i>Lepus europeus</i>) Hermelijn (<i>Mustela erminea</i>) Huisspitsmuis (<i>Crocidura russula</i>) Konijn (<i>Oryctolagus cuniculus</i>) Ondergrondse woelmuis (<i>Pitymys subterraneus</i>) Ree (<i>Capreolus capreolus</i>) Rosse woelmuis (<i>Clethrionomys glareolus</i>) Steenmarter (<i>Martes foinés</i>) Tweekleurige bosspitsmuis (<i>Sorex coronatus</i>) Veldmuis (<i>Microtus arvalis</i>) Vos (<i>Vulpes vulpes</i>) Wezel (<i>Mustela nivalis</i>) Woelrat (<i>Arvicola terrestris</i>)</p>
Amfibieën	<p>Bruine kikker (<i>Rana temporaria</i>) Gewone pad (<i>Bufo bufo</i>) Kleine watersalamander (<i>Triturus vulgaris</i>) Meerkikker <i>Pelophylax ridibundus</i> (<i>Rana ridibunda</i>) Middelste groene kikker / Bastaardkikker (<i>Pelophylax klepton esculentus</i> <i>Rana esculenta</i>)</p>

MILIEU ADVIESBUREAU

Eco Reest

Advies vanuit een groen hart

Addendum quickscan Wet
natuurbescherming
ter plaatse van:

De Hemmen III te Sneek

projectnummer

161676

VERANTWOORDING

RAPPORT

Type onderzoek : quickscan Wet natuurbescherming
Locatie onderzoek : de Hemmen III te Sneek
Projectnummer : 161676
Versie rapportage : addendum
Auteur : M. Bartelds MSc.
Controle en vrijgave : S. Weterings MSc.
Paraaf vrijgave :
Datum : 3 januari 2018

OPDRACHTGEVER

Naam : gemeente Súdwest Fryslân
Postbus 10000
8600 HA Sneek
Contactpersoon : mevr. R. Pastoor

UITGEVOERD DOOR

MILIEU ADVIESBUREAU

Eco Reest

KANTOOR ZUIDWOLDE

Industrieweg 20
7921 JP Zuidwolde
Tel.: 0528-373982
Fax.: 0528-373907
info@ecoreest.nl
www.ecoreest.nl

KANTOOR APPINGEDAM

Opwierderweg 160
9902 RH Appingedam
Tel.: 0596 633355
Fax.: 0528-373907

KANTOOR ALMERE

Transistorstraat 91-34
1322 CL Almere
Tel.: 036 8200376
Fax.: 0528-373907

DISCLAIMER

Dit addendum is het resultaat van een quickscan Wet natuurbescherming die is uitgevoerd ter plaatse van **de Hemmen III te Sneek**, in opdracht van **gemeente Súdwest Fryslân**.

Ten behoeve van de juiste interpretatie van dit addendum is het noodzakelijk te beschikken over de gehele rapportage (Eco Reest BV, kenmerk 161676, d.d. 21 november 2017), inclusief bijlagen.

Het rapport is ongeschikt voor toepassing in een juridische context indien:

- de paginanummering van het rapport onjuist of onvolledig is
- de bijlagen genoemd in de inhoudsopgave (deels) ontbreken
- het projectnummer in het rapport en op de bijlage niet overeenkomt

We stellen dit rapport alleen ter beschikking aan derden in geval van schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUDSOPGAVE

TOETS NATUURBESCHERMINGSWET	5
<hr/>	
1.1 TOETS	5
1.2 ALGEMEEN	5
1.3 INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN	5
1.4 EFFECTENBEOORDELING.....	5
1.5 NIEUWE ACTIVITEIT	6
1.6 VERONTREINIGING, VERZURING EN VERMESTING.....	6
1.7 VERANDERING HYDROLOGIE	8
1.8 VERSNIJPERING EN OPPERVLAKTEVERLIES	9
1.9 VERSTORING (GELUID, LICHT, TRILLINGEN).....	9
1.10 AANTASTING FUNCTIONELE LEEFOMGEVING	9
1.11 MOGELIJKE GEVOLGEN VAN CUMULATIE.....	9
1.12 CONCLUSIE EN AANBEVELING	10
GERAADPLEEGDE BRONNEN	11
<hr/>	
Bijlage 1	Locatie Witte en Zwarte Brekken
Bijlage 2	Essentietabel Witte en Zwarte Brekken
Bijlage 3	Effectenindicator Witte en Zwarte Brekken
Bijlage 4	Resultaten AERIUS berekening

Onze rapportage is opgezet in kleur, om het u bij het lezen van het digitale document visueel aantrekkelijk te maken. Uiteraard kan het document ook op papier worden afgedrukt, waarbij we willen wijzen op de mogelijkheid om het document in zwart-wit af te drukken om kosten en toner te besparen.

TOETS NATUURBESCHERMINGSWET

1.1 TOETS

In deze toets wordt onderzocht of de kans bestaat dat de beoogde inrichting van het onderzoeksterrein negatieve effecten heeft op de beschermde waarden van Natura 2000-gebied de Witte en Zwarte Brekken. Hierbij wordt gelet op de kernopgave en de instandhoudingsdoelstellingen van de Witte en Zwarte Brekken. Deze kernopgave en de instandhoudingsdoelstellingen zijn weergegeven in de essentietabel in bijlage 2.

Op deze vraag zijn drie antwoorden mogelijk:

- Er is zeker geen negatief effect te verwachten.
- Er is een mogelijk negatief effect, maar zeker geen significant negatief effect te verwachten.
- Er is kans op een significant negatief effect.

De beoordeling vindt plaats in drie stappen:

1. Bepalen of de voorgenomen activiteiten 'nieuw' zijn.
2. Bepalen wat de mogelijke effecten kunnen zijn.
3. Bepalen of de kans bestaat dat de gevolgen kunnen leiden tot verslechtering van de kwaliteit van de aangewezen waarden.

1.2 ALGEMEEN

De Witte en Zwarte Brekken vormen een waterhuiskundige eenheid met het Sneekermeer en bestaat uit voor de veenwinning gegraven plassen, smalle en bredere wateren, zomerpolders, graslanden en moeraszones. In het gebied werd omstreeks de 8^e eeuw begonnen met verveningen waardoor er lintdorpen ontstonden, waar het huidige slotenpatroon nog een zichtbaar gevolg van is. De ondiepe meren zijn pas in de eeuwen daarna ontstaan toen zee-inbraken veel land wegsloegen.

1.3 INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

De Witte en Zwarte Brekken is aangewezen om een aantal soorten te beschermen. Het gaat hierbij voornamelijk om de kleine rietgans, kolgans, brandgans, smient, krakeend, wintertaling, slobbeend, kemphaan en grutto.

Het Natura 2000-gebied Witte en Zwarte Breken kent geen habitattypen waarvoor instandhoudingsdoelen gelden. Er is dan ook geen sprake van stikstofgevoelige habitattypen, zoals omschreven in de PAS.

1.4 EFFECTENBEOORDELING

De onderzoekslocatie ligt 2,95 kilometer ten noordwesten van het Natura 2000-gebied de Witte en Zwarte Brekken. Per mogelijk effect wordt beoordeeld of sprake is van het effect op dit Natura 2000-gebied en welke gevolgen dit heeft voor de doelsoorten en instandhoudingsdoelstellingen. In bijlage 3 wordt dit in de effectenindicator weergegeven.

In de PAS (Programmatische Aanpak Stikstof) zijn alle Natura 2000-gebieden opgenomen waarbinnen ten minste één stikstofgevoelig habitatype voorkomt dat te maken heeft met overbelasting door stikstof. Deze gebieden zijn aangewezen als Natura 2000-gebied omdat er bijzondere habitattypen en/of bijzondere plant- en diersoorten aanwezig zijn. Laatstgenoemde kunnen van stikstofgevoelige

habitattypen afhankelijk zijn. Voor de Witte en Zwarte Brekken zijn er, zoals eerder genoemd in paragraaf 1.3, geen habitattypen aangewezen en zijn er in het verlengde hiervan dan ook geen ecologische vereisten bekend.

1.5 NIEUWE ACTIVITEIT

In de Wet natuurbescherming is sprake van 'nieuw' indien de activiteiten nog niet in precies dezelfde vorm (dus zonder verandering van gegevens) eerder beoordeeld zijn.

De werkzaamheden betreffen het realiseren van een industriegebied binnen het onderzoeksterrein. Hier is dan ook sprake van een nieuwe activiteit.

Het (ver-)graven van de watergangen is een tijdelijke, kortstondige activiteit. Na realisatie is er geen sprake van extra activiteiten als gevolg van de aanleg en verplaatsing van de watergangen. Deze nieuwe activiteit heeft dan ook geen invloed op de beschermde waarden van de Witte en Zwarte Brekken.

1.6 VERONTREINIGING, VERZURING EN VERMESTING

Omdat op voorhand niet kan worden uitgesloten dat er sprake is van extra stikstofemissie op nabijgelegen Natura 2000-gebieden is een AERIUS calculatie uitgevoerd. Het bevoegd gezag gebruikt AERIUS bij het beoordelen van de aanvraag. Wanneer de depositie als gevolg van een nieuwe activiteit lager dan of gelijk aan de grenswaarde van 1 mol per hectare per jaar uitvalt, hoeft geen vergunning aangevraagd te worden.

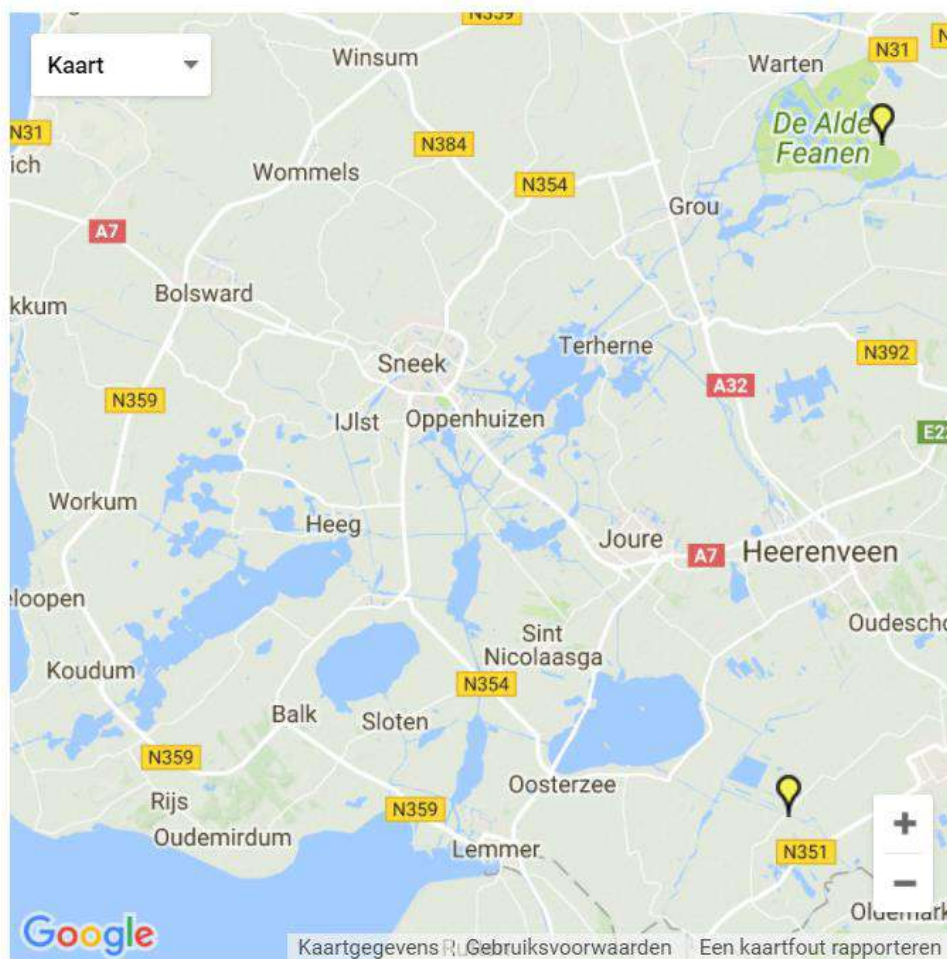
Tot op heden is nog niet bekend welke concrete bedrijven zich gaan vestigen op het toekomstige industrieterrein. Wel bekend is dat de te vestigen bedrijven maximaal tot milieucategorie 3.1 mogen behoren. Uitzondering hierop is dat met toestemming van het college bedrijven tot maximaal milieucategorie 4.1 gevestigd kunnen worden. Dit houdt in de praktijk in dat de te vestigen bedrijven voornamelijk uit kleine industrie of kantoorpanden zullen bestaan.

Eveneens is nog niet bekend welke uitstoot verhogende activiteiten en gevolgen zullen plaatsvinden gedurende de aanlegfase van het industrieterrein. Ten tijde van de gebruiksfase van het industrieterrein wordt een toename in verkeerbewegingen en het effect daarvan op de doorstroming geschat op circa 300 personenauto's en 50 vrachtwagens, blijktens een verkeersonderzoek in bezit van de opdrachtgever. Deze gegevens zijn gebruikt voor AERIUS calculatie.

Met behulp van AERIUS is bekeken of de emissietoename van NO_x, van gegevens die bekend zijn, effect heeft op habitattypen in de Witte en Zwarte Brekken. De verkeerbewegingen van personenauto's en vrachtwagens zijn als lijnbron ingevoerd in AERIUS (figuur 1).

In overeenstemming met gegevens van de Rijksoverheid, blijkt dat de Natura 2000-gebieden in de wijde omgeving van Sneek niet stikstofgevoelig zijn. De dichtstbijzijnde specifiek stikstofgevoelige Natura 2000-gebied is Alde Feanen op meer dan 19 kilometer van het plangebied (figuur 2).

Figuur 2 Stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden in omgeving Sneek (bron: Rijksoverheid).

1.7 VERANDERING HYDROLOGIE

Een aantal waterwegen binnen het plangebied worden gedempt en/of vergraven. Daarnaast wordt in het meest zuidelijke deel van het plangebied een waterberging gecreëerd van circa 1.4 ha. Er wordt geen ontheffingsplichtige invloed verwacht betreffende hydrologie, omdat verwacht wordt dat het verlies aan afwatering door de sloten opgevangen wordt door de nieuw te graven grotere waterwegen. De essentietabel en effectenindicator voor de Witte en Zwarte Brekken geven aan dat plas-dras situaties in het Natura 2000-gebied belangrijk zijn voor doelsoorten als de smient, porseleinhoen, kemphaankwartelkoning en de noordse woelmuis. Daar er een nieuwe waterberging gecreëerd wordt, wordt er geen afname verwacht aan plas-dras gebied in de omgeving van dit Natura 2000-gebied. De toekomstige waterberging zal naar verwachting juist ten goede komen van eerder genoemde diersoorten. Het (sloot-)waterpeil wordt naar verwachting wel iets verlaagd, waardoor de hydrologie binnen het plangebied kan veranderen. Echter, omdat dit voornamelijk invloed heeft buiten de Witte en Zwarte Brekken, in combinatie met de afwezigheid van ecologische vereisten (habitattypen) voor dit gebied, wordt er geen ontheffingsplichtige situatie verwacht.

1.8 VERSnipPERING EN OPPERVLAKTEVERLIES

Aangezien de werkzaamheden buiten het Natura 2000-gebied plaatsvinden is er geen sprake van versnippering of oppervlakte verlies binnen het Natura 2000-gebied.

1.9 VERSTORING (GELUID, LICHT, TRILLINGEN)

Verstoring van diersoorten door geluid, licht of trillingen als gevolg van de aanleg van het plangebied zijn slechts van zeer tijdelijke aard en vormen geen significant negatief effect op de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden. Zoals eerder beschreven, zijn er binnen het Natura 2000-gebied de Witte en Zwarte Brekken een aantal soorten opgenomen als instandhoudingsdoel. Voor deze soorten wordt gezien de afstand van het plangebied tot het Natura 2000-gebied en de aard van het tussenliggende gebied, niet een zodanige verstoring verwacht dat dit negatieve effecten heeft op de instandhoudingsdoelen van de betreffende soorten.

1.10 AANTASTING FUNCTIONELE LEEFOMGEVING

Het onderzoeksterrein valt buiten het Natura 2000-gebied maar kan wel deel uitmaken van de functionele leefomgeving van soorten die binnen het Natura 2000-gebied leven. Gelet op de aard van de werkzaamheden, in combinatie met het creëren van een gebied met potentie ten gunste van de soorten, wordt geen significant negatieve aantasting van de functionele leefomgeving verwacht van soorten die afhankelijk zijn van het Natura 2000-gebied.

1.11 MOGELIJKE GEVOLGEN VAN CUMULATIE

Bij het bepalen of de activiteit (significante) gevolgen kan hebben, moet rekening worden gehouden met cumulatie van effecten. Hiervan is sprake als naast het project in of rondom een Natura 2000-gebied andere projecten en plannen plaatsvinden, die in combinatie mogelijk schadelijk zijn voor de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied. Geadviseerd wordt om wanneer bekend is welke en wat voor bedrijven zich willen vestigen in het plangebied, rekening te houden met de accumulatie van effecten en desgewenst een herrekening te doen.

1.12 CONCLUSIE EN AANBEVELING

In opdracht van de gemeente Súdwest Fryslân is door Eco Reest BV een quickscan Wet natuurbescherming uitgevoerd ter plaatse van de Hemmen III te Sneek. Dit addendum bestaat uit het gebiedsbeschermingsdeel behorende bij de rapportage betreffende de quickscan Wet natuurbescherming ter plaatse van de Hemmen III te Sneek (Eco Reest BV, kenmerk 161676, d.d. 21 november 2017).

Aanleiding tot het onderzoek is de voorgenomen ontwikkeling tot een bouwrijp bedrijventerrein ter plaatse van het onderzoeksterrein en de daarmee samenhangende wijziging van het bestemmingsplan.

Doel van de quickscan Wet natuurbescherming is een beeld te krijgen van de aanwezige habitats en de voorkomende beschermde dier- en plantensoorten ter plaatse van het onderzoeksterrein. Bij ruimtelijke ingrepen moet vooraf worden getoetst of schade op kan treden aan bestaande Natura 2000-gebieden. Indien er sprake is van “verslechtering of significante verstoring” of “significante gevolgen” op een Natura 2000-gebied is een vergunning nodig.

Alle tot op heden bekende gegevens in ogenschouw genomen, worden er geen significante verstoringen of gevolgen verwacht aan bestaande Natura 2000-gebieden, als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden.

GERAADPLEEGDE BRONNEN

Broekhuizen, S., Spoelstra, K., Thissen, J.B.M., Canters, K.J. & Buys, J.C. (2016). *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*. – Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden. Leiden

Bij12, Kennisdocument Gierzwaluw *Apus apus*, versie 1.0, juli 2017.

Bij12, Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*, versie 1.0, juli 2017.

Bij12, Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, versie 1.0, juli 2017.

Bij12, Kennisdocument Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*, versie 1.0, juli 2017.

Dietz, C.O., von Helversen & D. Nill (2011). *Vleermuizen, alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika*. De Fontein / Tirion Uitgevers B.V., Utrecht.

Aerius.nl

Libellennet.nl

Ndff.nl

RAVON.nl

SOVON.nl

Synbiosiys.alterra.nl

Vleermuis.net

Vleermuizenindestad.nl

Vlindernet.nl

Bijlage 1

Locatie Witte en Zwarte Brekken (bron: Rijksoverheid).

Bijlage 2

Essentietabel Witte en Zwarte Brekken (bron: Rijksoverheid)

Essentietabel Natura 2000-gebied 011, Witte en Zwarte Brekken

Kernopgaven

Opgave landschappelijke samenhang en interne compleetheid (Meren en moerassen)

Behoud en herstel van samenhang tussen slaapplaatsen en foerageergebieden in het bijzonder voor graselende watervogels en meervleermuis (de belangrijkste Kraankamerfunctie en slaapfunctie van de meervleermuis ligt vooral in gebouwen buiten de Natura 2000 gebieden). Voor afgesloten zeearmen en randmeren behoud van de specifieke betekenis van de verschillende onderdelen voor habitattypen en vogels. Herstel van mozaiek van verlandingsstadia van open water tot moerasos en herstel van gradient watertypen (inclusief drak) met name in het deellandschappen Laagveen.

4.11 Plas-dras situaties

Plas-dras situaties voor smienten A050 en broedvogels zoals porseleinhoen A119 en kempphaan A151, kwartelkoning A122 en noordse woelmuis *H1340.

4.16 Rui- en rustplaatsen

Voldoende ruiplaatsen en rustgebieden voor watervogels zoals fuut A005, ganzen, slobeend A056 en kuifeend A061.

Instandhoudingsdoelstellingen

Niet-broedvogels	SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren	Kernopgaven
A040	Kleine Riekgans	+	=	=	7700		4.16
A041	Koigans	+	=	=	9700		4.16
A045	Brandgans	+	=	=	6200		4.16
A050	Smient	+	=	=	1100		4.11, W
A051	Kraakeend	+	=	=	70		
A052	Wintertaling	-	=	=	340		
A056	Slobeend	+	=	=	100		4.16
A151	Kempphaan	-	=	=	6300		
A156	Grutto	--	=	=	940		

Legenda

- W Kernopgave met wateropgave
- Sense of urgency: beheeropgave
- Sense of urgency opgave m.b.t. watercondities
- SVI landelijk Landelijke Staat van Instandhouding (- zeer ongunstig; - matig ongunstig; + gunstig)
- = Behoudsdoelstelling
- > Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling
- =(<) Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering

deze tabel is gebaseerd op het definitief aanwijzingsbesluit
Gebruik deze essentietabel in combinatie met de leeswijzer

Bijlage 3

Effectenindicator Witte en Zwarte Brekken (bron: Rijksoverheid)

Storingsfactor	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Brandgans (niet-broedvogel)	■	⊗	■	■	■	■	■	■	■	⊗	■	...	■	■	■	■	■	■	■
Grutto (niet-broedvogel)	■	⊗	■	■	■	■	■	■	■	⊗	■	...	■	■	■	■	■	■	■
Kemphaan (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊗	■	...	■	■	■	■	■	■	■
Kleine Rietgans (niet-broedvogel)	■	⊗	■	■	■	■	■	■	■	⊗	■	...	■	■	■	■	■	■	■
Kolgans (niet-broedvogel)	■	⊗	■	■	■	■	■	■	■	⊗	■	...	■	■	■	■	■	■	■
Krakeend (niet-broedvogel)	■	⊗	■	■	■	■	■	■	■	⊗	■	...	■	■	■	■	■	■	■
Slobeend (niet-broedvogel)	■	⊗	■	■	■	■	■	■	■	⊗	■	...	■	■	■	■	■	■	■
Smient (niet-broedvogel)	■	⊗	■	■	■	■	■	■	■	⊗	■	...	■	■	■	■	■	■	■
Wintertaling (niet-broedvogel)	■	⊗	■	■	■	■	■	■	■	⊗	■	...	■	■	■	■	■	■	■

- zeer gevoelig
- gevoelig
- niet gevoelig
- ⊗ n.v.t.
- ... onbekend

Let op!

De effectenindicator geeft u géén informatie over de daadwerkelijke schadelijke effecten van een activiteit noch over de significantie hiervan. Hiervoor is maatwerk vereist. De effectenindicator geeft alleen generieke informatie over mogelijke effecten van de activiteit. Uit de effectenindicator kan dus niet op voorhand worden afgeleid of een activiteit schadelijk is.

Bewuste verandering soortensamenstelling
 Verandering in populatiedynamiek
 Verstoring door mechanische effecten
 Optische verstoring
 Verstoring door trilling
 Verstoring door licht
 Verstoring door geluid
 Verandering dynamiek substraat
 Verandering overstromingsfrequentie
 Verandering stroomsnelheid
 Vernatting
 Verdroging
 Verontreiniging
 Verzanding
 Verzoeking
 Vermesting door N-depositie uit de lucht
 Verzuuring door N-depositie uit de lucht
 Versnippering
 Oppervlakteverlies

Bijlage 4

AERIUS calculatie (bron: Aerius).

Berekening Wegverkeer gebruiksfase

- ▶ Kenmerken
- ▶ Samenvatting emissies
- ▶ Depositiekaart
- ▶ Depositieresultaten
- ▶ Gedetailleerde emissiegegevens

AERIUS CALCULATOR

Dit document bevat resultaten van een stikstofdepositieberekening met AERIUS Calculator. U kan dit document gebruiken voor de onderbouwing van depositie onder de drempelwaarde (0.05 mol/ha/j) in het kader van de Wet natuurbescherming, afhankelijk van de door u gekozen rekeninstellingen.

De berekening op basis van stikstofemissies gaat uit van de componenten ammoniak (NH₃) en stikstofoxide (NO_x), of één van beide. Hiermee is de depositie van de activiteit berekend en uitgewerkt. Op basis van de gekozen rekeninstellingen zijn de resultaten op Natura 2000-gebieden inzichtelijk gemaakt.

Wilt u verder rekenen of gegevens wijzigen? Importeer de pdf dan in de Calculator. Voor meer toelichting verwijzen we u naar de websites pas.bij12.nl, www.aerius.nl en pas.natura2000.nl.

Verdere toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via: www.aerius.nl en pas.natura2000.nl.

RahgRpgFTAsC (12 december 2017)
pagina 1/8

Berekening voor eigen
gebruik

AERIUS CALCULATOR

Contact	Rechtspersoon	Inrichtingslocatie
	Marc Bartelds	-

Activiteit	Omschrijving	AERIUS kenmerk
	Hemmen 3 (a)	RahgRppFTAzC

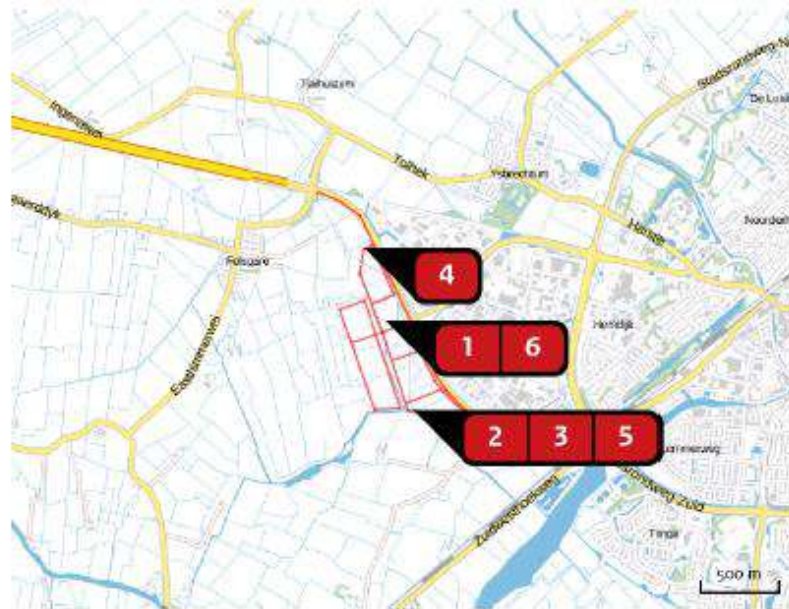
Datum berekening	Rekenjaar	Rekeninstellingen
12 december 2017, 12:30	2017	Berekend voor Wnb.

Totale emissie	Situatie 1
NOx	645,43 kg/j
NH3	21,69 kg/j

Resultaten	Natuurgebied	Bijdrage
Hectare met hoogste bijdrage (mol/ha/j)	-	-

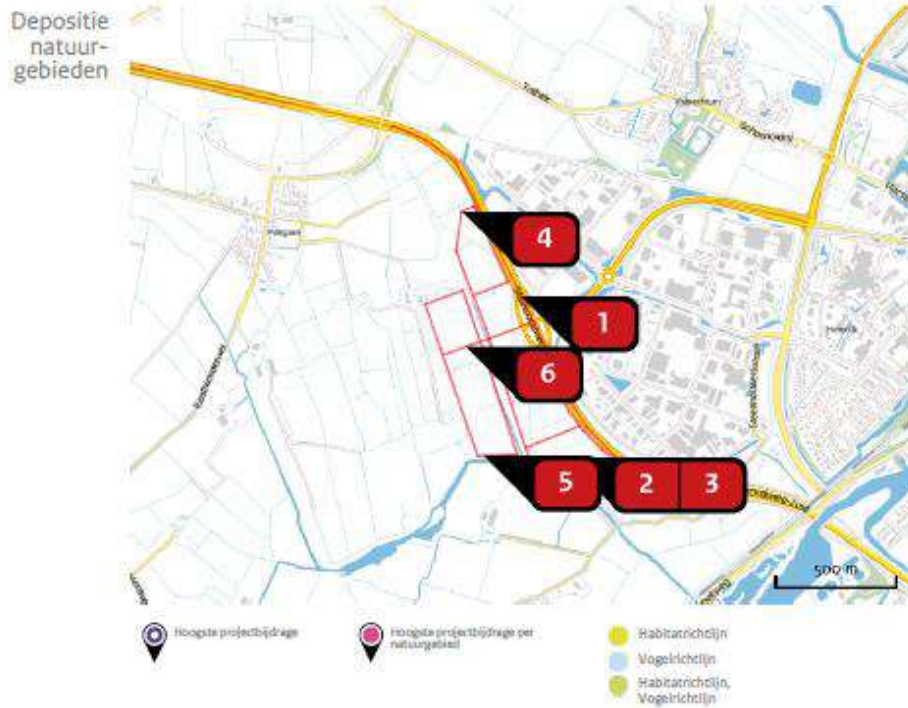
Toelichting

Locatie
 Wegverkeer
 gebruiksfase

Emissie
 Wegverkeer
 gebruiksfase

Bron Sector		Emissie NH ₃	Emissie NO _x
1	extra uitstoot N ₇ Wegverkeer Snelwegen	7,69 kg/j	134,32 kg/j
2	Weg deel 1 fase A Wegverkeer Buitenwegen	5,09 kg/j	185,71 kg/j
3	Weg deel 2 fase a Wegverkeer Buitenwegen	< 1 kg/j	23,26 kg/j
4	weg fase b Wegverkeer Buitenwegen	3,02 kg/j	110,23 kg/j
5	weg deel 1 fase c Wegverkeer Buitenwegen	4,70 kg/j	171,69 kg/j
6	weg deel 2 fase c Wegverkeer Buitenwegen	< 1 kg/j	20,23 kg/j

Emissie
(per bron)
Wegverkeer
gebruiksfase

Naam: extra uitstoot N7
 Locatie (X,Y): 170715, 560842
 NOx: 134,32 kg/j
 NH3: 7,69 kg/j

Soort	Voertuig	Aantal voertuigen (/dag)	Stof	Emissie
Standaard	Licht verkeer	300,0	NOx	50,84 kg/j
			NH3	7,39 kg/j
Standaard	Zwaar vrachtverkeer	50,0	NOx	83,48 kg/j
			NH3	< 1 kg/j

Naam: Weg deel 1 fase A
 Locatie (X,Y): 170946, 560082
 NOx: 185,71 kg/j
 NH3: 5,09 kg/j

Soort	Voertuig	Aantal voertuigen (/dag)	Stof	Emissie
Standaard	Licht verkeer	300,0	NOx	59,05 kg/j
			NH3	4,78 kg/j
Standaard	Zwaar vrachtverkeer	50,0	NOx	126,66 kg/j
			NH3	< 1 kg/j

Naam **Weg deel 2 fase a**
 Locatie (X,Y) **170846, 560255**
 NOx **23,26 kg/j**
 NH3 **< 1 kg/j**

Soort	Voertuig	Aantal voertuigen (/dag)	Stof	Emissie
Standaard	Licht verkeer	300,0	NOx NH3	7,40 kg/j < 1 kg/j
Standaard	Zwaar vrachtverkeer	50,0	NOx NH3	15,86 kg/j < 1 kg/j

Naam **weg fase b**
 Locatie (X,Y) **170467, 561198**
 NOx **110,23 kg/j**
 NH3 **3,02 kg/j**

Soort	Voertuig	Aantal voertuigen (/dag)	Stof	Emissie
Standaard	Licht verkeer	300,0	NOx NH3	35,05 kg/j 2,84 kg/j
Standaard	Zwaar vrachtverkeer	50,0	NOx NH3	75,18 kg/j < 1 kg/j

Naam: **weg deel 1 fase c**
 Locatie (X,Y): **170557, 560176**
 NOx: **171,69 kg/j**
 NH3: **4,70 kg/j**

Soort	Voertuig	Aantal voertuigen (/dag)	Stof	Emissie
Standaard	Licht verkeer	300,0	NOx NH3	54,59 kg/j 4,42 kg/j
Standaard	Zwaar vrachtverkeer	50,0	NOx NH3	117,10 kg/j < 1 kg/j

Naam: **weg deel 2 fase c**
 Locatie (X,Y): **170484, 560633**
 NOx: **20,23 kg/j**
 NH3: **< 1 kg/j**

Soort	Voertuig	Aantal voertuigen (/dag)	Stof	Emissie
Standaard	Licht verkeer	300,0	NOx NH3	6,43 kg/j < 1 kg/j
Standaard	Zwaar vrachtverkeer	50,0	NOx NH3	13,79 kg/j < 1 kg/j

AERIUS CALCULATOR

Berekening voor eigen gebruik

Disclaimer Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden verleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis Deze berekening is tot stand gekomen op basis van:
AERIUS versie 2015L_20171003_1682e2550c
Database versie 2015L_20170828_c3f058f0cf
Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:
<https://www.aerius.nl/nl/factsheets/release/aerius-calculator-2015-handboek-0>

MILIEU ADVIESBUREAU

Eco Reest

Advies vanuit een groen hart

